

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

**ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI**

SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH

**fanidan
amaliy mashg‘ulotni o‘tkazish uchun**

**USLUBIY QO‘LLANMA
II bo‘lim**

TOSHKENT-2014

Djurabekova Z.X. “Soliqlar va soliqqa tortish” fanidan amaliy mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun uslubiy qo‘llanma. II bo‘lim.
-T.: ToshDTU, 2014.

Ushbu uslubiy qo‘llanmada “Soliqlar va soliqqa tortish” faniga doir masalalar, rasmlar va jadvallar ko‘rinishida yoritilgan.

Mazkur fanga doir ushbu o‘quv-uslubiy qo‘llanma barcha ta‘lim muassasalarida ta‘lim oluvchilar soliqlarga doir bilim salohiyatlarini oshirishda muhim ahamiyat kasb etishi inobatga olinib tayyorlangan.

Iqtisodiyotni erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirish davlatning soliq siyosatiga chambarchas bog‘liqligi fuqarolik jamiyatini soliq sohasiga doir bilimga ega bo‘lishini taqozo etadi. Chunki soliqlar muayyan maqsadlarni ko‘zlashdan tashqari jamiyatning ijtimoiy farovonligini yaxshilashga ta’sir o‘tkazish imkoniyatini yaratadi. Ta‘lim jarayonida talaba ushbu fanni yuqori darajada o‘zlashtirilishida, fanga doir yuqori bilim, ko‘nikma va malakaga ega bo‘lishida uslubiy qo‘llanmaning o‘rni beqiyosdir.

Ushbu o‘quv-uslubiy qo‘llanma oliy ta‘limning uni tayyorlashda qo‘yilgan talablariga, jumladan, o‘quv va o‘quv ishchi dasturlariga mos ravishda tuzilgan. Qo‘llanmada mavzularga doir nazariy va amaliy asoslar tushunarli yoritilgan. Ayniqsa, fanga doir mavzularni mustaqil o‘rganish uchun nazorat va test savollari, masalalar, adabiyotlar ro‘yhati jamlangan.

Ushbu uslubiy qo‘llanmadan noiqtisodiy ta‘lim yo‘nalishlari talabalari uchun seminar va amaliy mashg‘ulotlar olib borishda foydalanish tavsiya etiladi.

Toshkent davlat texnika universiteti ilmiy-uslubiy kengashi qaroriga asosan chop etishga tayyorlandi.

Taqrizchilar: Tursunxodjayev M.L.-ToshDTU professori, i.f.d.
Ivatov I. – TDIU professori , i.f.d

KIRISH

Respublikamizda iqtisodiyotni erkinlashtirish, uni tarkibiy qayta qurish, islohotlar samarasini oshirish borasida bir qator izchil ishlar amalga oshirilmoqda. Islohotlar asosiy yo‘nalishlari sifatida soliq tizimini shakllantirish va takomillashtirish bilan bog‘liq bo‘lib, bundan asosiy maqsad – xo‘jalik yurituvchi subyektlar va davlat byudjeti o‘rtasida majburiy to‘lovlar bilan iqtisodiy munosabatlarga o‘zaro erishishdan iborat. Bu borada soliq siyosatini erkinlashtirish ushbu sohada erishiladigan yutuqlar garovidir. Shu sababli, mamlakatimiz rivojlanishining muhim ustuvor yo‘nalishi sifatida soliq siyosatini erkinlashtirishning belgilanishi bejiz emas.

Iqtisodiy islohotlarning dastlabki yillaridan boshlab mamlakatimizda mustaqil soliq siyosati ishlab chiqilib, uning taktika va strategiyasi aniqlangan holda izchil takomillashtirilib borilmoqda. Yurtboshimiz tomonidan milliy soliq siyosatining ustuvor yo‘nalishlari belgilab berildiki, uning asosiy maqsadi soliq to‘lovchilar va davlat byudjeti manfaatlari o‘rtasida o‘zaro uyg‘unlikni ta‘minlashga qaratilgan. Bunday uyg‘unlikni ta‘minlashning eng muhim vositalaridan biri – soliq yukini optimal belgilash va shu tariqa davlat byudjetini kerakli miqdorda moliyaviy resurslar bilan ta‘minlagan xolda soliq to‘lovchilar zimmasidagi soliq majburiyatlari ularning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta‘sir etmasligiga erishishdan iborat. So‘nggi yillarda tadbirkorlik subyektlarining zimmasidagi soliq yuki kamayib, uning oqibatida iqtisodiy o‘rishga erishilmoqda. Bu borada Prezidentimiz ta‘kidlaganlaridek : “Aytish kerakki, bunday iqtisodiy o‘rish , ko‘p jihatdan, iqtisodiyotda soliq yukini pasaytirishga qaratilgan va izchil amalga oshirilayotgan siyosat bilan bog‘liq”.

O‘zbekiston mustaqillikka erishib, iqtisodiy islohotlar yo‘lini tanlaganidan so‘ng, oldimizda mamlakatimizning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olib, boshqa bozor iqtisodiyotiga o‘tishdek murakkab jarayonini boshidan kechirgan rivojlangan va rivojlanayotgan xorijiy davlatlarining ilg‘or tajribalaridan kelib chiqqan holda mohiyatan yangi soliq tizimini vujudga keltirish vazifasi turar edi.

O‘gan davr mobaynida soliq o‘rganlari tarkibini malakali kadrlar bilan ta‘minlashga katta e‘tibor berildi. Soliq xizmati xodimlarini tayyorlash va qayta tayyorlashda ularga nazariy jihatdan ko‘mak beradigan o‘quv qo‘llanma va darsliklar yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Soliq va soliqqa tortish fani iqtisodiy yo‘nalishdagi ToshDTU talabalari uchun umum kasbiy-mutaxassislik fan hisoblanib, talabalar ushbu fanni o‘qib

o'rganish orqali jamiyat taraqqiyotidagi roli hamda ahamiyati xususida nazariy bilimlarga ega bo'lib, soliqlarning obyektiv zarurligini anglab yetgan holda mavjud soliqlarini hisoblash va tolash tartiblari haqida ma'lumotlarga ega bo'lishadi. Qolaversa, ushbu fan talabalarning o'z tanlagan sohalari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Soliq tushunchasi paydo bo'lganidan boshlab, uni joriy qilish va rivojlantirish bilan muntazam shug'ullanib kelingan. Soliqlar bo'yicha klassik iqtisodchi olimlardan A.Smit, D.Rikardo, U.Petti, N.Turgenev, D.Yum, A. Laffer hamda hozirgi zamon iqtisodchi olimlardan R.Kempbell, K. Makkonel, V.Tverdoxlebov, S.Fisher, A.Voznesenskiy, V. Gluxov, B.Teyt, E.Glazova, D. Cherniklarning asarlarida soliq tushunchasi batafsil yoritilgan. Bundan tashqari, respublikamiz iqtisodchi olimlardan I.Karimov, Q.Yahyoyev, M. Sharifxodjayev, S. G'ulomov, T.Malikov, E.E.Gadoyev, O.Olimjonov, M.Alimardonov, A.Jo'rayev, B.Toshmurodova, N.Qo'ziyeva, Sh. Toshmatov asarlarida soliqlar va soliqqa tortish munosabatlari to'g'risida fikr yuritilgan.

Mazkur o'quv qo'llanmani yaratish jarayonida yuqorida nomlari zikr etilgan iqtisodchi olimlarning soliqlar bo'yicha olib borgan ilmiy ishlardan foydalanildi. Shu bilan birgalikda, O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmon va Qarorlari, Vazirlar Mahkamasining Qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi va Davlat soliq qo'mitasi tomonidan tasdiqlangan me'yorit hujjatlar va internet tarmog'i ma'lumotlaridan hamda Davlat soliq qo'mitasi hisobot materiallaridan foydalanildi. O'quv qo'llanmaning ayrim paragraflarini tayyorlashda professor Mahkamova M.A., katta o'qituvchi Djo'rabekova Z.X. lar ishtirok etishgan.

Bozor iqtisodiyotiga xos bo'lgan munosabatlarning rivojlanishi soliqlar soliq tizimi va soliq siyosatida keskin o'zgarishlar bo'lishini taqozo etdi. Mustaqillikning dastlabki yillarida soliq sohasida qabul qilingan qonunlar va qarorlar mavjud muammolarni hal qilishga imkon yaratda.

O'zbekistonning Mustaqil soliq tizimini yaratish O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 15- fevraldagi "Korxonalar, tashkilotlar va birlashmalardan olinadigan soliqlar to'g'risida"gi 1993-yil 7-maydagi "Mahalliy soliqlar va yig'imlar to'g'risida"gi Qonunlarini qabul qilishdan boshlandi. Bu Qonunlar bo'yicha kiritilgan soliqlar yildan yilga takomillashtirilib borildi. 2007-yil 25-dekabrda qo'shimcha va o'zgarishlar kiritilgan yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi

qabul qilindi. Keyingi yillarda ham davr talabidan kelib chiqqan xolda Soliq kodeksining tegishli moddalariga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov o'zining "O'zbekiston buyuk kelajak sari" kitobida: "Islohotning hozirgi bosqichida iqtisodiy barqarorlikni va tarkibiy o'zgarishlarni ta'minlasdh birinchi navbatdagi vazifaga aylangan chog'da soliq tizimi birinchi galda rag'batlantiruvchilik vazifasini bajarishi kerak", deb ta'kidlagan.

Soliq tizimini takomillashtirish maqsadida soliq xizmati tizimi uchun mutaxassis kadrlar tayyorlash tizimini tubdan isloh qilish "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi"ni hayotga tadbiq etish tadbirlarini amalga oshirish jarayonida kasbga yo'naltirish bo'yicha faoliyatni takomillashtirishda ta'lim berishning nazariy, amaliy, noan'anaviy, usullarini, ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llash davr talabidir. Shu vazifalarni amalga oshirish maqsadida ushbu o'quv qo'llanma ishlab chiqildi.

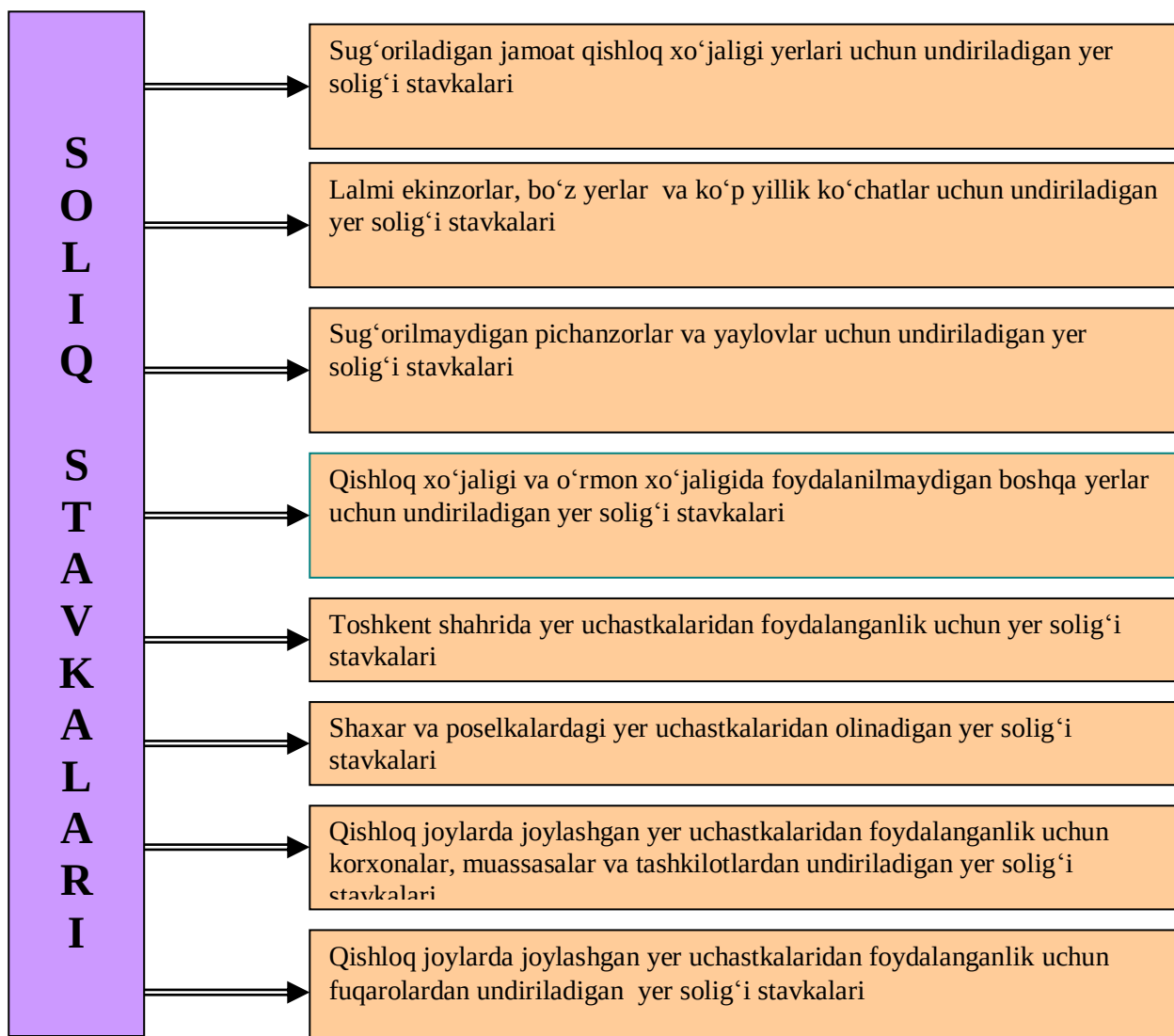
1 -MAVZU. YURIDIK VA JISMONIY SHAXSLAR MOL-MULKIGA SOLINADIGAN SOLIQ. YURIDIK VA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN YER SOLIG'I

Reja.

- 1.Soliq hisob-kitoblarini taqdim etish muddatlari.
- 2.Yer solig'ining joriy etilishidan maqsad
- 3.Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig'ini to'lovchilar
- 4.Soliq solish obyekti, bazasi,yer solig'i stavkalari va yer solig'i to'lashdan imtiyozlar.

Tayanch iboralar: resurs, yuridik shaxs,jismoniy shaxs,tadbirkor,yakka tadbirkor.

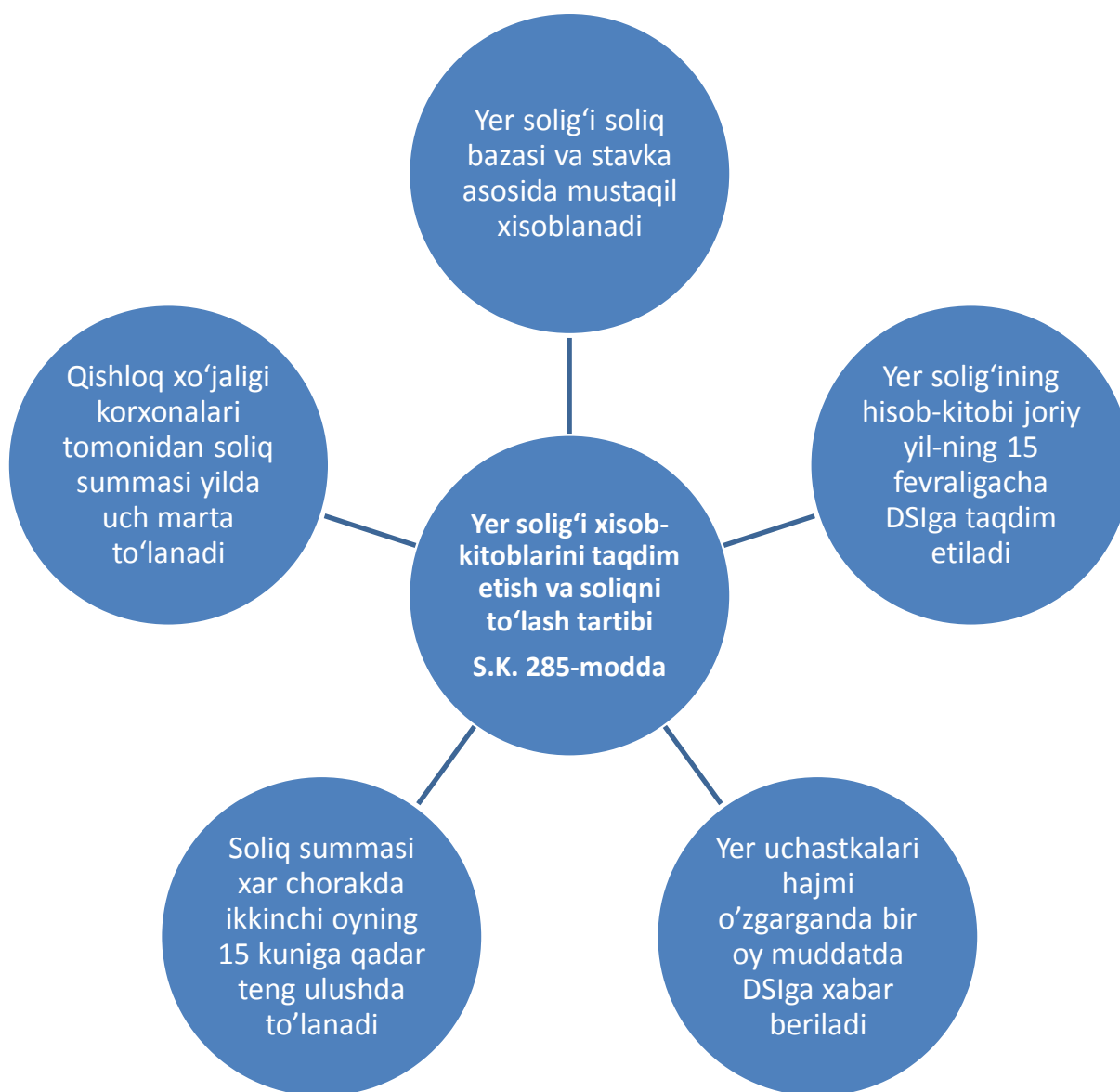
Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig'i stavkalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan belgilanadi va soliq to'lovchilarga Moliya vazirligi va Davlat soliq qo'mitasi hamda uning quyi organlari tomonidan belgilangan tartibda yetkaziladi .

1.1-rasm. Soliq stavkalari

**Toshkent shahrida yer uchastkalaridan foydalanganlik uchun
yer solig'i stavkalari**

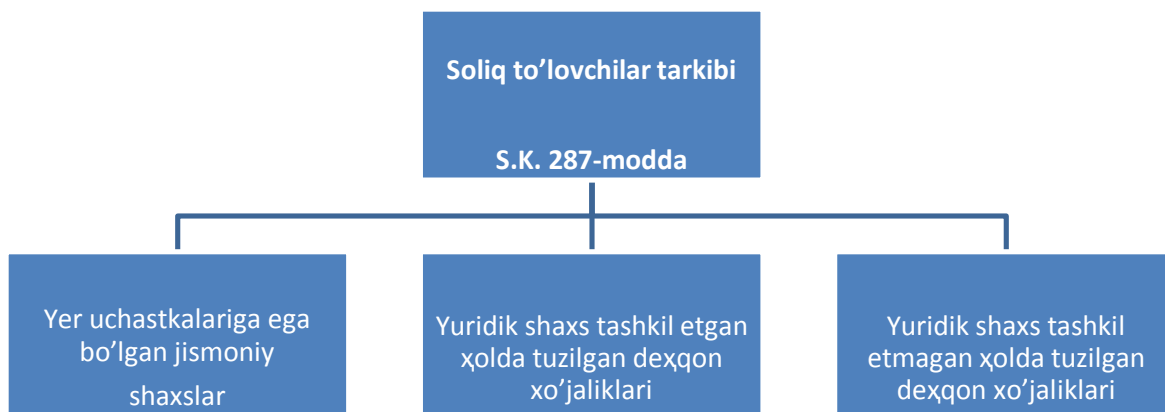
Zona	Undiriladigan yer solig'i stavkalari	
	yuridik shaxslardan 1 ga uchun, so'm	fuqarolardan yakka tartibda uy-joy qurish uchun berilgan 1 kv.m. uchun, so'm
1	4 552 235	44,9
2	4 688 578	56,5
3	7 830 414	79,8
4	11 745 604	86,3
5	13 957 692	98,2
6	19 526 132	121,3
7	23 431 355	127,4
8	27 414 726	133,4
9	31 253 431	148,3
10	35 003 974	157,0
11	38 854 350	168,4
12	42 739 618	177,7
13	46 586 594	186,4
14	49 708 446	195,0

1.2-rasm. Yer solig'i hisob-kitoblari

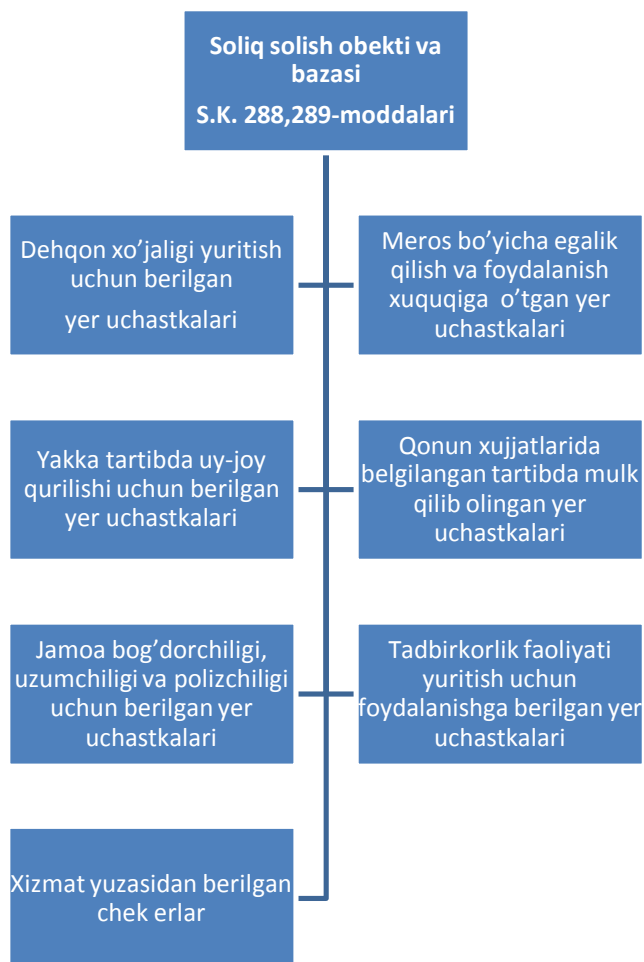
Jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig'i

Soliq kodeksiga ko'ra o'z mulkida, egaligida, foydalanishida yoki ijara huquqi asosida yer uchastkalariga ega bo'lgan jismoniy shaxslar, shuningdek yuridik shaxs tashkil etgan va tashkil etmagan holda tuzilgan dehqon xo'jaliklari yer solig'ining to'lovchilari bo'lib hisoblanishadi.

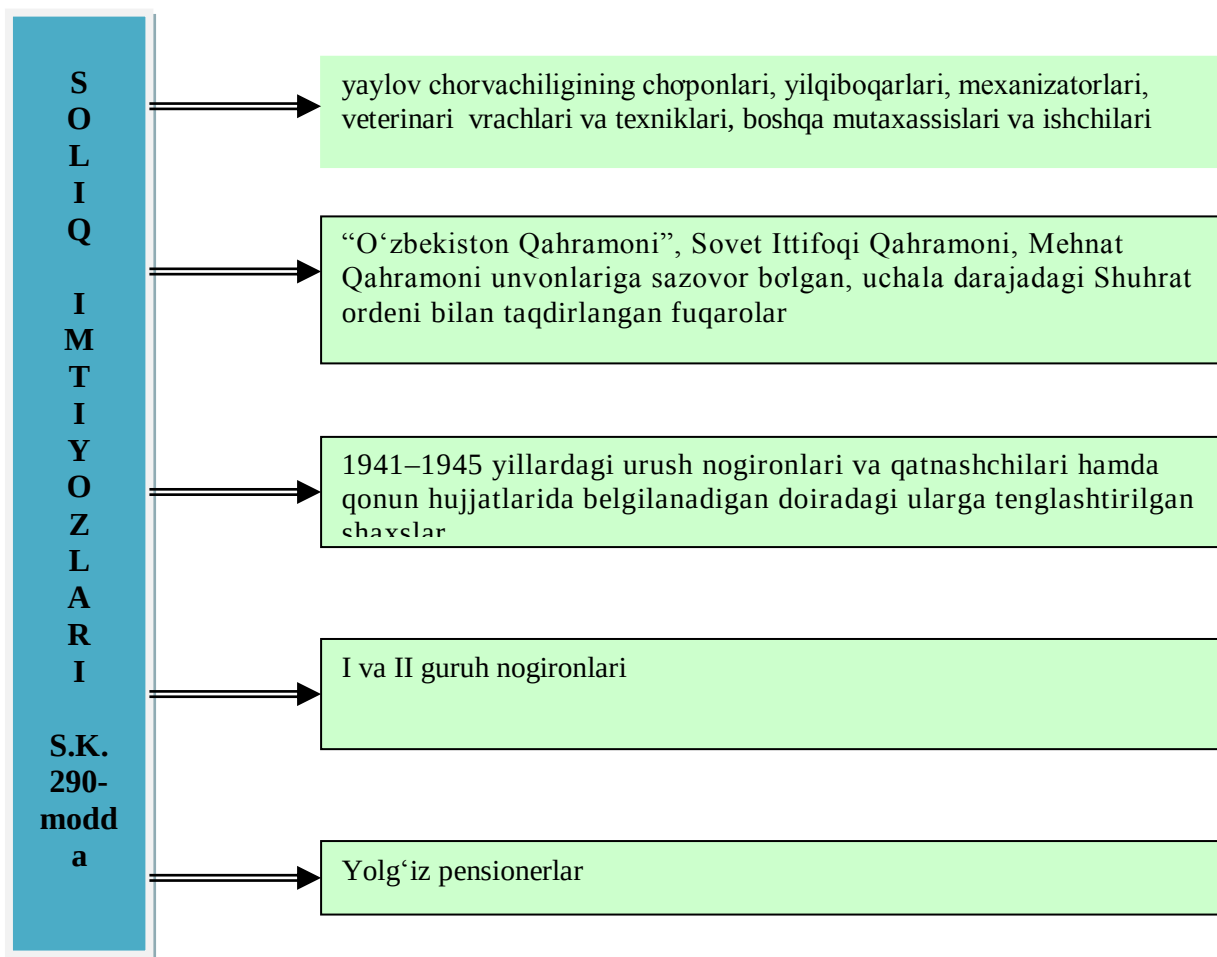
1.3-rasm Soliq to'lovchilar tarkibi

Jismoniy shaxslarning yer uchastkalari soliq solinadigan obyekt hisoblanadi. Ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazishni amalga oshiruvchi organning yer uchastkalari maydoniga doir ma'lumotlari soliq solinadigan bazadir.

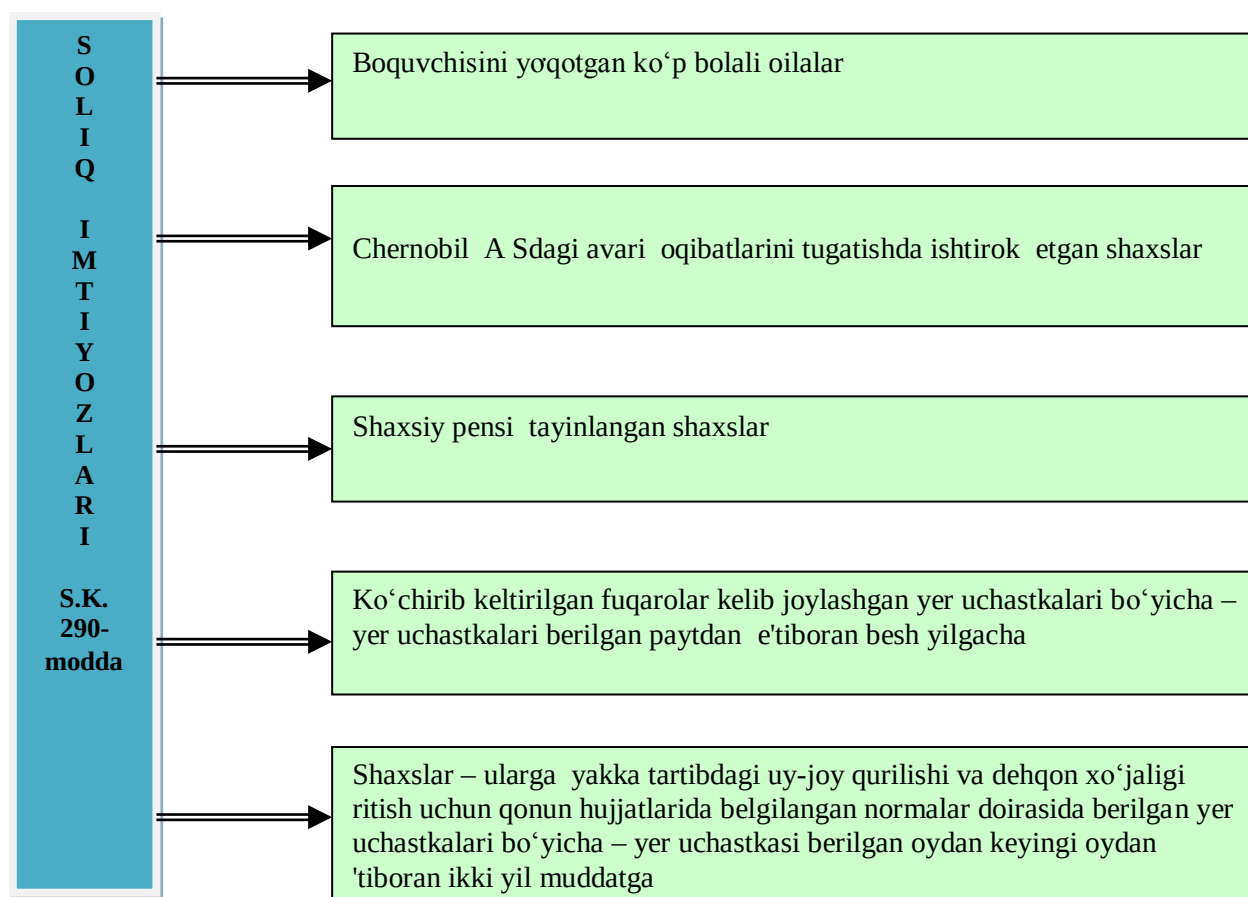

1.4-rasm. Soliq solish obyekt

O'zbekiston Respublikasi soliq kodeksiga binoan yer solig'i to'lashdan ayrim toifadagi jismoniy shaxslar ozod qilinadi.

1.5-rasm. Soliq imtiyozlari

1.5-rasm (davomi)

Jismoniy shaxslardan undiriladigan yer solig'i stavkalari har yili O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan belgilanadi.

**Qishloq joylarda joylashgan yer uchastkalaridan foydalanganlik
uchun fuqarolardan undiriladigan yer solig'i stavkalari**

Respublika , viloyat	0,01 ga uchun yer solig‘i stavkalari, so‘m			
	dehqon xo‘jaligini ritishga berilgan erlar uchun			jamoabog‘dorchiligi va polizchiligini ritishga berilgan erlar uchun
	sug‘oriladigan zona		lalmi yerlar	
	aholi punktlari da	aholi punktlari dan tashqarida		
Qoraqalpog‘iston				
Respublikasi:	695,0	348,4	69,5	367,6
shimoliy	1 113,0	556,8	112,7	-
markaziy	1 236,5	618,1	124,1	454,7
janubiy	1 306,8	652,9	129,6	506,5
Andijon	1 234,8	617,0	114,5	452,5
Buxoro	1 157,3	578,9	83,2	325,1
Jizzax	1 157,3	578,9	82,1	318,6
Qashqadaryo	1 201,3	600,4	99,2	394,1
Navoiy	1 251,0	625,7	124,1	480,1
Namangan	1 319,6	659,9	152,9	596,8
Samarqand	1 422,7	711,6	199,8	777,1
Surxondaryo	1 166,8	583,6	86,3	333,7
Sirdaryo	1 316,4	658,3	151,8	592,9
Toshkent	1 231,1	615,6	113,4	444,5
Farg‘ona	1 236,5	618,1	117,0	454,7

Jismoniy shaxslar uchun yer solig'ini davlat soliq organlarining xodimlari hisoblab chiqaradi. Davlat soliq xizmati organlari yer uchastkalari mulkdorlari, yer egalari yoki erdan foydalanuvchilar yoki ijarachilar bo'lgan jismoniy shaxslarning muntazam hisobini ritadilar. Soliq to'lanishi to'g'risidagi to'lov xabarnomalari jismoniy shaxslarga davlat soliq organlari tomonidan har yili, joriy yilning 1 maydan kechiktirmay topshiriladi .

7.3-jadval

Qishloq xo'jaligi erlarining me'yoriy qiymatidan kelib chiqib hisoblanadigan yagona yer solig'i stavkalari

To'lovchilar	Me'yoriy qiymatga foizlardagi stavka*
Qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari	2.8

***Bunda jamoat binolari va hovlilari band etgan yerlar bo'yicha baholash
2,0 koeffisientini qo'llash orqali amalga oshiriladi.**

1.Masala:

“mingbuloq” xissadorlik jamiyatining yer solig‘i summasi 75mln. So‘mni tashkil etadi. Soliqning yig‘imi darajasi 97%, kelgusi yil indeksatsiyasi 1,5 ni tashkil etadi. Korxonaning 2013 yilda kutilayotgan soliq summasini hisoblang.

Yechilishi:

$$75000.0 * 1,5 * 97\% = 109125.0$$

2.Masala:

Toshkent shaxrining 8-zonasida joylashgan ishlab chiqarish korxonasiga shahar xokimi qarori bo‘yicha ajratilgan yer maydoni 5,5 ga ni tashkil etadi. Korxonaning hisobot yilida to‘lashi lozim bo‘lgan yer solig‘I summasini hisoblang va to‘lash muddatlarini belgilang.

Yechilishi:

1.toshkent shaxrida yer uchastkalaridan foydalangalik uchun yer solig‘I stafkalari 14 ta zonaga ajratilgan xolda belgilangan. Shunga muvofiq 2013 yil 8 zona uchun har bir gs uchun 15230403 so‘m belgilangan.

2.Yerning maydoni va belgilangan solig‘ stafkasidan kelib chiqib solig‘ summasini hisoblaymiz.

$$5,5 * 15230403 = 8376721,5 \text{ so‘m}$$

3.Yer solig‘i byudjetga har chorakning ikkinchi oyi 15 kuniga qadar yillik summaning to‘rtidan bir qismi miqdorida to‘lanadi, ya’ni:

1 chorak uchun – 15 fevralgacha – 23434203 so‘m

2 chorak uchun – 15 maygacha – 25134203 so‘m

3 chorak uchun – 15 avgustgacha – 26134203 so‘m

4 chorak uchun – 15 noyabrgacha – 27134203 so‘m

1 -MAVZU BO‘YICHA TEST VARIANTLARI:

1. Qaysi javobda mol-mulk solig‘ining soliqqa tortish obyekti berilgan.

- *A. Asosiy vositalar, nomoddiy aktivlar, tugallanmagan qurilish obyektlari, muddatida ishga tushirilmagan uskunalar**
- B. Nomoddiy aktivlar va tugallanmagan qurilish ob'ektlari**
- C. Kapital qo‘yilmalar, uzoq muddatli ijaraga olingan asosiy vositalar, muddatida ishga tushirilmagan uskunalar**
- D. Pul mablag‘lari, asosiy vositalar, nomoddiy aktivlar, muddatida ishga tushirilmagan uskunalar**

2. Jismoniy shaxslarga mol-mulk solig‘ini to‘lash haqidagi to‘lov xabarnomasi qaysi muddatdan kechiktirilmay taqdim tiladi.

- A. Joriy yilning 5 yanvaridan**
- B. Joriy yilning 25 apreldan**
- S. Joriy yilning 15 iyunidan**
- *D. Joriy yilning 1 mayidan**

3. Jismoniy shaxslarning mol-mulklari qanday stavkada soliqqa tortiladi.

- A. 10 va 5**
- B. 3,5 va 7**
- *C. 0,5**
- D. 0,2 va 7**

4. Qaysi jismoniy shaxslar mol-mulk solig‘ini to‘lashdan ozod etilgan.

- *A. I va II guruh nogironlari**
- B. Madaniyat va xalq ta'limi xodimlari**
- S. Tibbiyot xodimlari**
- D. Og‘ir mehnat sharoitida ishlovchilar**

5. Jismoniy shaxslar mol-mulk solig‘ini qaysi muddatlarda to‘laydilar.

- A. 15 yanvar va 15 iyulga qadar
- B. 1 iyun va 1 noyabrga qadar
- S. 1 dekabrga qadar
- *D. 15 iyun va 15 dekabrga qadar

6. Yer solig'ini joriy etishdan maqsad nima

- A. Davlat byudjetini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash
- *B. Davlat byudjetini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash va yer resurslaridan samarali hamda oqilona foydalanishni rag'batlantirish
- S. yer resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish
- D. Mahalliy byudjet daromadlarini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash

7. Yer solig'ini to'lovchilar bo'lib kimlar hisoblanadi.

- A. Galigida yer uchastkalariga bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar
- B. Foydalanishida yer uchastkalariga bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar
- *C. O'z mulkida, galigida va foydalanishida yer uchastkalariga ega bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar
- D. O'z mulkida, galigida va foydalanishida yer uchastkalariga ega bo'lgan yuridik shaxslar

9. Berilgan yer uchastkalaridan ikki yil davomida foydalanmagan jismoniy shaxslarga qanday chora belgilangan.

- A. Yer solig'i uch baravar miqdorida to'lanadi
- *V. Yer solig'i ikki baravar miqdorida to'lanadi
- C. Moliyaviy jazo choralari qo'llaniladi
- D. Ma'muriy jazo choralari qo'llaniladi

10. Quyidagi jismoniy shaxslardan qaysi biri yer solig'idan ozod etilmagan.

A. Uchala darajali Shuhrat ordeni bilan taqdirlanganlar

B. I va II guruh nogironlari

C. yaylov chorvachiligining cho'ponlari

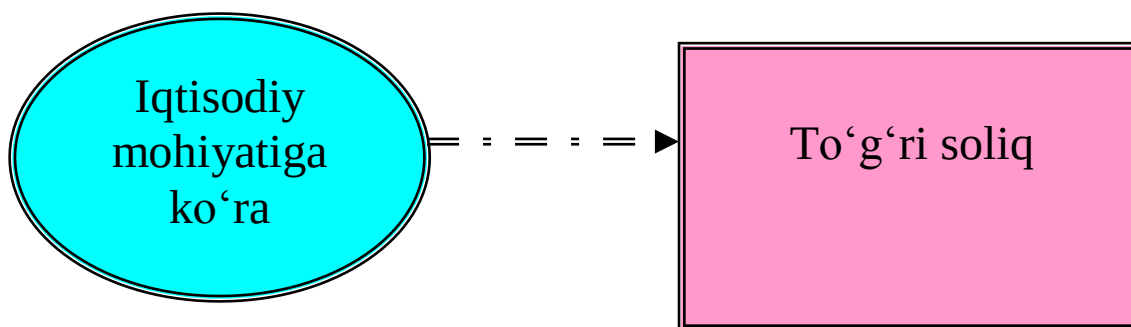
***D. Yolg'iz bo'lmagan, boquvchisi bor pensionerlar**

2 MAVZU. SOLIQ SOLISHNING SODDALASHTIRILGAN TARTIBI. MAHALLIY SOLIQLAR VA YEG'IMLAR REJA.

1. Mol-mulk solig'ini joriy qilishdan maqsad
2. Davlat byudjeti daromadlari tarkibida yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining salmog'i.
3. Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining soliqqa tortish bazasi
4. Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i stavkalari.
5. Jismoniy shaxslardan undiriladigan mol-mulk solig'i soliq obykti va bazasi.
6. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish uchun soliq
7. Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq
8. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'im.

Tayanch iboralar: mulk, jismoniy shaxs, yuridik shaxs, kredit, lizing, byudjet, ulush.

Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i to'g'ri soliqlar tarkibiga kiradi va mohiyatiga ko'ra bu soliq asosiy fondlar shaklidagi resurslarga nisbatan belgilangan soliq hisoblanadi. Mazkur soliq bo'yicha tushumlar summasi to'liq mahalliy byudjetlarga tushadi va u mahalliy byudjetlarning barqaror daromad manbalaridan biri hisoblanadi .

2.1- rasm. Iqtisodiy mohiyatiga ko'ra

Soliq tizimida mol-mulk solig'ini joriy qilishdan ko'zlangan maqsad birinchidan, korxonalar o'zlarining xo'jalik faoliyatini yuritishda ortiqcha va foydalanilmaetgan mol-mulkni sotishga qiziqishini uyg'otish bo'lsa, ikkinchidan, korxonalar balansidagi mol-mulkdan samarali foydalanishni rag'batlantirishdan iboratdir.

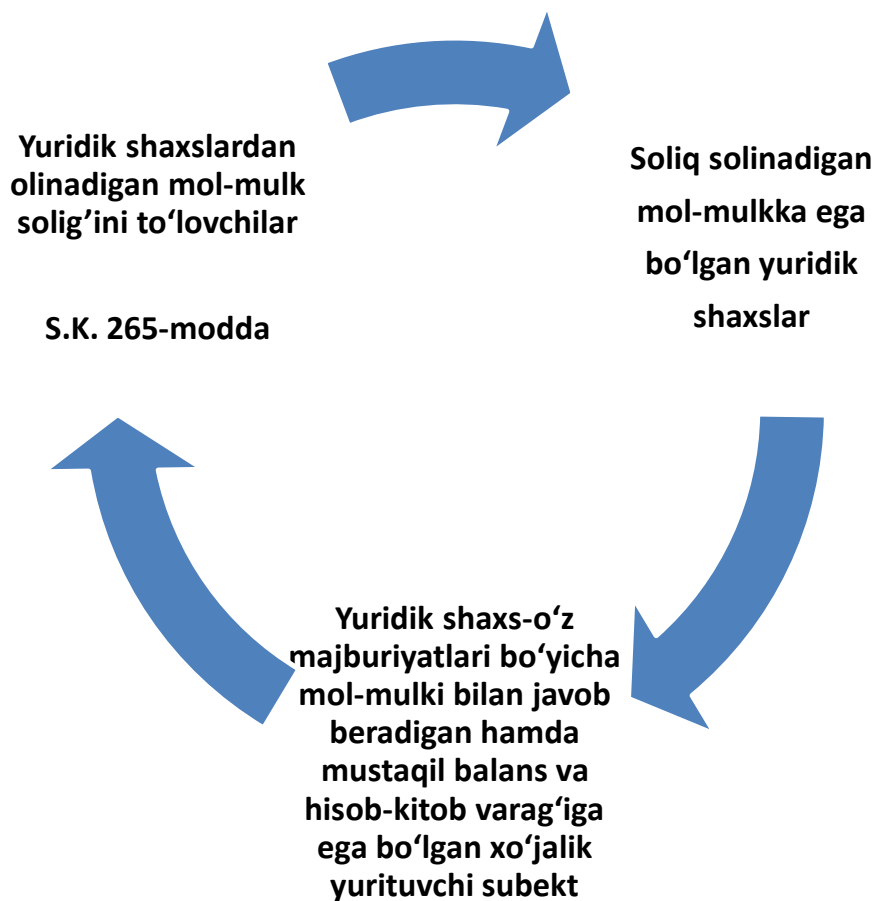
2.2-rasm. Mol mulk silig'ini joriy qilish

Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining davlat byudjeti daromadlari tarkibidagi ulushi yuqori salmoqqa ega emas. Hozirgi vaqtda ushbu soliqning tushumi O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining solikli daromadlarida 2,3 – 4,5 foiz oralig'ini tashkil etmoqda

**Davlat byudjeti daromadlari tarkibida yuridik shaxslardan
olinadigan mol-mulk solig'ining ulushi, (foizda)¹**

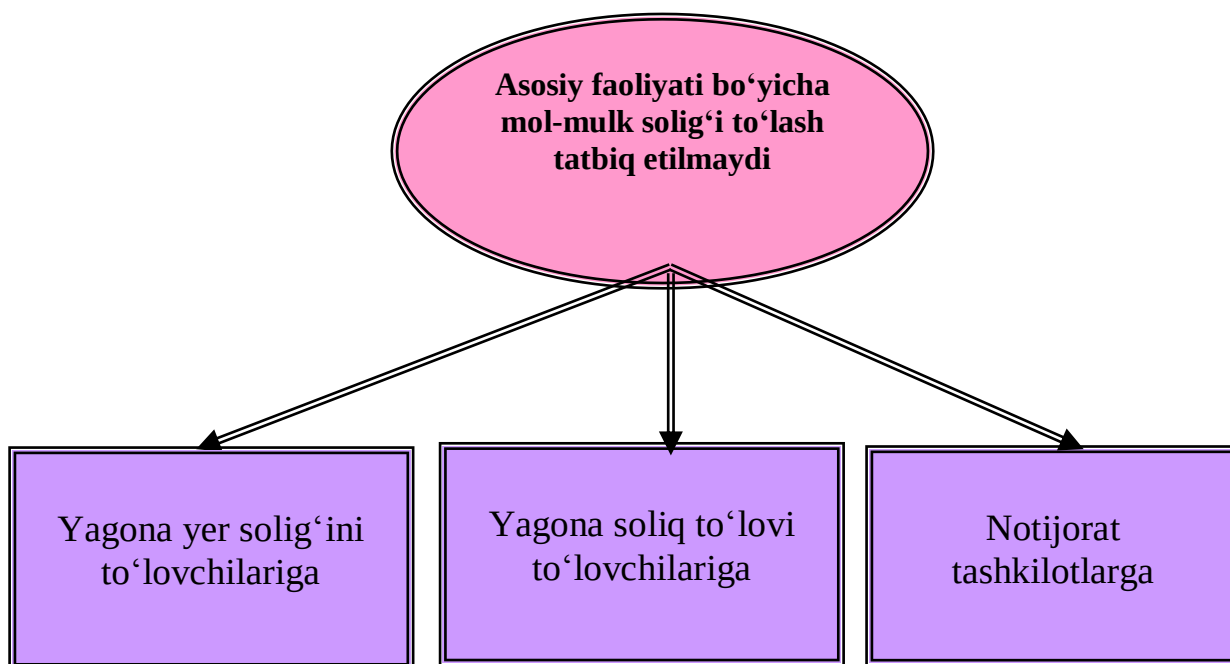
Ko'rsatkichlar	Yillar				
	2009	2010	2011	2012	2013
Davlat byudjeti daromadlarida jami soliqlar tushumi	100	100	100	100	100
Jami Davlat byudjeti daromadlarida mol-mulk solig'ining ulushi	2,6	4,4	5,1	4,2	4,5
shu jumladan, yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining ulushi	2,3	3,9	4,7	3,9	4,5
Jami mulkiy soliqlar tushumida yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining ulushi	86,0	90,1	92,6	92,3	92,8
Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining mahalliy byudjetlar daromadlaridagi ulushi	7,1	7,7	7,9	7,8	7,8

Soliq qonunchiligiga asosan mol-mulk solig'ining to'lovchilari bo'lib, soliq solinadigan mol-mulkka ega bo'lgan yuridik shaxslar hisoblanadi

2.3-rasm. Yuridik shaxslardan olinadigan mol mulk solig'i

Soliqqa tortishning alohida rejimi o'rnatilgan ayrim toifadagi korxonalarga, jumladan yagona yer solig'ini to'lovchi qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilar, yagona soliq to'lovini to'lovchi mikrofirma va kichik korxonalar hamda savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari hamda notijorat tashkilotlar uchun ularning asosiy faoliyati bo'yicha mol-mulk solig'ini to'lash tatbiq etilmaydi.

2.4-rasm. Asosiy faoliyati bo'yicha mol-mulk solig'i to'lash tatbiq etilmaydi

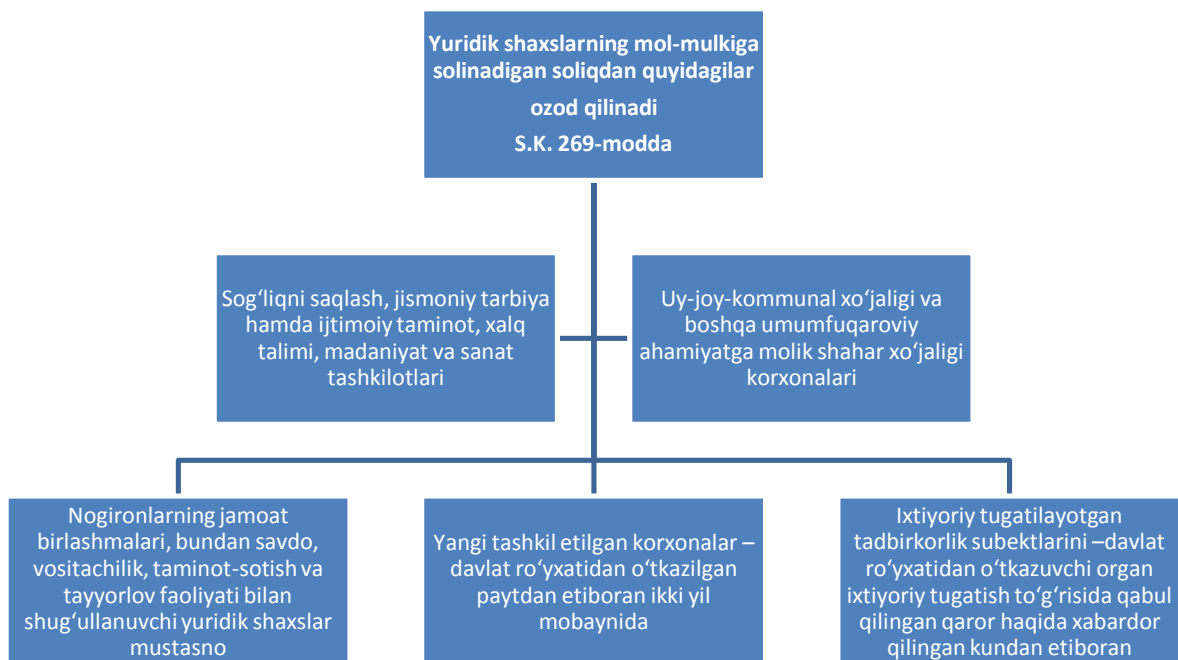
Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining soliqqa tortish bazasi bo'lib, asosiy vositalarning o'rtacha yillik qoldiq qiymati, nomoddiy aktivlarning o'rtacha yillik qoldiq qiymati, belgilangan muddatlarda tugallanmagan qurilish obyektiining o'rtacha yillik qiymati, meeriy muddatlarda o'rnatilmagan uskunalarning o'rtacha yillik qiymati hisoblanadi.

Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'ining stavkalari har yili keyingi moliya yil uchun tasdiqlanadigan asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar prognozi va davlat byudjeti parametrlari to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori asosida belgilanadi. 2012 yil 1 yanvardan boshlab yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i stavkasi 3,5 foiz miqdorida belgilangan

**Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i
Stavkalari**

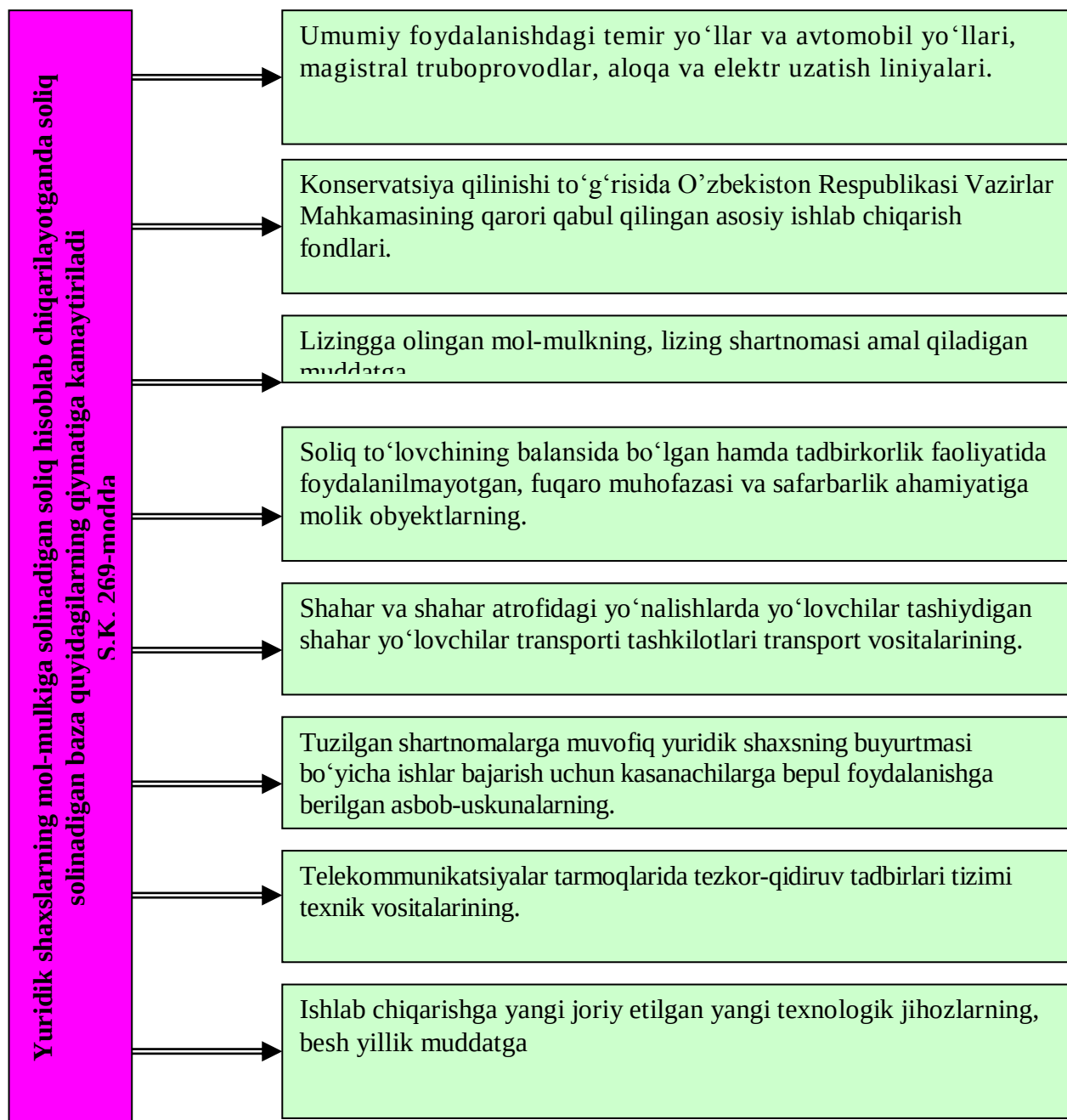
T/p	To'lovchilar	Soliq solinadigan bazaga nisbatan %larda soliq stavkasi
1.	Yuridik shaxslar	3,5
2.		
	O'zi ishlab chiqargan tovarlar (ishlar, xizmatlar) eksportining erkin almashtiriladigan valyutadagi hissasi quyidagi miqdorlarni tashkil etadigan eksportchi korxonalar uchun (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1997 yil 12 oktyabrdagi PF-1871 soni farmoni bilan tasdiqlangan xom-ashyo tovarlari ro'yxatidagilar bundan istisno):	belgilangan stavka 30%ga pasaytiriladi
	so'tishning umumiy hajmida 15 foizdan 30 foizgacha	belgilangan stavka 50%ga pasaytiriladi

Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqlardan quyidagi rasmda keltirilgan korxona va tashkilotlar ozod qilinadi.

2.5–rasm. Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq

Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq hisoblab chiqarilaetganda soliq solinadigan baza quyidagilarning qiymatiga kamaytiriladi.

2.6-rasm. Soliq solinadigan baza

Yuridik shaxslar byudjetga joriy to'lovlar summasini hisobot yili mol-mulking o'rtacha yillik qoldiq qiymatidan va belgilangan soliq stavkasidan kelib chiqib mustaqil ravishda hisoblaydilar. Byudjetga joriy to'lovlarni to'lash har oyning 25-kunidan kechiktirmay, yillik soliq summasining 1/12 qismi miqdorida to'lanadi.

2.7-rasm. Soliq hisob-kitoblarini to'lash tartibi

Masala:

Korxona asosiy vositalarning 1 yanvar xolati bo'yicha qiymati 1100so'mni tashkil etib, aprel oyining 1 o'n kunligida yana 250000so'mlik

asosiy vosita kirim qilingan. Asosiy vositalarning eskirish qiymati 1 yanvar holatiga 100; 1 fevral holatiga 125; 1 mart holatiga 150; 1 aprel holatiga 250 ming soʻmni tashkil etadi. Ushbu maʼlumotlarga asosan korxona mol-mulk soligʻini hisoblang(1 chorak uchun)

Yechilishi:

1.Korxona asosiy vositalari birinchi chorakdagi oʻrtacha qoldiq qiymatini topishimiz lozim, yaʼni:

$$Qq \text{ 1yanvar} = 1100 - 100 = 1000 \text{ ming soʻm};$$

$$Qq \text{ 1 fevral} = 1100 - 125 = 975 \text{ ming soʻm};$$

$$Qq \text{ 1 mart} = 1100 - 150 = 950 \text{ ming soʻm};$$

$$Qq \text{ 1 aprel} = 1350 - 250 = 1100 \text{ ming soʻm}.$$

(bu yerda, qq – asosiy vositalarning qoldiq qiymati)

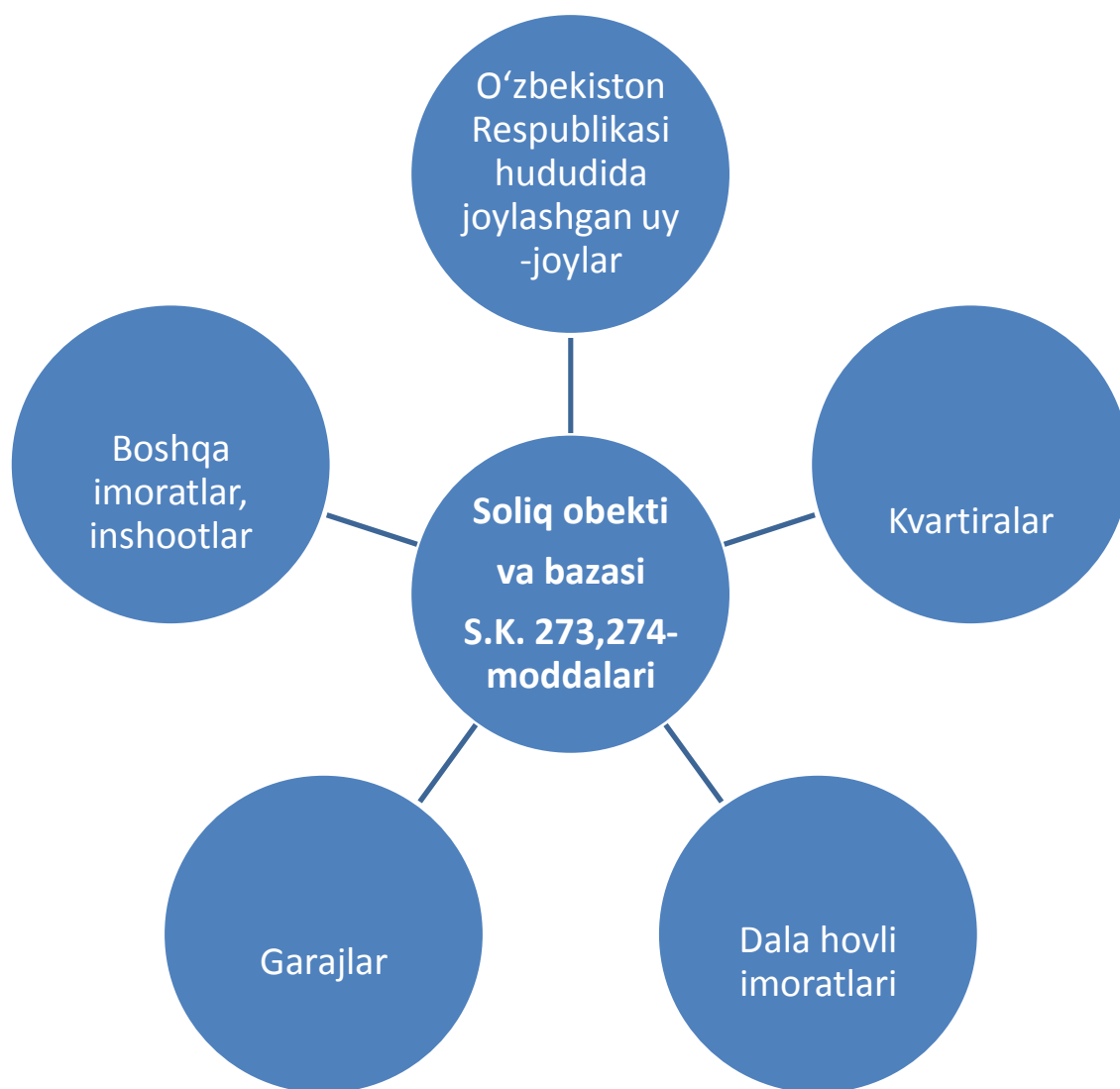
$$Oʻqq - 1 \text{ yanvar} : 2 + 1 \text{ fevral} + 1 \text{ mart} + 1 \text{ aprel.} / 2 / 12 = 1000 / 2 + 975 + 950 + 1100 : 2 / 12 = 881,3 \text{ ming soʻm}.$$

$$2.Ms = 881,3 * 3,5\% = 30,8 \text{ ming soʻm}.$$

Jismoniy shaxslardan undiriladigan mol-mulk soligʻi

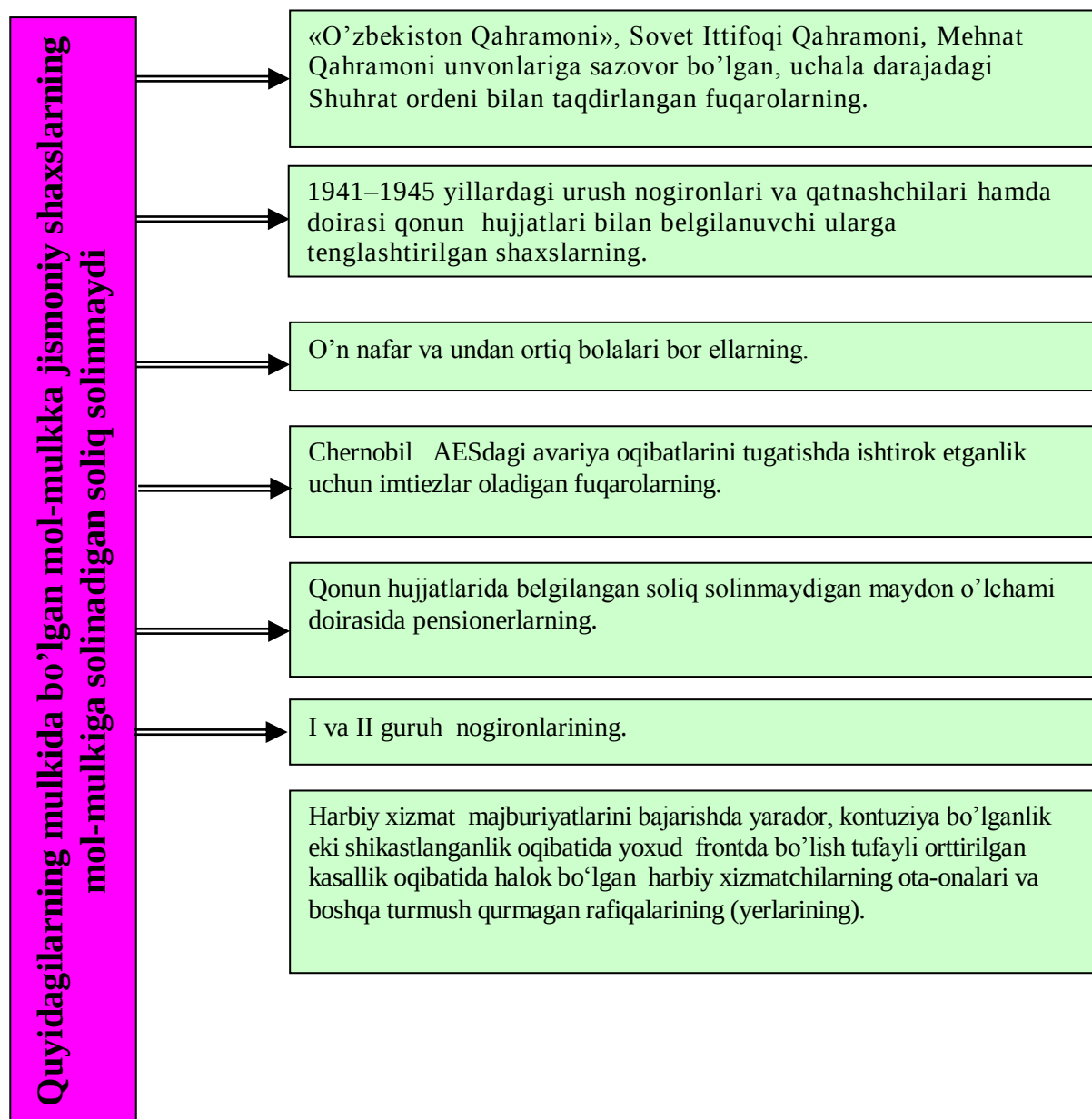
Soliq solinadigan mol-mulkga ega boʻlgan jismoniy shaxslar, chet el fuqarolari, shuningdek yuridik shaxs tashkil etgan va tashkil etmagan holda tuzilgan dehqon xoʻjaliklari jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqni toʻlovchilari boʻlib hisoblanishadi .

Jismoniy shaxslarning Oʻzbekiston Respublikasi hududida joylashgan uy-joylari, kvartiralar, chorbogʻ va bogʻ uylari, garajlar va boshqa imoratlari, binolar va inshootlari soliq solish obyekti hisoblanadi. Koʻchmas mulkka boʻlgan huquqlarni davlat roʻyxatidan oʻtkazuvchi organ tomonidan belgilanadigan soliq solish obyektlarining inventarizatsiya qiymati toʻlovchilar uchun soliq solinadigan bazadir.

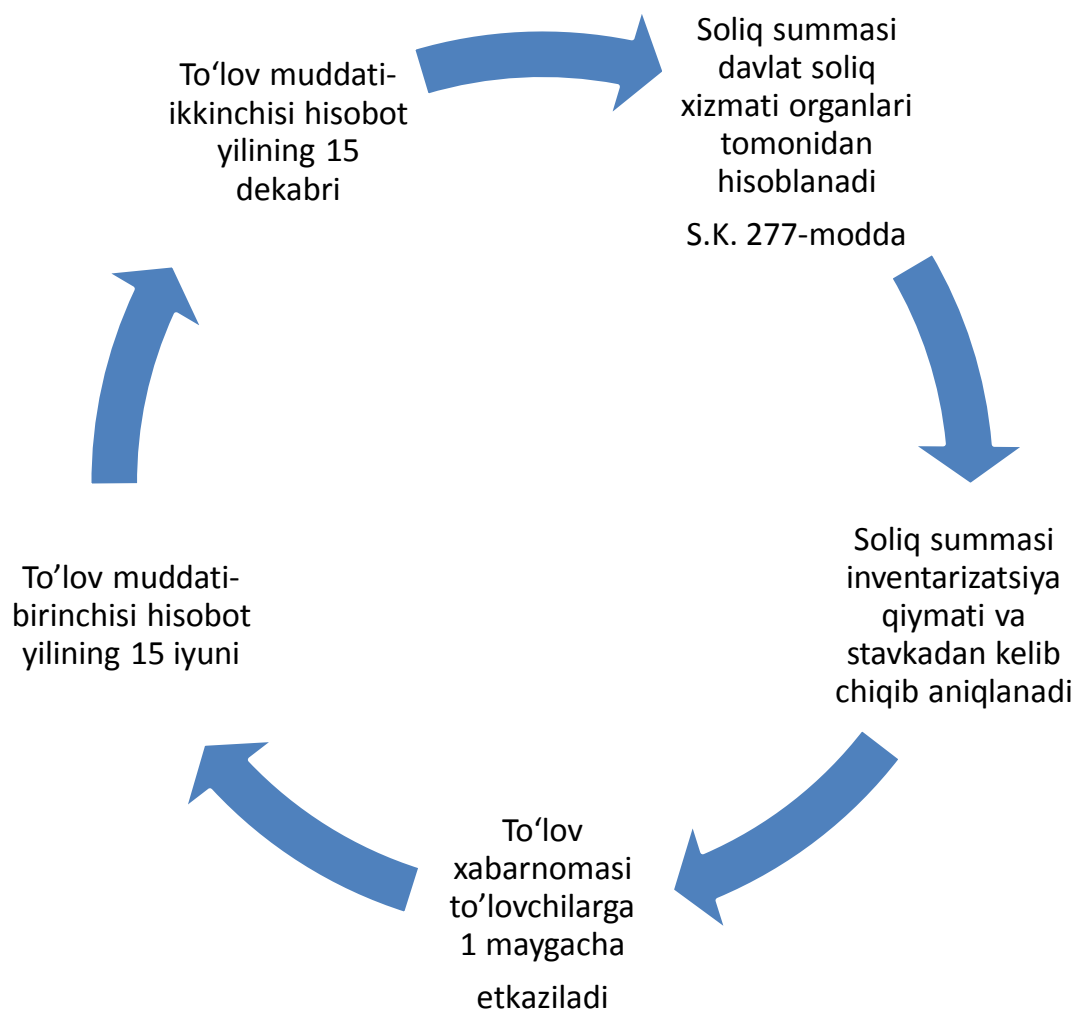
2.8-rasm. Soliq obyekti

Soliq qonunchiligiga ko'ra quyidagi jismoniy shaxslarning mulkida bo'lgan imoratlari, binolari va inshootlariga soliq solinmaydi.

2.9-rasm. Quyidagilarning mulkida bo'lgan mol-mulkka jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq

Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq davlat soliq xizmati organlari tomonidan hisoblab chiqariladi. Imoratlar, binolar va inshootlar uchun mol-mulk solig'i ularning har yil 1 yanvardagi holati yuzasidan texnik inventarizatsiyalashning hududiy kadastr byurolari taqdim etadigan inventarizatsiya qiymatiga doir malumotlar asosida hisoblab chiqariladi, bunday ma'lumotlar bo'lmagan taqdirda esa O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan belgilangan mol-mulkning shartli qiymati qabul qilinadi.

2.10-rasm. To'lov habarnomasi

Soliqqa tortish tizimida olib borilayotgan islohotlarning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, kichik biznes subektlarini soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 15 apreldagi 159-son "Kichik korxonalar uchun ixchamlashgan soliqqa tortish tizimiga o'tishni qo'llash to'g'risida" gi qaroriga asosan mikrofirma va kichik korxonalar soliqqa tortishning umumbelgilangan tartibidan soddalashtirilgan, ixchamlashtirilgan soliq rejimiga o'tkazildi. Bunda kichik korxonalar

uchun yagona soliq to'lash yoki umumbelgilangan tartibda soliq majburiyatlarini bajarish ixtiyoriy kamligi qat'iy belgilandi.

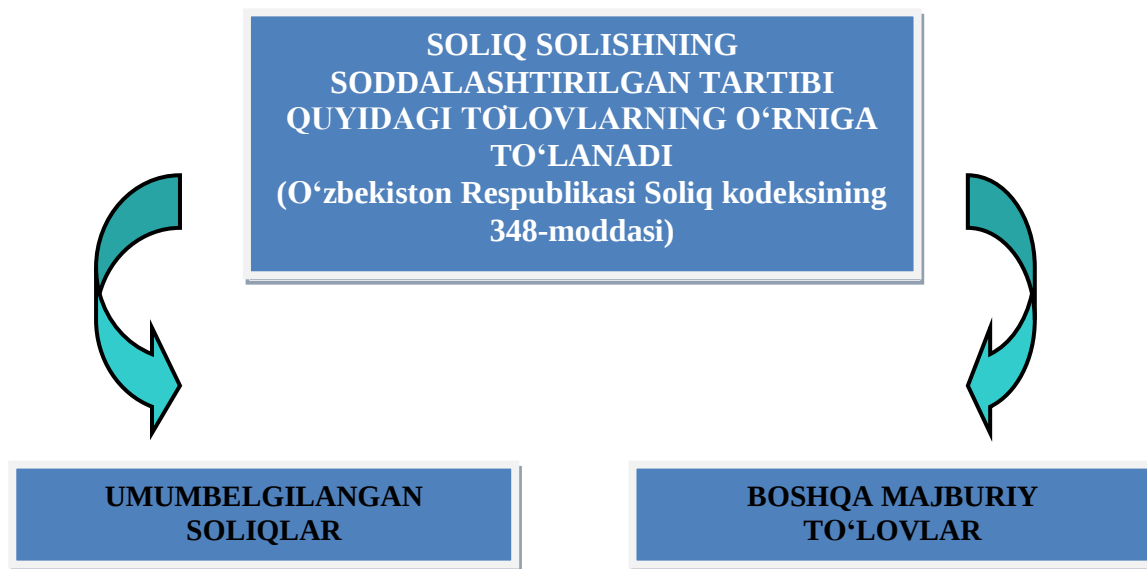
Kichik korxonalar uchun yagona soliqning o'rnatilishi soliq hisob-kitobini tuzishni osonlashtiradi hamda ular bir nechta soliq turi o'rniga faqatgina bitta yagona soliq bo'yicha soliq idoralariga soliq hisob-kitobini topshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada korxona hisobchilarining ishi birmuncha osonlashdi.

Soliq Kodeksining 348-moddasiga muvofiq soliq solishning soddalashtirilgan tartibi soliq to'lovchilarning ayrim toifalari uchun qo'llaniladi va quyidagi soliqlar bo'yicha soliq hisoboti taqdim tilishini nazarda tutadi.

2.11-rasm. Soliq solishning soddalashtirilgan tartibi

Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq yagona soliq to'lovi, yagona yer solig'i hamda tadbirkorlik faoliyatining ayrim turlari bo'yicha qat'iy belgilangan Soliq kodeksida nazarda tutilgan jami umumbelgilangan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar o'rniga to'lanadi .

2.12-rasm. Soliq solishning soddalashtirilgan tartibi

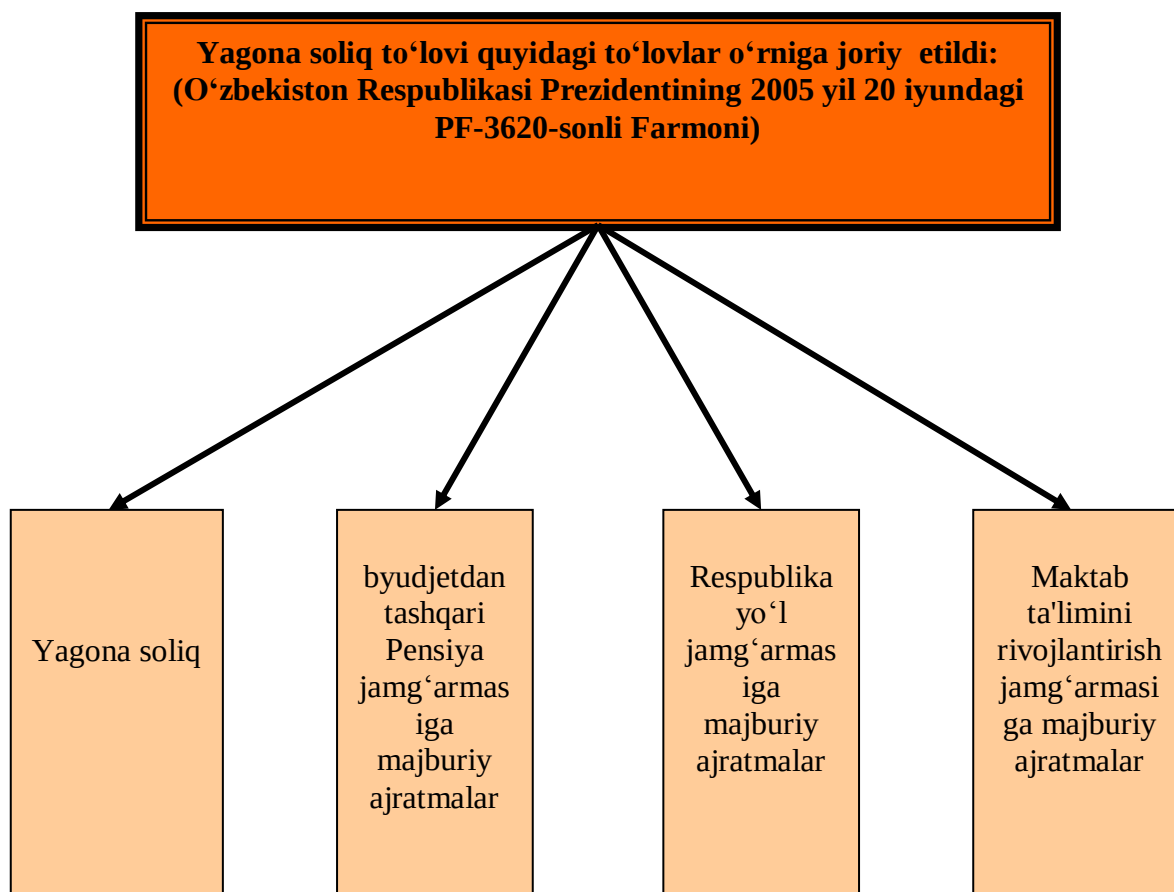
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 349-moddasiga muvofiq soliq solishning soddalashtirilgan tartibi qo'llanilganda ayrim umumbelgilangan soliqlarni to'lashga doir majburiyatlar saqlab qolinadi .

2.13-rasm. Soliq solishning soddalashtirilgan tartibi nazarda tutilgan soliq

Yagona soliq to'lovi

Mikrofirmalar va kichik korxonalarni jadal rivojlantirishni nafaqat rag'batlantirish hamda uning mamlakat iqtisodiyotida ahamiyati va ulushini tubdan oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 20 iyundagi PF-3620-sonli «Mikrofirmalar va kichik korxonalarni rivojlantirishni rag'batlantirish borasidagi qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida»gi Farmoniga muvofiq 2011 yilning 1 iyuldan boshlab O'zbekiston soliq tizimida kichik biznes subyektlarining ba'zi toifalari uchun yagona soliq to'lovi joriy qilindi. U birxillashtirilgan bo'lib, quyidagi majburiy to'lovlarni to'lash o'rniga joriy qilingan :

2.14-rasm. Yagona soliq to'lovi quyidagi to'lovlar

O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti daromadlarida yagona soliq to'lovidan tushumlar qori salmoqqa ega emas. Jumladan, uning jami

byudjet daromadlaridagi salmog'i 2010 yilda 2.4 foizni, 2011 yilda 4.2 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2012 yilda esa reja ko'rsatkichlarida 4.0 foiz bo'lishi prognozlashtirilgan.

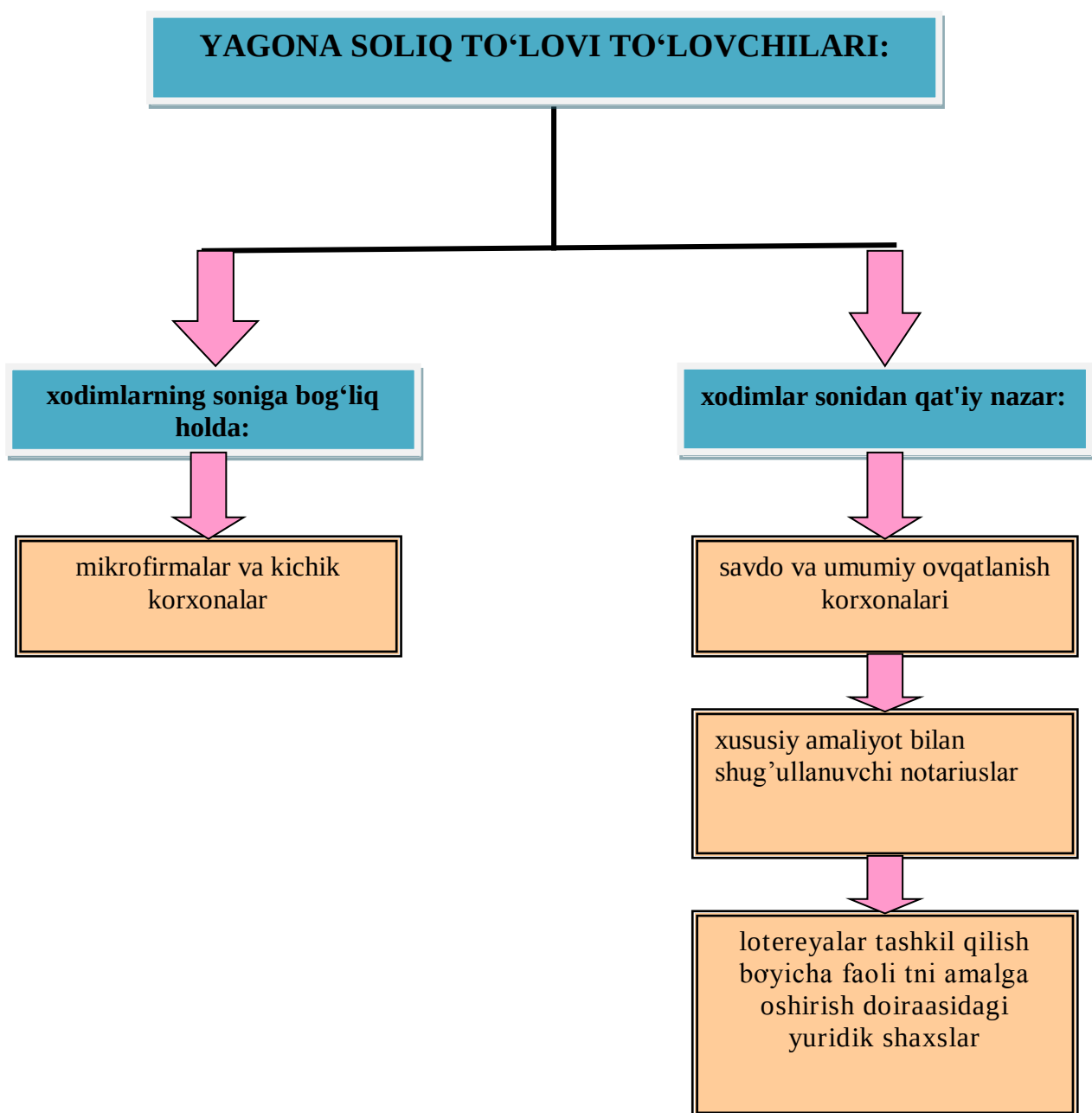
2.2-jadval

O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti daromadlari tarkibida to'g'ri soliqlar va yagona soliq to'lovining salmog'i to'g'risida ma'lumot*

Ko'rsatkichlar	2010 yil		2011 yil		2012 yil (reja)	
	mln. so'm	Jamig a nis-n, %da	mln.su m	Jamig a nis-n, %da	mln.su m	Jami ga nis-n, %da
Davlat byudjeti daromadlari – (maqsadli jamg'armalar daromadlarisiz), jami	3310854	100	4042460,4	100	5100867,9	100
To'g'ri soliqlar	1045920,6	25,9	1219647,9	23,9	1798051,7	25,3
Shundan:						
yagona soliq to'lovi	95542,7	2,4	214688,9	4,2	290650,2	4,0

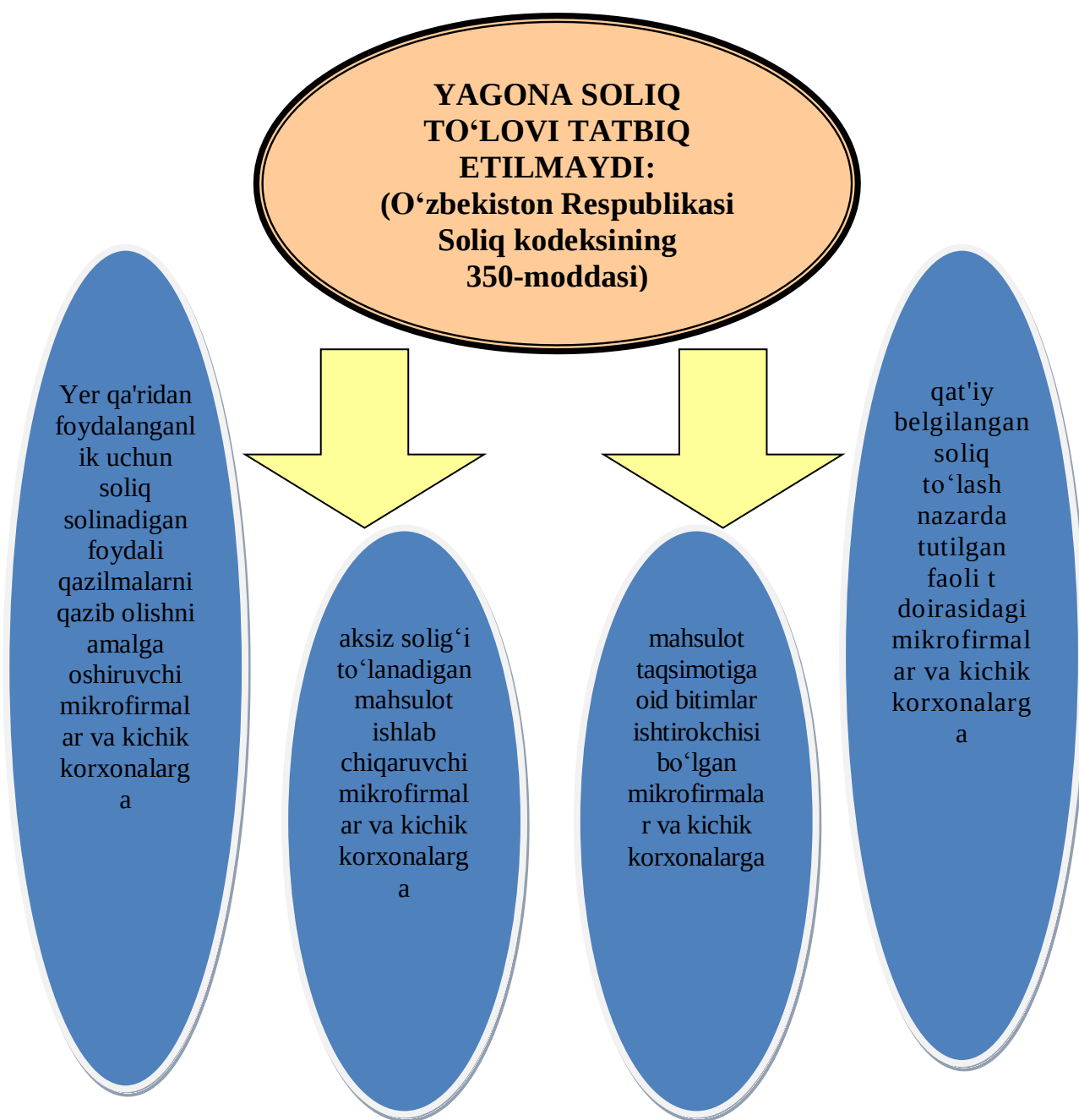
****Manbaa: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlariga ilovalar.***

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 350-moddasiga muvofiq, yagona soliq to'lovini to'lovchilar bo'lib quyidagilar hisoblanadi:

2.15-rasm. Yagona soliq to'lovi to'lovchilari:

Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq, quyidagi mikrofirmalar va kichik korxonalarga nisbatan yagona soliq to'lovi qo'llanilmaydi :

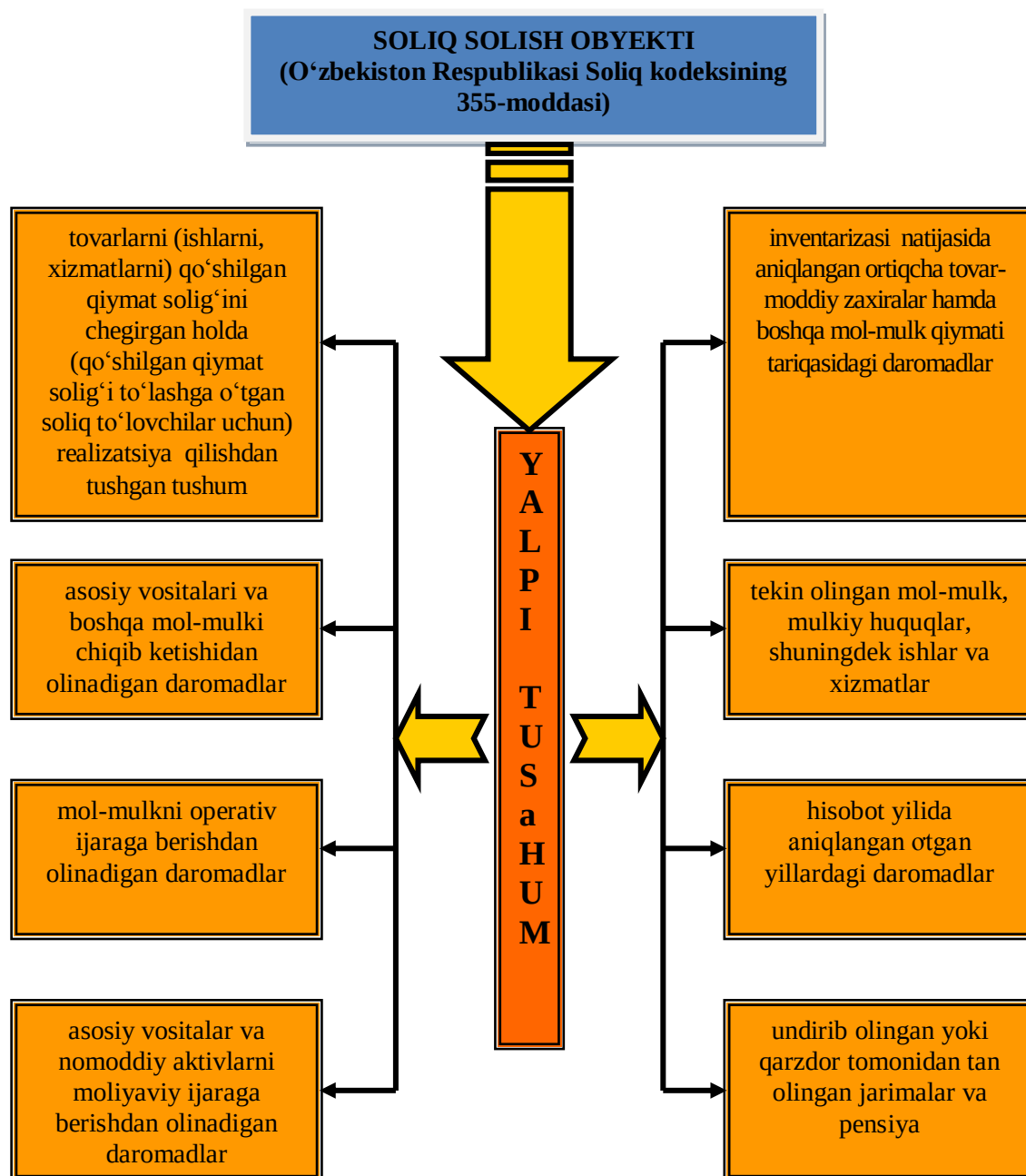

2.16-rasm. Yagona soliq to'lovi tatbiq tilmaydi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 30 avgustdagi "1998 yil 9 apreldagi "Xususiy tadbirkorlik, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishni yanada rag'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoniga o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risida"gi PF-3305 sonli

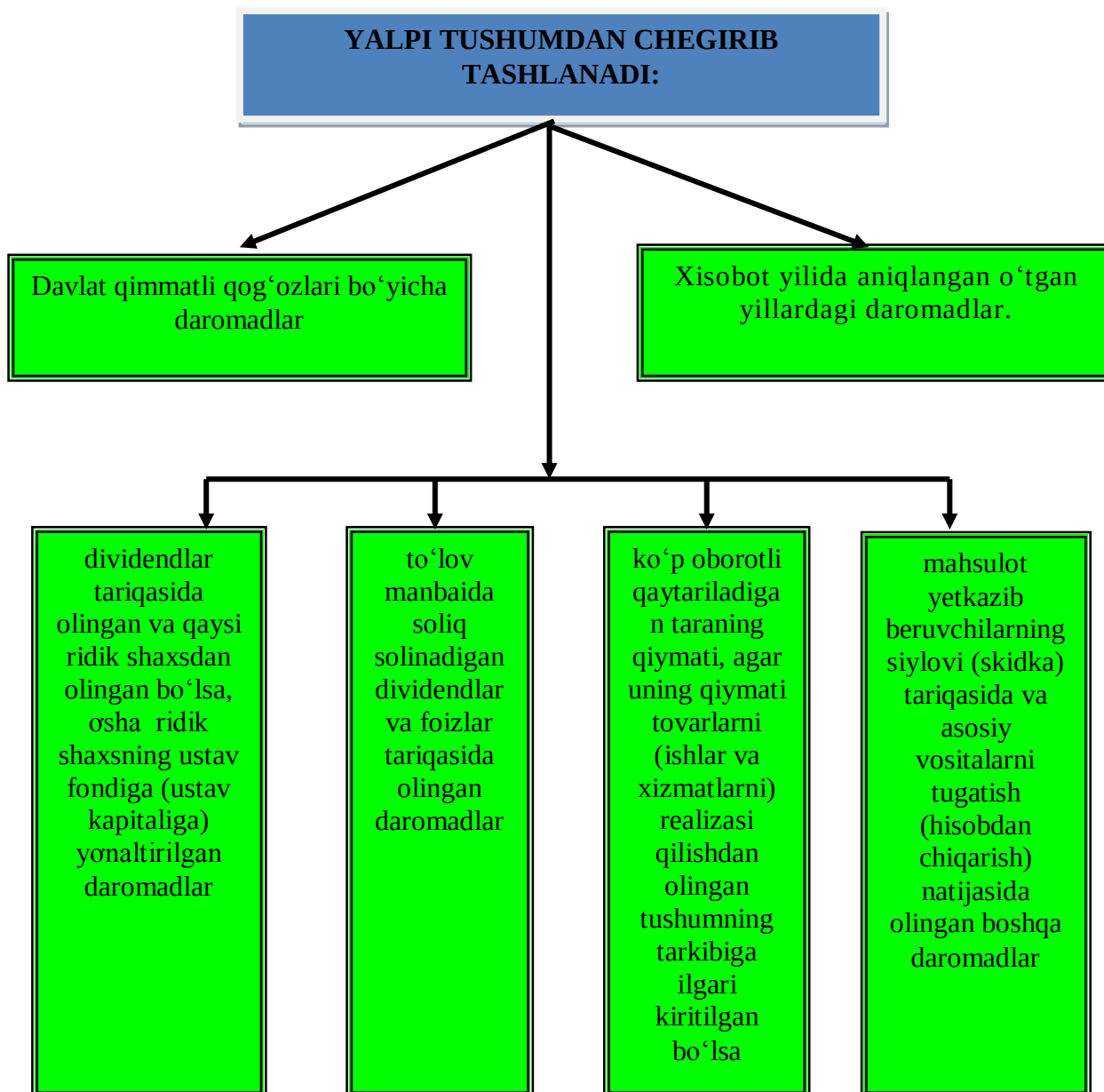
farmoniga ko'ra 2004 yilning 1 yanvaridan boshlab kichik biznes sub'ektlari tarkibiga quyidagilar kiritilgan:

Amaldagi soliq qonunchiligiga ko'ra yagona soliq to'lovi obyekti bo'lib yalpi tushum hisoblanadi va uning tarkibiga quyidagilar kiritiladi :

2.17-rasm. Soliq solish obyekti

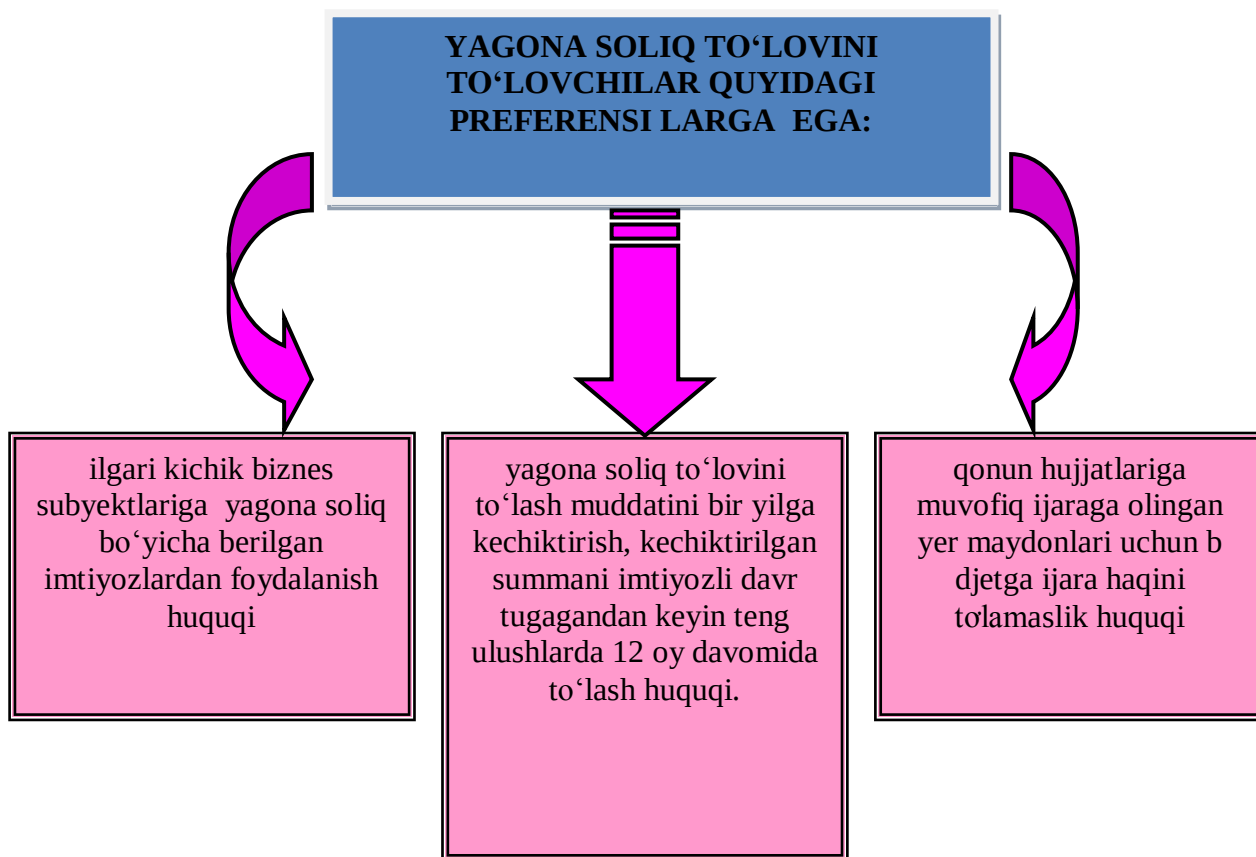
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 356-moddasiga muvofiq, quyidagilar chegirib tashlangan holda hisoblab chiqarilgan lpi tushum soliq solinadigan bazadir :

2.18-rasm. Yalpi tushumdan chegirib tashlanadi

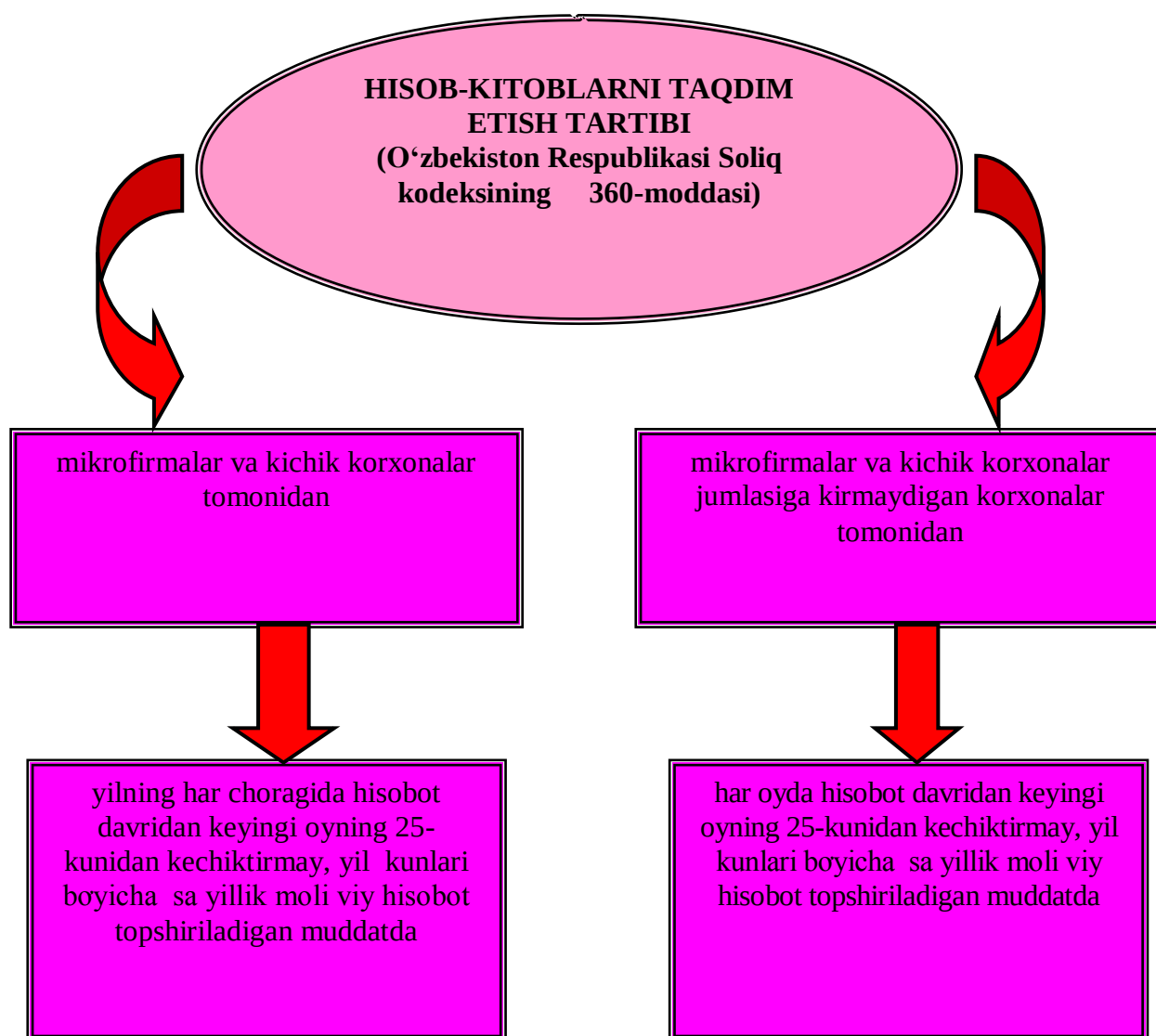
Yagona soliq to'lovi stavkasi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan tasdiqlanadi va turli yillar bo'yicha quyidagi ko'rinishga 11.2-diagramma

Yagona soliq to'lovini yuridik shaxslar mustaqil ravishda belgilangan soliq stavkalaridan kelib chiqib hisoblaydilar. Yagona soliq to'lovi stavkalari 2012 yil uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan tasdiqlangan bo'lib, u quyidagicha tabaqalashtirilgan holda belgilangan

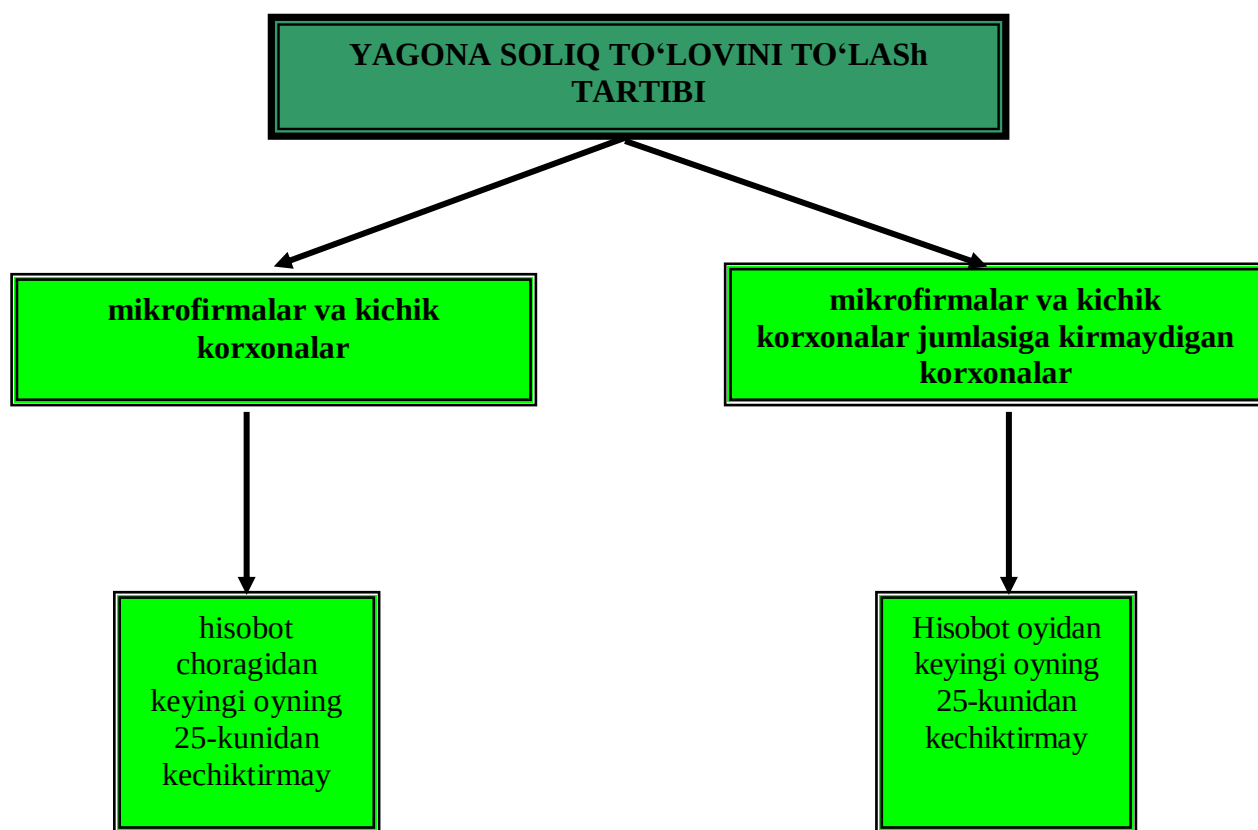
2.19-rasm. Yagona soliq to'lovi

Yagona soliq to'lovining hisob-kitobi soliq bo'yicha hisobga olish joyidagi davlat soliq xizmati organiga ortib boruvchi kun bilan quyidagi muddatlarda taqdim etiladi:

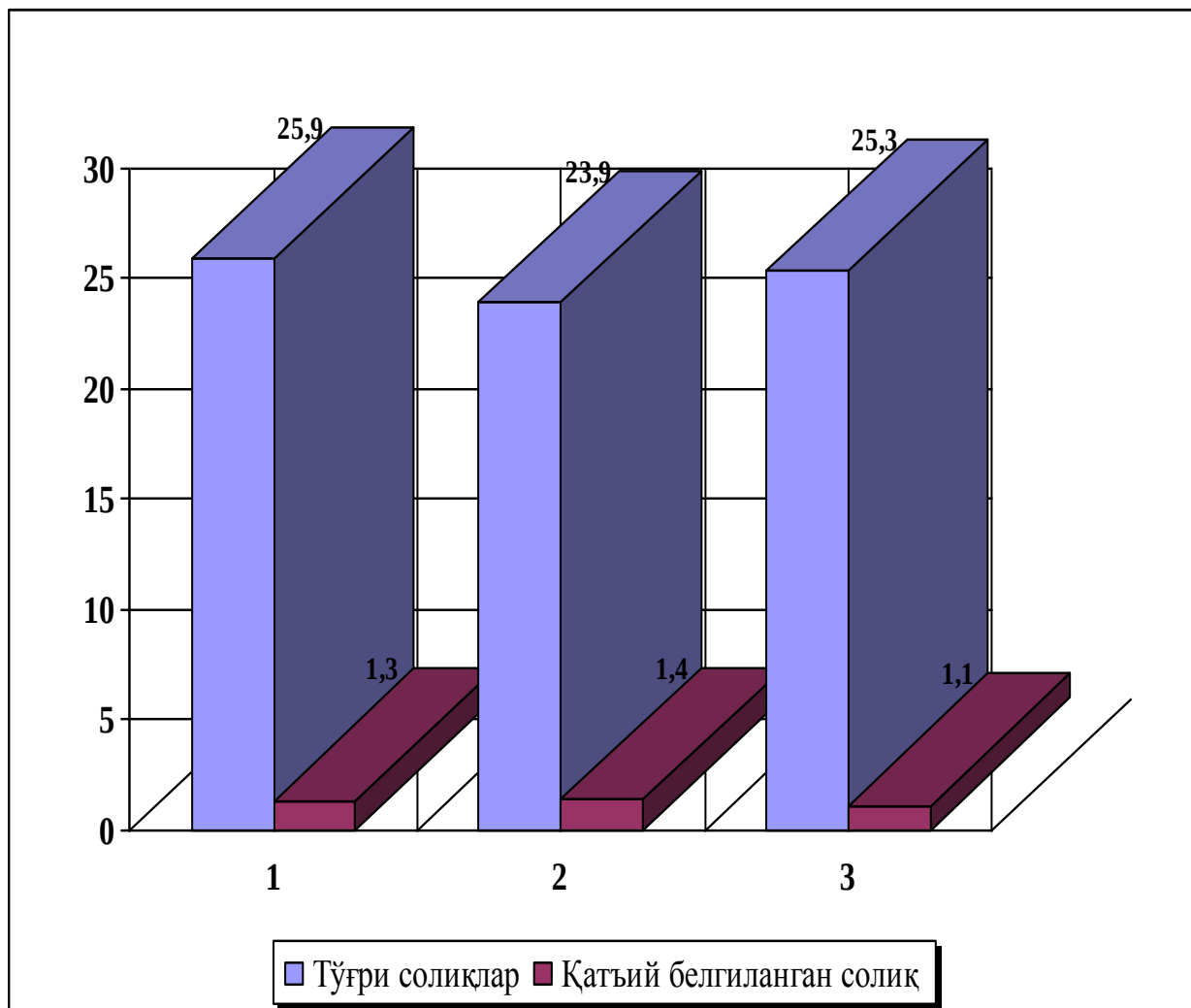
2.20-rasm. Hisob-kitoblarni taqdim etish tartibi

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 360-moddasiga muvofiq yagona soliq to'lovini to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi:

2.21-rasm. Yagona soliq to'lovini to'lash tartibi

O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti daromadlari tarkibida to'g'ri soliqlar, shu jumladan qat'iy belgilangan soliqning salmog'ini quyidagi diagrammada ham ko'rish mumkin 2.1-diagramma

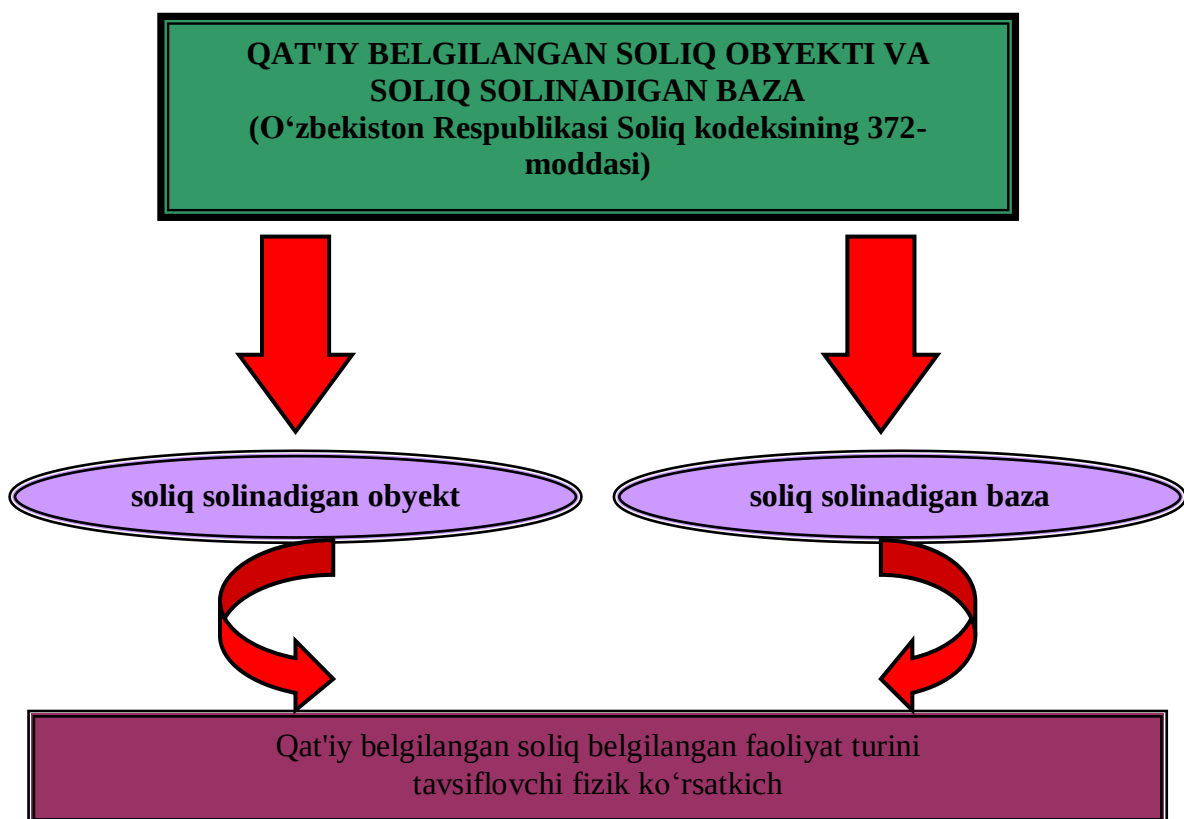

Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq, qat'iy belgilangan soliqni to'lovchilar quyidagilar hisoblanadi.

2.22-rasm. Qat'iy belgilangan soliqni to'lovchilar

O'zbekiston Respublikasi soliq kodeksining 372-moddasiga muvofiq, qat'iy belgilangan soliq belgilangan faoliyat turini tavsiflovchi fizik ko'rsatkich soliq solinadigan obyekt hisoblansa, soliq solinadigan baza sa fizik ko'rsatkichlarning sonidan kelib chiqqan holda belgilanadi.

2.23-rasm. Qat'iy belgilangan soliq obyekt va

Soliq solinadigan baza

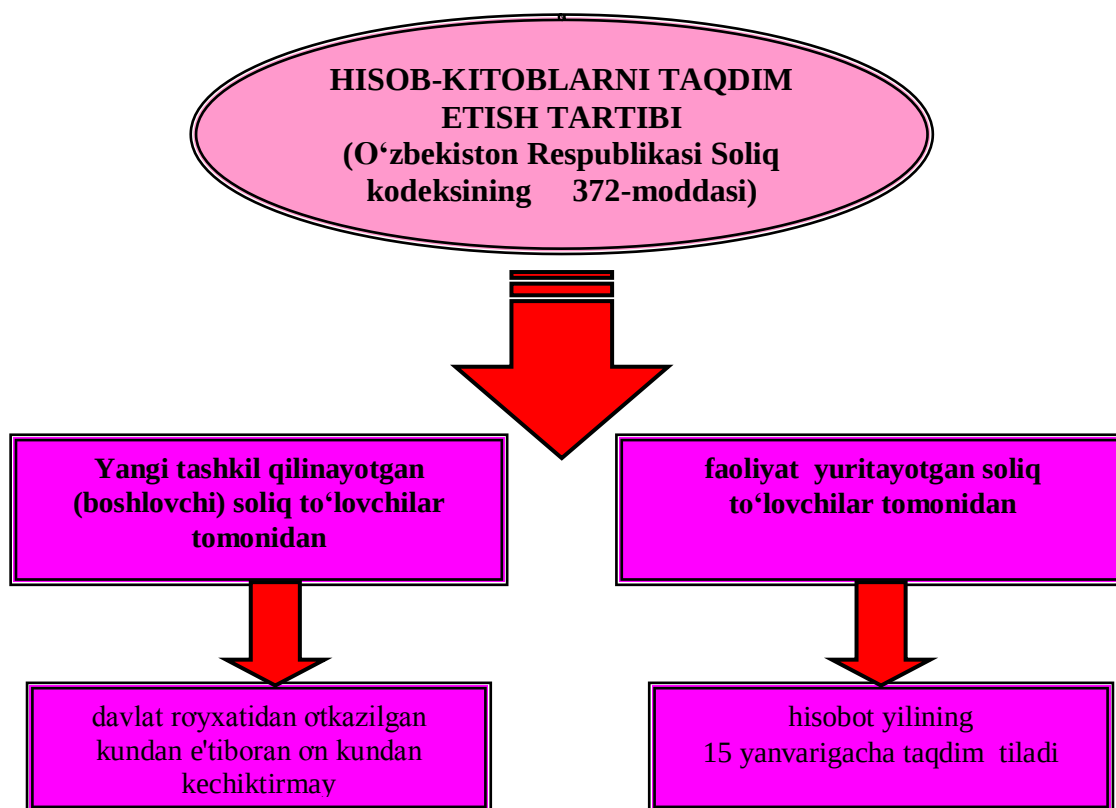
Yuridik shaxsni tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar uchun qat'iy belgilangan soliq stavkalarining aniq miqdorlarini quyidagi mezonlarga asoslanib Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimiyatlari belgilaydi.

2.24-rasm. Qat'iy belgilangan soliq stavkasini belgilash mezonlari

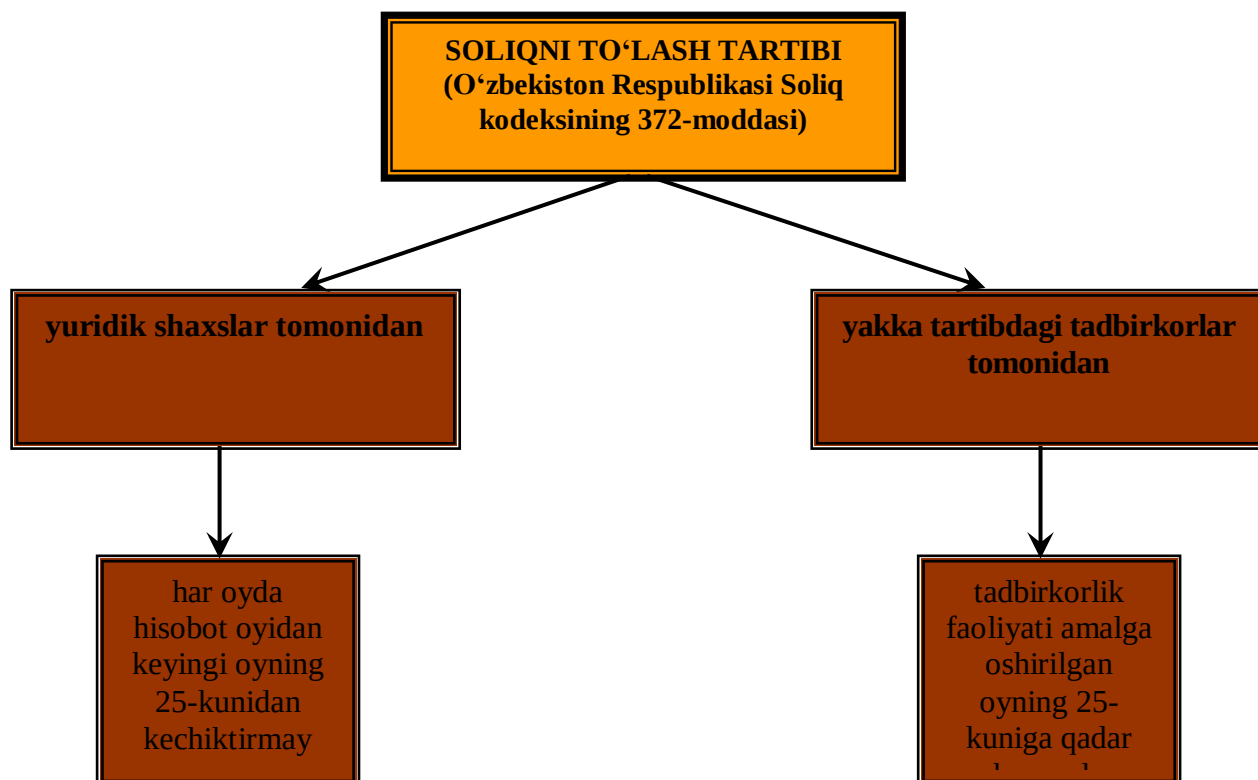
Qat'iy belgilangan soliqning bazaviy stavkalari va yuridik shaxsni tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar daromadidan olinadigan qat'iy belgilangan soliq summasining hisob-kitobi uchun tuzatuvchi koeffitsiyentlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori bilan tasdiqlanadi.

Amaldagi soliq qonunchiligiga ko'ra, qat'iy belgilangan soliq hisob-kitobi soliq bo'yicha hisobga olish joyidagi davlat soliq xizmati organlariga quyidagi muddatlarda taqdim etiladi :

2.25-rasm. Hisob-kitoblarni taqdim etish tartibi

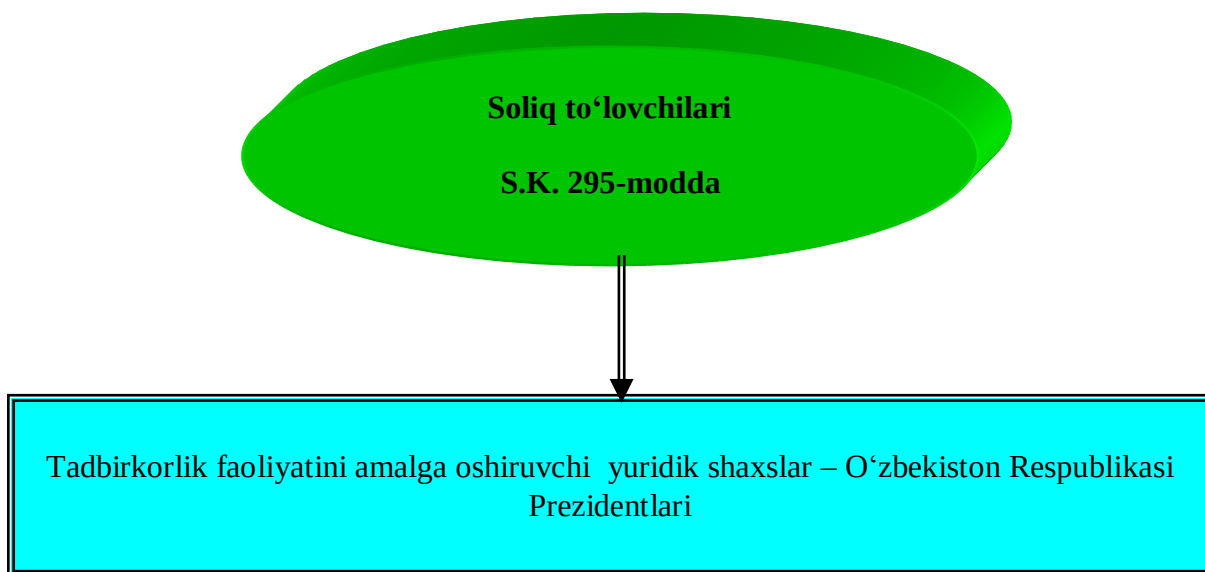
Soliq solish obyekti va ish haqining eng kam miqdori o'zgargan taqdirda, soliq to'lovchilar aniqlik kiritilgan hisob-kitobni navbatdagi to'lovni to'lash muddatidan kechiktirmay taqdim etishlari shart. Amaldagi soliq qonunchiligiga ko'ra, qat'iy belgilangan soliqni to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi :

2.26-rasm. Soliqni to‘lash tartibi

Agar yakka tartibdagi tadbirkorlar soliq solinadigan mol-mulkka va (yoki) yer uchastkasiga ga bo‘lsalar, belgilangan tartibda jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqni va (yoki) jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig‘ini to‘lash majburi ti ularning zimmasida saqlanib qoladi

Tadbirkorlik faoli tini amalga oshiruvchi yuridik shaxslar – O‘zbekiston Respublikasi rezidentlari obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig‘ini to‘lovchilardir

2.27-rasm. Soliq to'lovchilari

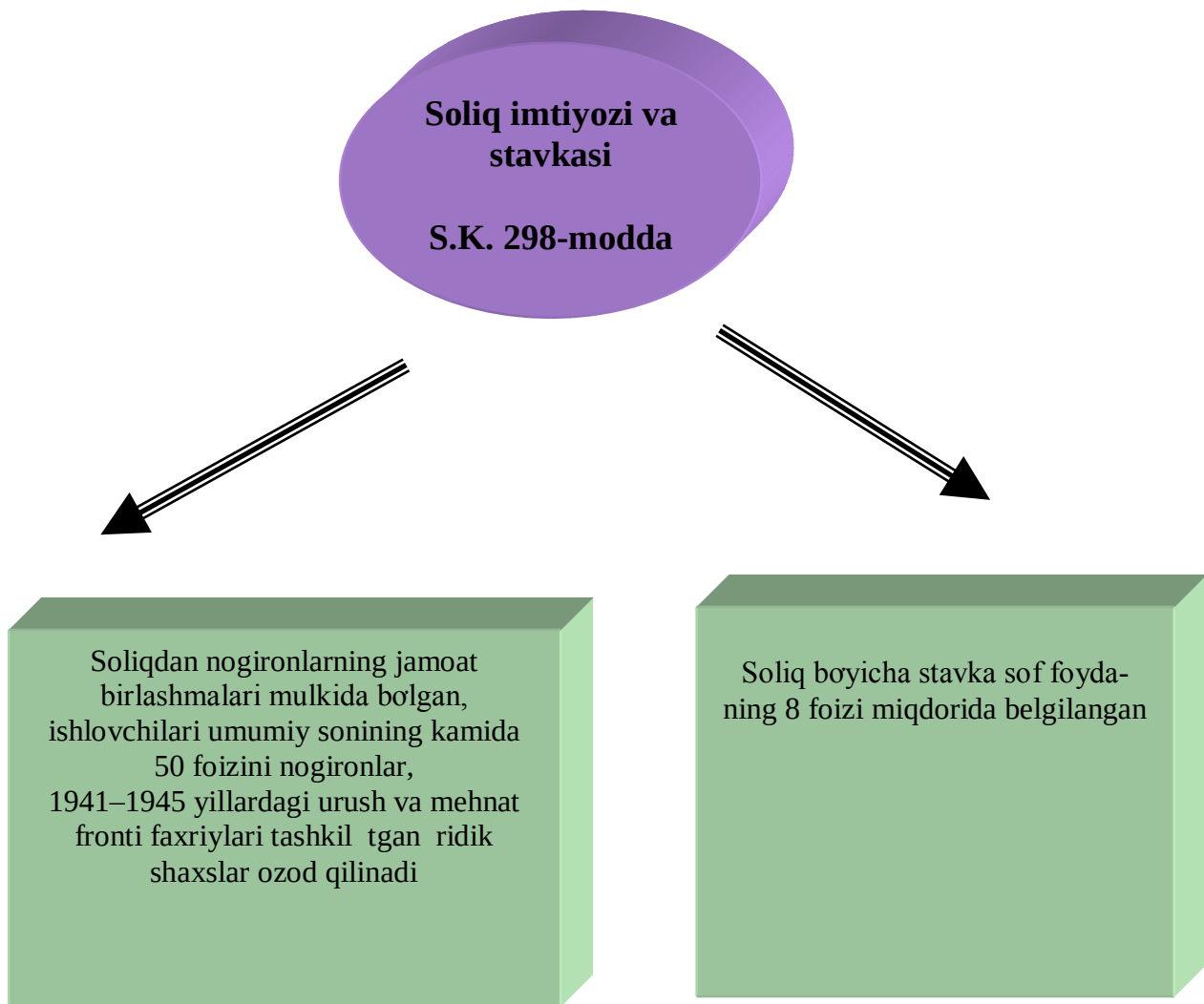
Soliqqa tortishning alohida tartibi belgilangan yuridik shaxslar hamda notijorat tashkilotlar asosiy faoliyat turi bo'yicha bu soliqni to'lamaydilar, ular faoliyatning boshqa turlari bilan shug'ullansalar, ular ushbu faoliyat bo'yicha alohida hisob yuritishlari va byudjetga obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish uchun soliqni to'lashlari lozim.

Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i to'langanidan keyin ular tasarrufida qolgan foyda obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish uchun soliqni hisoblab chiqarish chog'ida soliq solish obyekti va bazasi hisoblanadi .

2.28-rasm. Soliq obyekti va bazasi

Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ining eng yuqori stavkasi soliq solish obyektining 8 foizi miqdorida belgilangan. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini to'lashdan nogironlarning jamoat birlashmalari, mulkida bo'lgan ishlovchilari umumiy sonining kamida 50 foizini nogironlar, 1941–1945 yillardagi urush va mehnat fronti faxriylari tashkil etgan yuridik shaxslar ozod qilinadi.

2.29-rasm. Soliq imtiyozi va stavkasi

Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish soligʻi soliq solinadigan bazadan hamda belgilangan stavkadan kelib chiqqan holda hisoblab chiqariladi. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish soligʻini toʻlash mazkur soliq boʻyicha hisob-kitobni taqdim tish muddatidan kechiktirmay amalga oshiriladi.

Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq

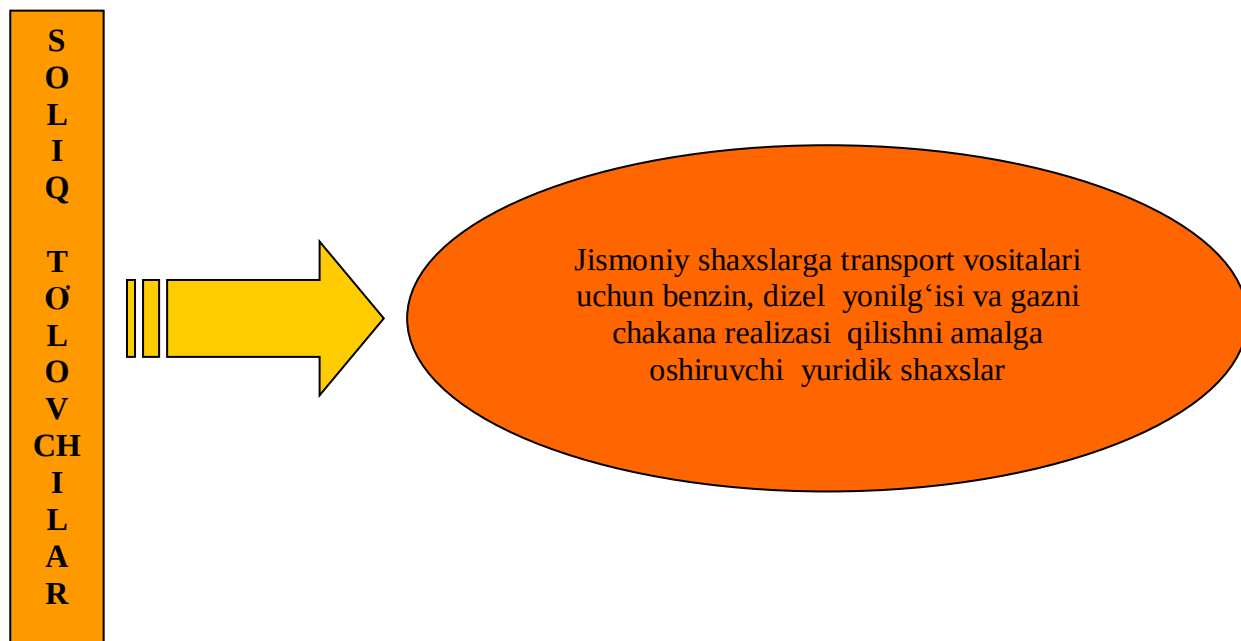
Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqning davlat byudjeti jami daromadlaridagi salmog'i 2010 yilda 1.9 foiz, 2011 yilda 2.2 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2012 yil reja ko'rsatkichlarida 2.1 foiz bo'lishi prognozlashtirilgan .

2.3-jadval

O'zbekiston respublikasi davlat byudjeti daromadlari tarkibida jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq salmog'i to'g'risida ma'lumot*

Ko'rsatkichlar	2010 yil		2011 yil		2012 (reja) yil	
	mln.s o'm	Jami ga nis- n, %da	mln.su m	Ja mi ga nis- n, %da	mln.su m	Jami ga nis- n, %da
Davlat byudjeti daromadlari – (maqsadli jamg'armalar daromadlarisiz), jami	3310854	100	4042460,4	100	5100867,9	100
egri soliqlar	1627910	49,1	1986656,3	48,6	2478178,1	50,2
Shundan:						
Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq	76117,3	1,9	111250,5	2,2	151925,7	2,1

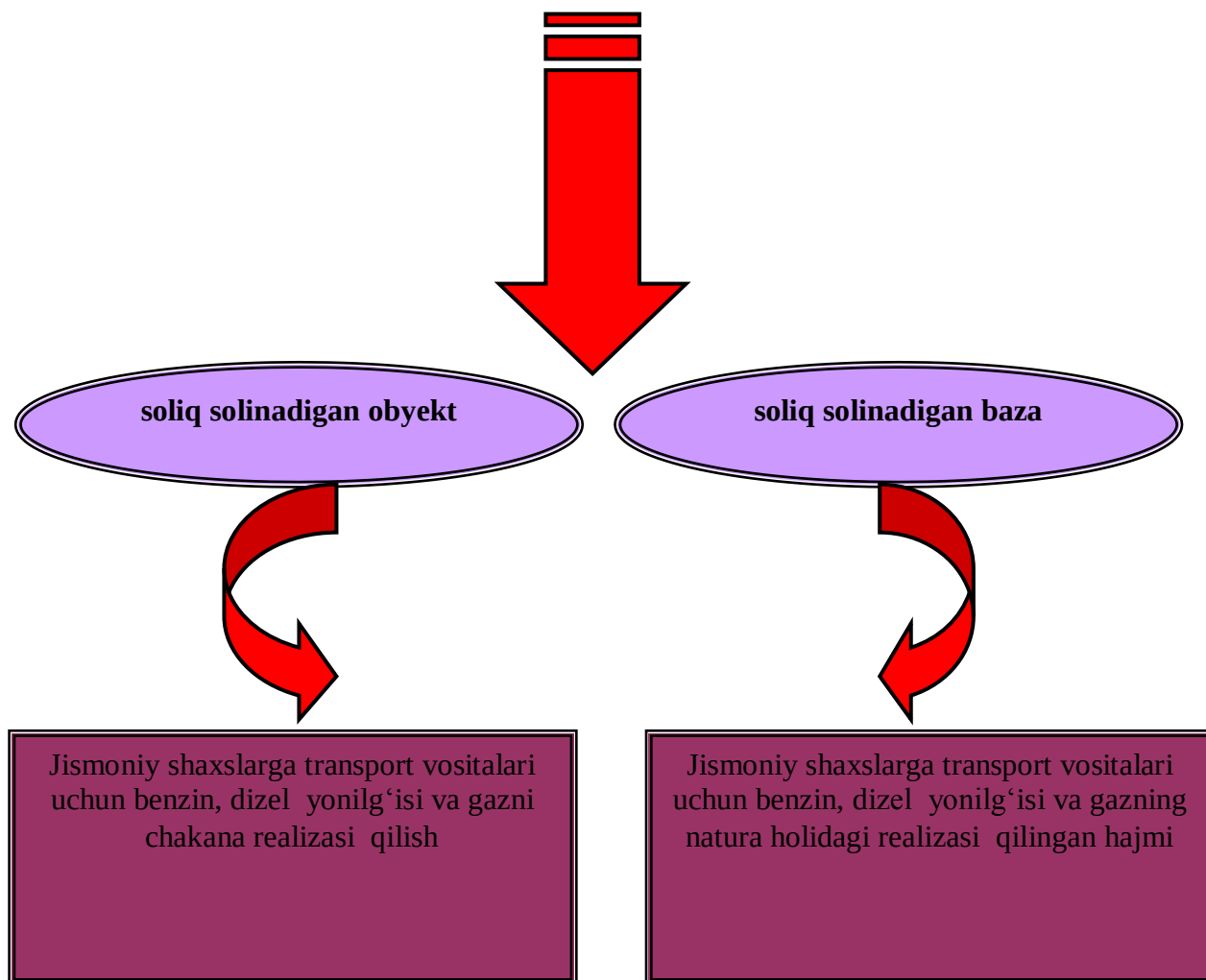
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 301-moddasiga muvofiq jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqni to'lovchilar quyidagilar

2.30-rasm. Soliq to'lovchilar

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 302-moddasiga muvofiq jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqni solish obyekti va soliq solinadigan baza bo'lib quyidagilar hisoblanadi

**JISMONIY SHAXSLARDAN TRANSPORT
VOSITALARIGA BENZIN, DIZEL YONILG'ISI VA
GAZ ISHLATGANLIK UCHUN OLINADIGAN SOLIQ
OBYEKTI VA SOLIQ SOLINADIGAN BAZA
(O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 302-moddasi)**

2.31-rasm. Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq

Jismoniy shaxslardan transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga olinadigan soliq stavkalari har yili O'zbekiston Respublikasi Prezident qarori bilan belgilanadi, uning miqdorlari O'zbekiston Respublikasining butun hududida yagona hisoblanadi (soliq stavkasi yil davomida tegishli me'yoriy hujjatlar asosida o'zgartirilishi ham mumkin).

Soliq summasi chakana narxga qo'shimcha ravishda belgilanadi va jismoniy shaxs - haridorga beriladigan chekda alohida satr bilan ko'rsatiladi. Soliq summasi jismoniy shaxslarga sotiladigan benzin, dizel yonilg'isi va gaz uchun mablag' to'lanishi bilan bir vaqtda undiriladi.

Soliq summasi quyidagi formula bo'yicha hisoblanadi:

$$N = V \times St,$$

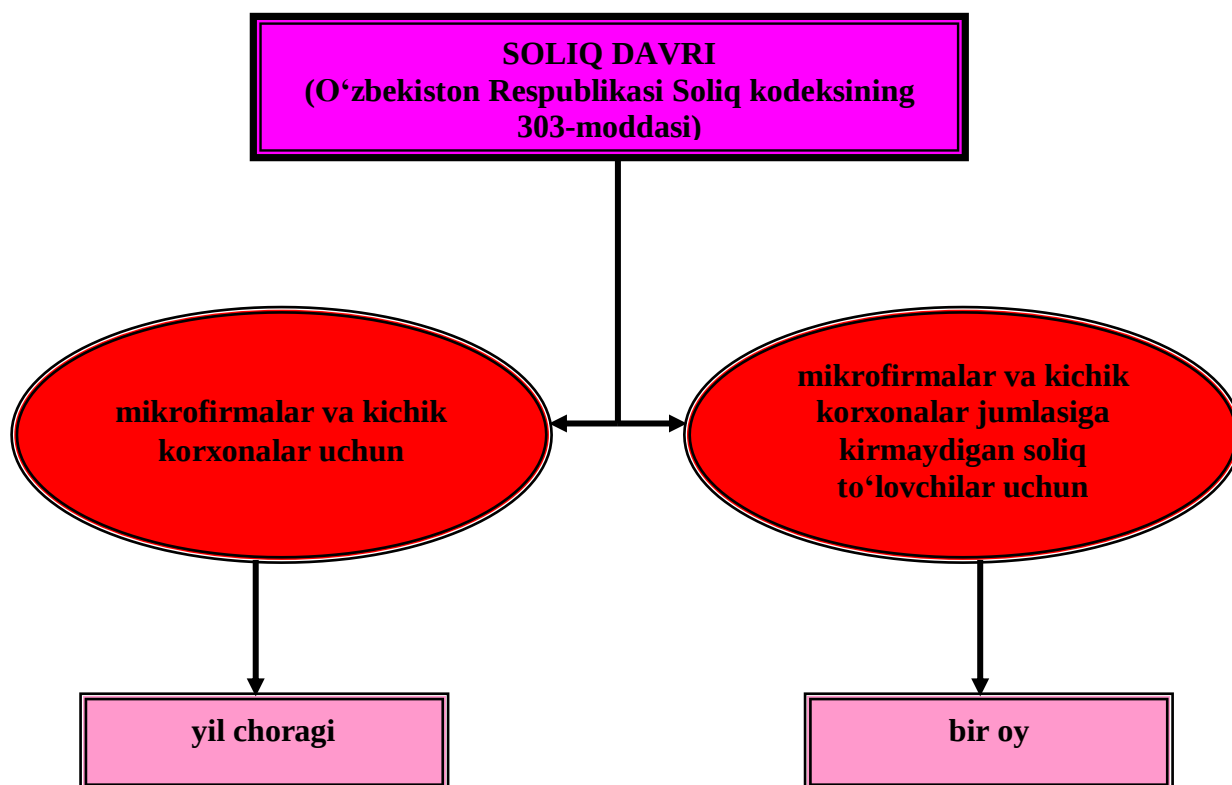
bu erda:

N - hisoblab yozilgan soliq;

V - jismoniy shaxslarga sotilayotgan benzin, dizel yonilg'isi yoki gazning natural ifodadagi hajmi;

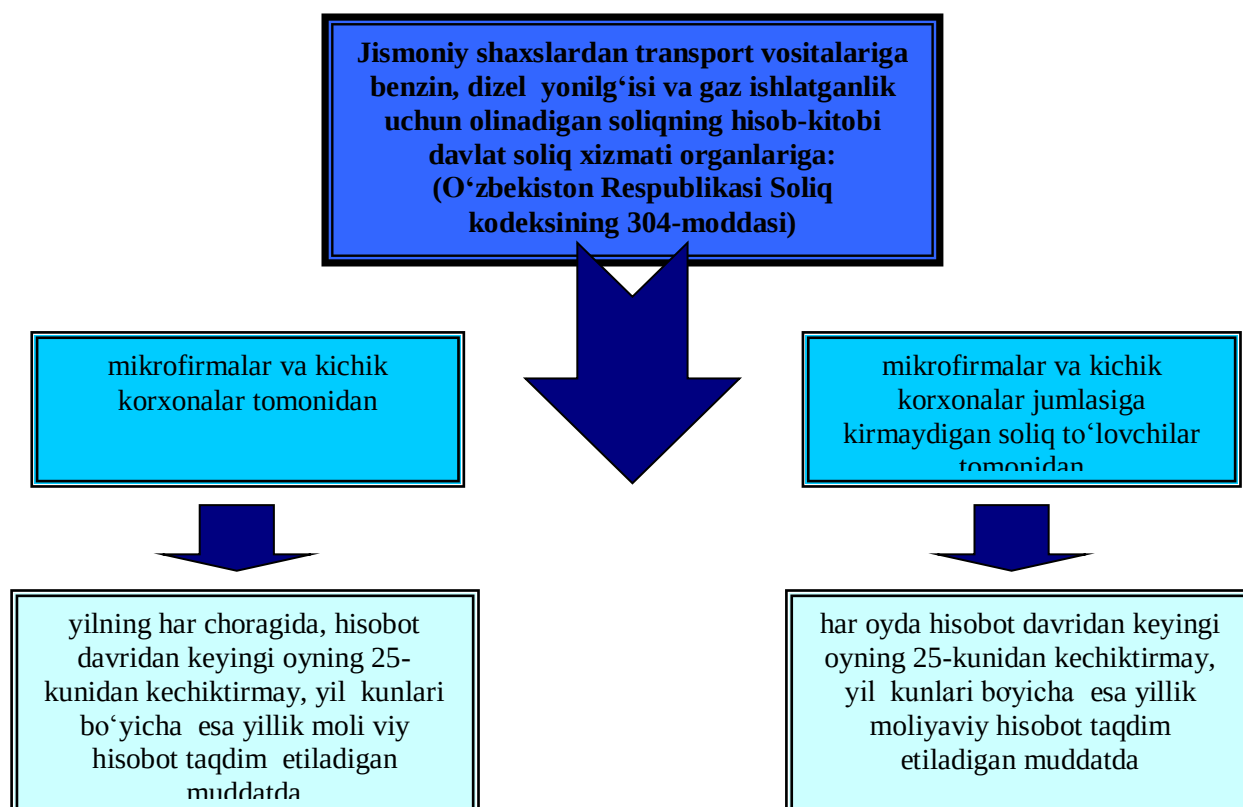
St – soliq stavkasi.

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 303-moddasiga muvofiq soliq davri bo'lib quyidagilar hisoblanadi

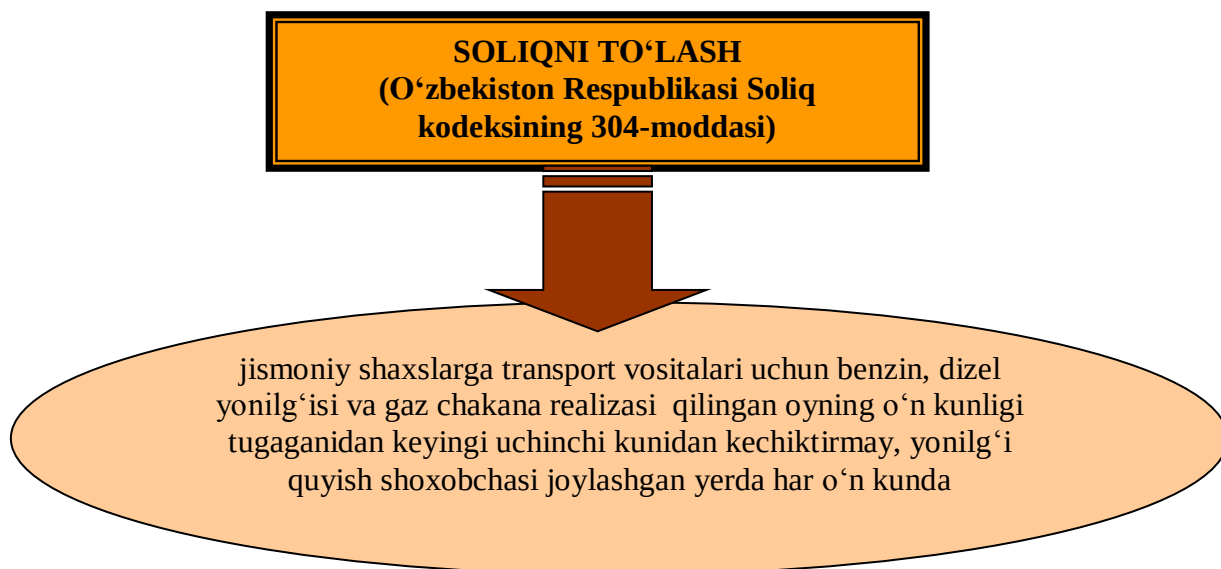
2.32-rasm. Soliq davri

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 304-moddasiga muvofiq jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqning joriy o'n kunlik to'lovlar hisobga olingan holdagi hisob-kitobi yonilg'i quyish shoxobchasi joylashgan yerdagi davlat soliq xizmati organlariga quyidagi muddatlarda taqdim etadilar.

2.33-rasm. Jismoniy shaxslardan transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqning hisob-kitobi

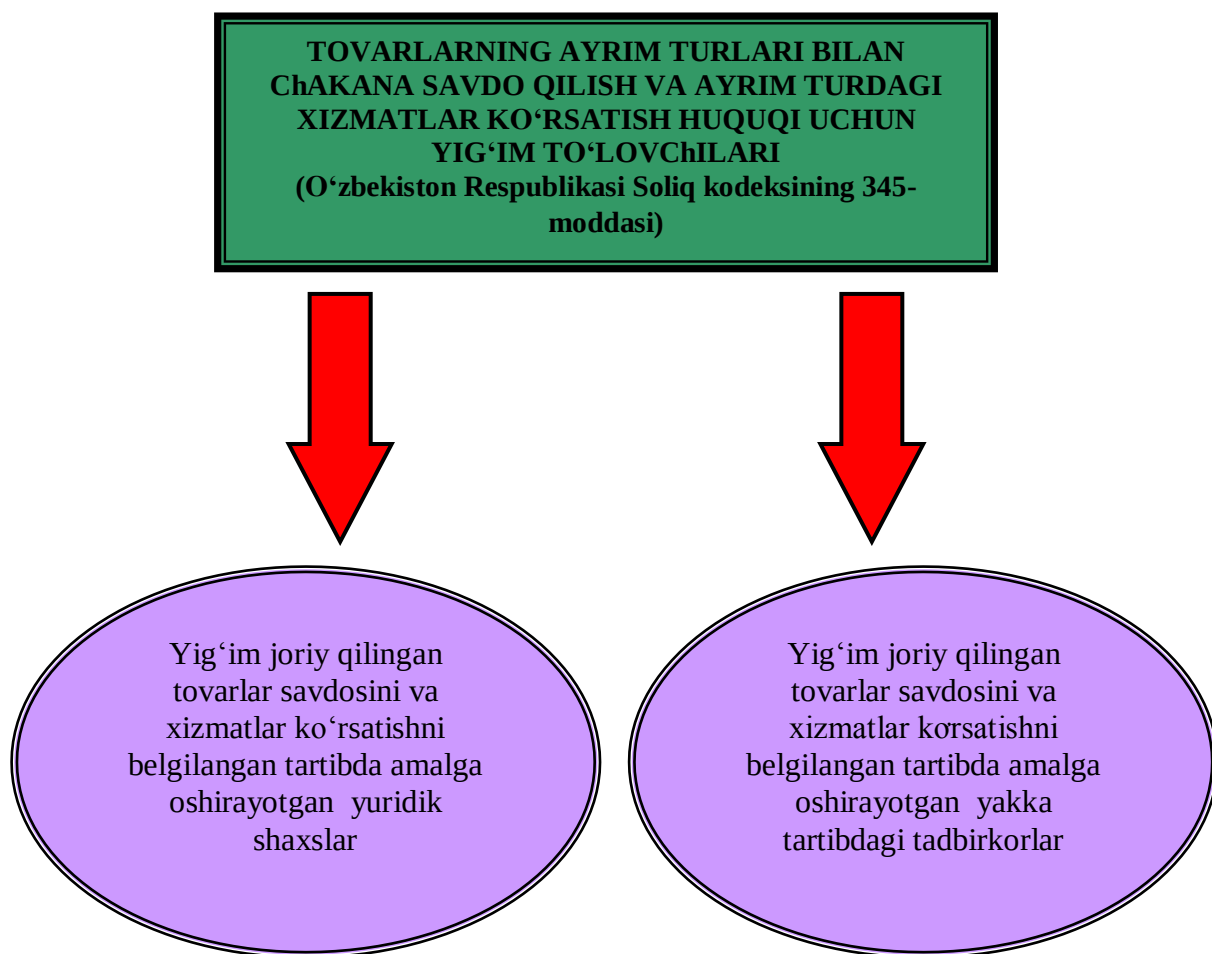
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 304-moddasiga muvofiq jismoniy shaxslarning transport vositalariga benzin, dizel yonilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliqni to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi .

2.34.rasm. Soliqni to'lash

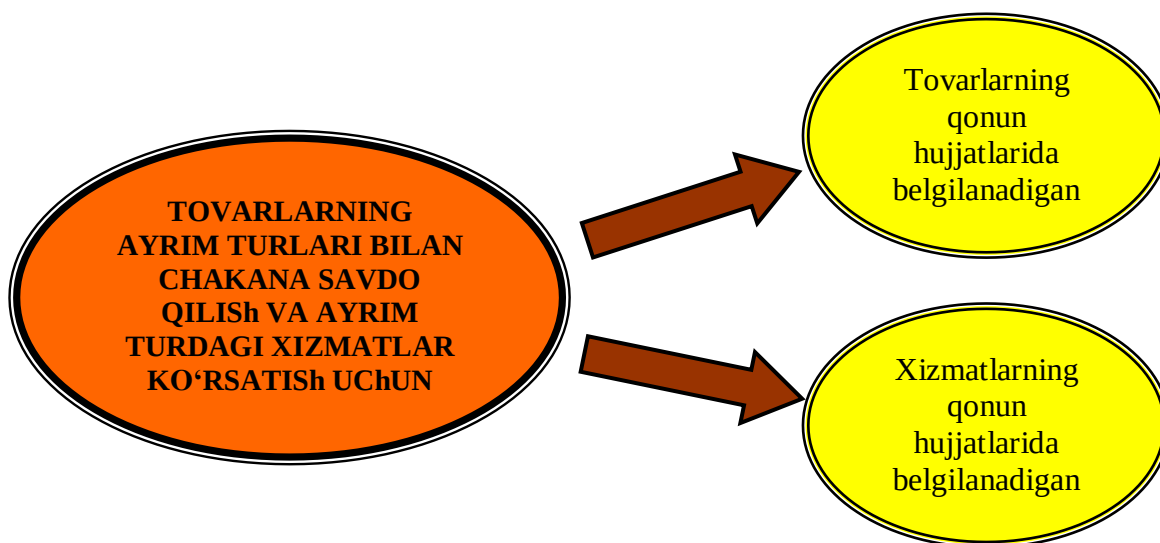
Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'im

O'zbekiston respublikasi soliq kodeksining 23-moddasiga ko'ra tovarlarning ayrim turlari bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlar ko'rsatish huquqi uchun yig'im mahalliy soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar tarkibiga kiradi va u mahalliy byudjet daromadlaridan biri hisoblanadi. Soliq kodeksining 345-moddasiga muvofiq tovarlarning ayrim turlari bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlar ko'rsatish huquqi uchun yig'imning to'lovchilari bo'lib quyidagilar hisoblanadi

2.35-rasm. Tovarlarining ayrim turlari bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlar ko'rsatish huquqi uchun yig'im to'lovchilari

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 346-moddasiga muvofiq tovarlar va xizmatlarning qonun hujjatlarida belgilanadigan ro'yxati tovarlarning ayrim turlari bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlar ko'rsatish uchun yig'imni obykti va bazasi bo'lib quyidagilar hisoblanadi.

2.36-rasm. Tovarlarning ayrim turlari bilan chakana savdo qilish

Ushbu yigʻim ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdoni amalga oshirish va ayrim turdagi xizmatlarni koʻrsatish huquqini olish uchun toʻlanadi. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni koʻrsatish huquqi ruxsat guvohnomasi bilan tasdiqlanadi. Ruxsat guvohnomasi joylardagi mahalliy hokimiyat organlari tomonidan qonunchilikda belgilangan tartibda beriladi. Ayrim tovar turlarining va xizmatlarning roʻyxati hamda yigʻim miqdorlari Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan belgilanadi. Yigʻimlar miqdori oʻrnatilgan eng kam ish haqi miqdoriga nisbatan belgilanadi.

2.3-jadval

Ayrim tovar turlarining va xizmatlarning roʻyxati hamda yigʻim miqdorlari

N	Yigʻim turlari	Chegaralangan stavkalar
1.	Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish huquqi uchun yigʻim*:	

	alkogolli mahsulotlar	1 oylik savdo uchun eng kam ish haqining 5 baravari
	qimmatbaho metallar va qimmatbaho toshlardan yasalgan buyumlar	1 oylik savdo uchun ng kam ish haqining 3,5 baravari
2.	Avtotransportni saqlash bo'yicha pulli xizmatlarni ko'rsatganlik uchun yig'im **	1 oy uchun eng kam ish haqining 8 baravari

***) Yig'imning bir qismi Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlar davlat hokimiyati organlari qaroriga asosan O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilangan tartibda yig'im undirishni ta'minlash bilan bog'liq davlat boshqaruvi organlari harajatlarini qoplashga, Toshkent shahrida sa Savdo, xizmatlar sohasi va xalq iste'moli tovarlari ishlab chiqarish departamentini tutib turishga yo'naltiriladi.**

****) Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar davlat hokimiyati organlarining qaroriga binoan yig'imning bir qismi davlat boshqaruvi organlarining yig'imni O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilangan tartibda undirishni ta'minlash bilan bog'liq harajatlarini qoplashga yo'naltiriladi.**

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 347-moddasiga muvofiq tovarlarning ayrim turlari bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlar ko'rsatish huquqi uchun yig'imni to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi .

YIG'IMNI TO'LASH
(O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining
347-moddasi)

har oyda, hisobot oyidan keyingi oyning
25-kunidan kechiktirmasdan to'lanadi

2.37-rasm. Yig'imni to'lash

Masala:

Buxoro viloyatining Shofirkon tumanida joylashgan fermer xo'jaligi 2012 yilda 55.0ga sug'oriladigan yer maydoniga ega. Shundan 35.0 ga ning ball baniteti 6 kali (51-60ball)

20.0ga esa 7kali (61-70ball) hisoblanadi.

Fermer xo'jaligining hisobot yilida to'lashi lozim bo'lgan yagona yer solig'i summasi va uni to'lash muddatlarini aniqlang.

Yechilishi:

1.yerlarning har bir turi bo'yicha yagona yer solig'i summasi quyidagicha aniqlanadi:

$$S_{yes} = M_{ey} * S_{sb} * K_t$$

Bu yerda:

S_{yes} – yagona yer solig'i summasi, so'mlarda

M_{ey} – yer uchastkasi maydoni, gektarda

S_{sb} – solig'ning bazaviy stavkasi, 1 gektar uchun so'mda

K_t – tuzatish koeffitsienti.

-6kali uchun $S_{yes} = 55 * 1188 * 6.54 = 427323.6$ so'm;

-7kali uchun $S_{yes} = 20 * 1188 * 9 = 213840$ so'm.

Jami: yagona yer solig'ining summasi $427323,6 + 213840 = 641163,6$ so'm

2. Yagona yer solig'i summasi 1 yilda 2 marotaba to'lanadi:

1 iyulgacha soliq yillik summasining kamida 20% miqdorida, ya'ni:

$641163,6 * 20\% = 128232,7$ so'm

1 sentyabrgacha yillik solig' summasining kamida 30% miqdorida, ya'ni:

$641163,6 * 30\% = 192349,08$ so'm

1 dekabrgacha soliqning qolgan summasi, ya'ni:

$641163,6 - 128232,7 - 192349,08 = 320581,82$ so'm.

2-MAVZU BO'YICHA TEST VARIANTLARI:

1. Yagona soliq to'lovini to'lovchilarini aniqlang.

A. yuridik shaxslar

B. Jismoniy shaxslar

C. Banklar va sug'urta kompaniyalari

***D. Mikrofirma va kichik korxonalar (shu jumladan, savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari)**

2. Soddashtirilgan soliq tizimiga o'tgan kichik korxonalar va mikrofirmalar mol-mulk solig'ini to'lovchilar hisoblanadimi?

A. Mol-mulk solig'ini belgilangan tartibda to'laydilar

***B. Mol-mulk solig'ini to'lovchilari hisoblanmaydi**

C. Ijaraga berilgan mol-mulkleri qiymatidan soliq to'laydilar

D. Faqat asosiy vositalari bo'yicha to'laydilar

3. Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari to'laydigan soliqlarni ko'rsating.

A. Yer va mol-mulk solig'i

B. Yalpi daromadidan soliq va mol-mulk solig'i

***C. Yalpi tushum (tovaroborot)dan yagona soliq to'lovi**

D. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i

4. Yagona soliq to'lovi to'lovchilari qo'shilgan qiymat solig'ini.....

***A. Ixtiyoriy ravishda to'laydilar**

B. Umum belgilangan tartibda to'lashga majbur

S. Nollik stavkada to'laydilar

D. Pasaytirilgan stavkada to'laydilar

5. Savdo korxonalariga qo'llaniladigan soliq stavkalarini tabaqalanishining asosiy mezonini ko'rsating.
- *A. Joylashgan joyiga qarab**
 - B. Ishchilar soniga qarab**
 - C. Daromadlik darajasiga qarab**
 - D. Aholi soniga qarab**
6. Korxona soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimiga o'tishi haqidagi qarori yoki dalillangan rad javobi davlat soliq xizmati organi tomonidan necha kun davomida chiqariladi?
- A. Ariza bergan kundan boshlab 5 kun mobaynida**
 - *B. Ariza bergan kundan boshlab 10 kun mobaynida**
 - S. Ariza bergan kundan boshlab 1 oy mobaynida**
 - D. Ariza bergan kundan boshlab 3 kun mobaynida**
7. Yagona soliq to'lovining obyekti nima?
- A. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foyda**
 - B. Sotib olish va sotish qiymati o'rtasidagi farq**
 - S. Davr harajatlari**
 - *D. Ipi tushum**
8. Soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimini qo'llaydigan mikrofirma va kichik korxonalar quyidagi qaysi soliqlarni to'laydilar?
- *A. Import qilinadigan tovarlar bo'yicha qo'shilgan qiymat solig'i**
 - B. Suv resurlaridan foydalanganlik uchun soliq**
 - S. Yer solig'i**
 - D. Obodonlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish solig'i**
9. Soliq solishning soddalashtirilgan tartibi qaysi soliqlar bo'yicha soliq hisoboti taqdim tilishini nazarda tutadi?
- A. Yagona soliq to'lovi, yer solig'i, yer qat'ridan foydlanganlik uchun soliq**
 - B. Yagona soliq to'lovi, aksiz solig'i hamda tadbirkorlik faoliyatining ayrim turlari bo'yicha qat'iy belgilangan soliq**
 - *S. Yagona soliq to'lovi, yagona yer solig'i hamda tadbirkorlik faoliyatining ayrim turlari bo'yicha qat'iy belgilangan soliq**

D. yagona soliq to'lovi, yer solig'i hamda tadbirkorlik faoli tining ayrim turlari bo'yicha qat'iy belgilangan soliq

10. Yagona soliq to'lovida soliq solish obyekti sifatida qaralmaydi:

- *A. Sug'urta shartnomalari bo'yicha sug'urta to'voni (sug'urta summasi) tariqasida olingan mablag'lar**
- B. O'z kuchlari bilan bajarilgan, tegishincha qurilish, qurilish-montaj, ta'mirlash-qurilish, ishga tushirish-sozlash, loyiha-qidiruv va ilmiy-tadqiqot ishlarini realizatsiya qilishdan tushgan tushum**
- S. O'yin chiptalarini ularda ko'rsatilgan narx bo'yicha tarqatishdan tushgan tushum**
- D. Ko'rsatilgan xizmatlar uchun pul mukofoti summasi**

11. Yagona yer solig'i soliq tizimiga qachon joriy etilgan:

- A. 1991 yil 1 maydan**
- B. 2004 yil 1 yanvardan**
- C. 1998 yil 1 maydan**
- *D. 1999 yil 1 yanvardan**

12. Yagona yer solig'i to'lovchilari bo'lgan subyektlarni aniqlang.

- A. Fermer va dehqon xo'jaliklari, o'rmon va ovchilik xo'jaliklari**
- *B. Qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari, qishloq xo'jaligi yo'nalishidagi o'quv-tajriba xo'jaliklari**
- C. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlovchi korxonalar, dehqon xo'jaliklari**
- D. Faqatgina paxta etishtirish bilan shug'ullanuvchi qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari**

13. Yagona yer solig'ining soliq solinadigan bazasini belgilang.

- A. Yer uchastkalarining maydoni**
- B. Ijaraga olingan yer uchastkalari me'yoriy qiymati**
- *C. Soliq solinadigan yer uchastkalarining me'yoriy qiymati**
- D. Qishloq xo'jaligini ritish uchun berilgan yer uchastkasi**

14. Yagona yer solig'i bo'yicha hisob-kitob quyidagi muddatda taqdim tiladi:

- A. Yuridik shaxs ro'yxatdan o'tgan DSIga joriy yilning 1 mayigacha**
- B. Fermer xo'jaligi yer uchastkalari joylashgan DSIga joriy yilning 1 iyuligacha**

- *C. Yer uchastkasi joylashgan yerdagi DSIga joriy yilning 1 mayigacha**
- D. Yer uchastkasi joylashgan yerdagi DSIga joriy yilning 1 fevraligacha**

15. Yagona yer solig'ini to'lash muddatlarini ko'rsating.

- A. Hisobot yilining 1 iyuligacha 50 % va 1 dekabrigacha qolgani**
- *B. Hisobot yilining 1 iyuligacha 20%, 1 senyabrgacha 30% va 1 dekabrgacha qolgani**
- C. Hisobot yilining har choragida, chorakdan keyingi oyning 25 kuniga qadar**
- D. Hisobot yilining 1 iyuligacha 30%, 1 senyabrgacha 20% va 1 dekabrgacha qolgani**

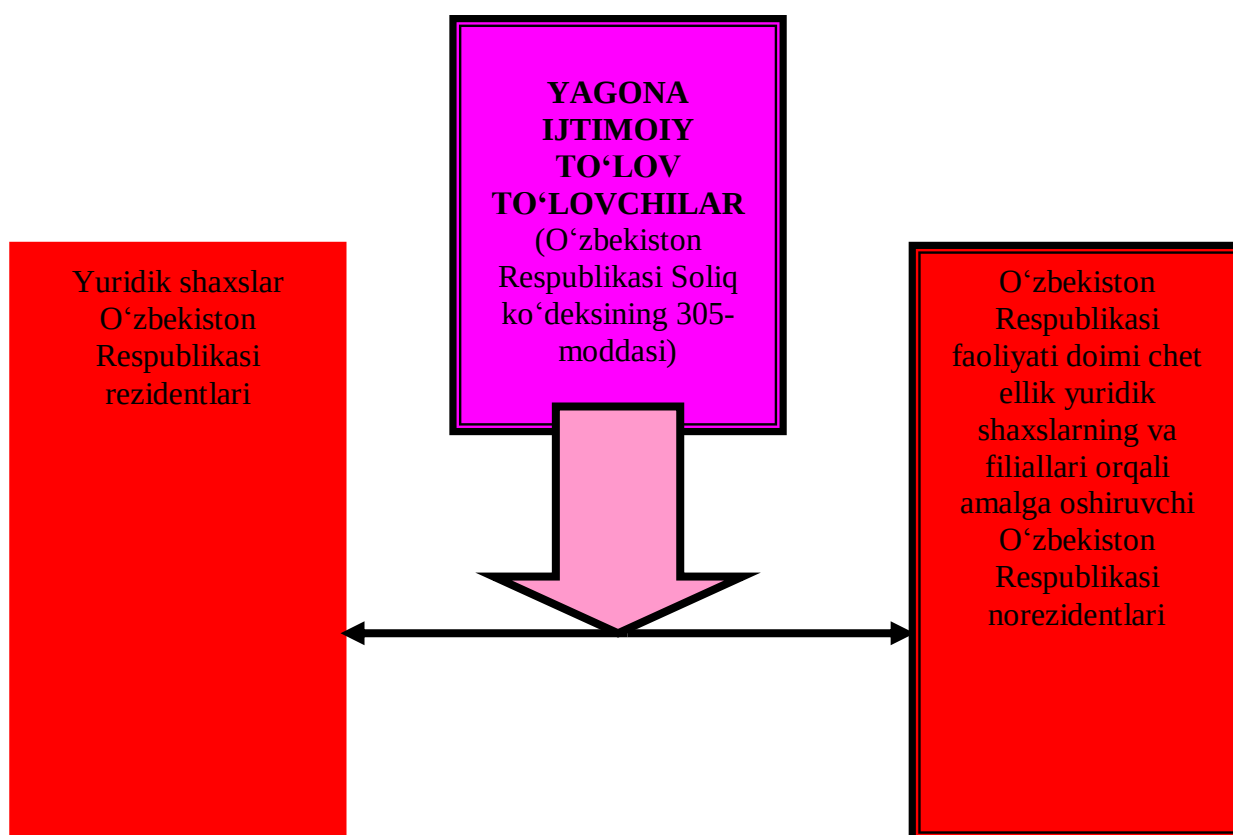
3 MAVZU. IJTIMOIIY JAMG‘ARMALARGA MAJBURIY AJRATMALAR

Reja.

1. Yagona ijtimoiy to‘lov va pensi jamg‘armasiga sug‘urta badallari
2. Byudjetdan tashqari pensi jamg‘armasiga majburiy ajratmalar
3. Maktab ta'limini rivojlantirish jamg‘armasi
4. Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalar

Tayanch iboralar: nafaqa, sug‘urta, badal, kompensasi , kodeks,

O‘zbekistonda yagona ijtimoiy to‘lov 2004 yildan amal qilib kelmoqda. O‘zbekiston Respublikasi soliq kodeksining 305-moddasiga binoan yagona ijtimoiy to‘lovni to‘lovchilari bo‘lib quyidagilar hisoblanadi

3.1-rasm. Yagona ijtimoiy to‘lov to‘lovchilar

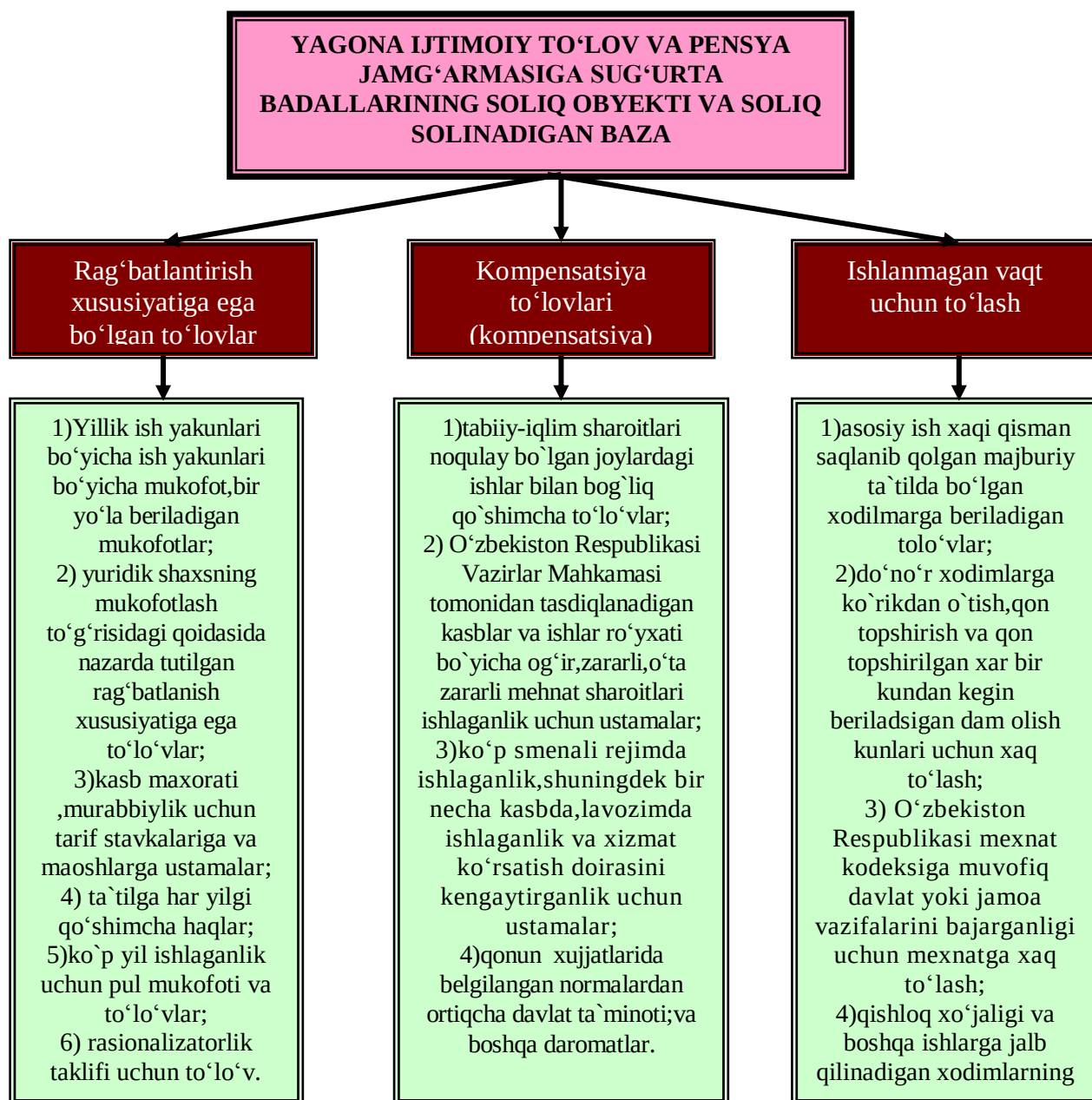
Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq, fuqarolarning byudjetdan tashqari pensiya jamg'armasiga sug'urta badallari to'lovchilari bo'lib quyidagilar hisoblanadi

3.2-rasm. Fuqarolarning byudjetdan tashqari pensya jamg'armasiga sug'urta badallari to'lovchilari

Sug'urta badallarini hisoblash va ushlab olish majburiyati, shuningdek ularning to'g'ri hisoblab chiqarilishi uchun javobgarlik ish beruvchi zummasiga yuklatiladi, bundan sug'urta badallari to'lovchi yakka tartibdagi tadbirkorlar, yuridik shaxs tashkil etgan va tashkil etmagan xolda tuzilgan dexqon ho'jaliklari azolari mustasno.

O'zbekiston Respublikasi Soliq ko'leksining 306-moddasiga muvofiq yagona ijtimoiy to'lov va pensya jamg'armasiga sug'urta badallarining soliq obyekt bo'lib quyidagilar hisoblanadi

3.3-rasm. Yagona ijtimoiy to‘lov va pensya jamg‘armasiga sug‘urta badallarining soliq obyekti va soliq solinadigan baza

Yagona ijtimoiy to‘lovni yuridik shaxslar mustaqil ravishda belgilangan soliq stavkalaridan kelib chiqib hisoblaydilar. Yagona ijtimoiy to‘lov stavkalari 2012 yil uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan tasdiqlangan.

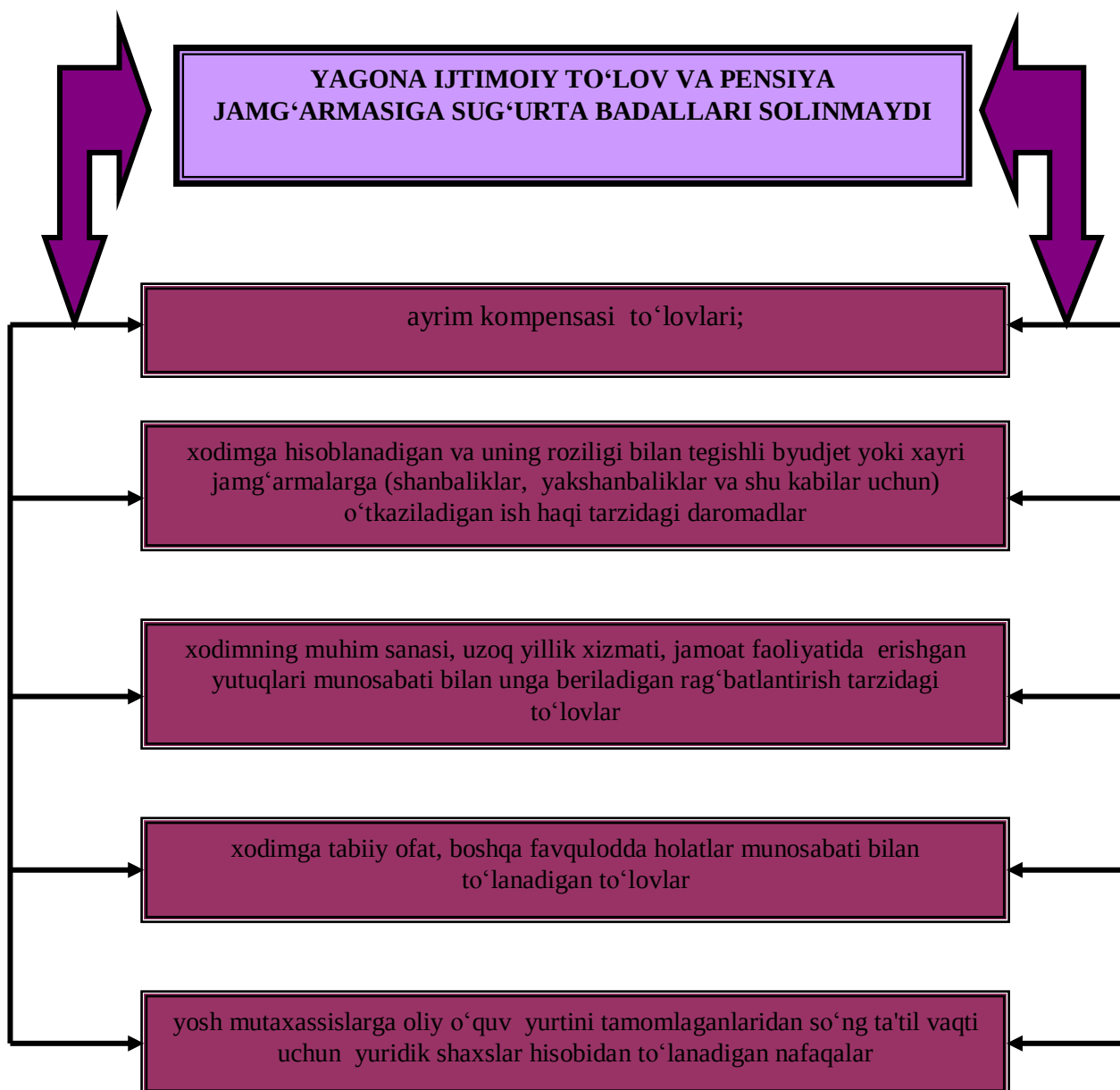
**Yagona ijtimoiy to'lov
STAVKASI**

Soliq solinadigan baza	Ajratmalar miqdori, %da
Mehnatga haq to'lash fondi	24*

***) yuridik shaxslarning mehnatga haq to'lash fondidan yagona ijtimoiy to'lov davlat maqsadli jamg'armalari hamda Kasaba uyushmalari federasiyasi Kengashi o'rtasida belgilangan tartibga muvofiq quyidagi miqdorlarda taqsimlanadi:**

Sug'urta badallari xodimlarning ish haqiga nisbatan 2,5% miqdorida belgilangan.

Yagona ijtimoiy to'lovi stavkasi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan tasdiqlanadi va turli yillar bo'yicha quyidagi ko'rinishga

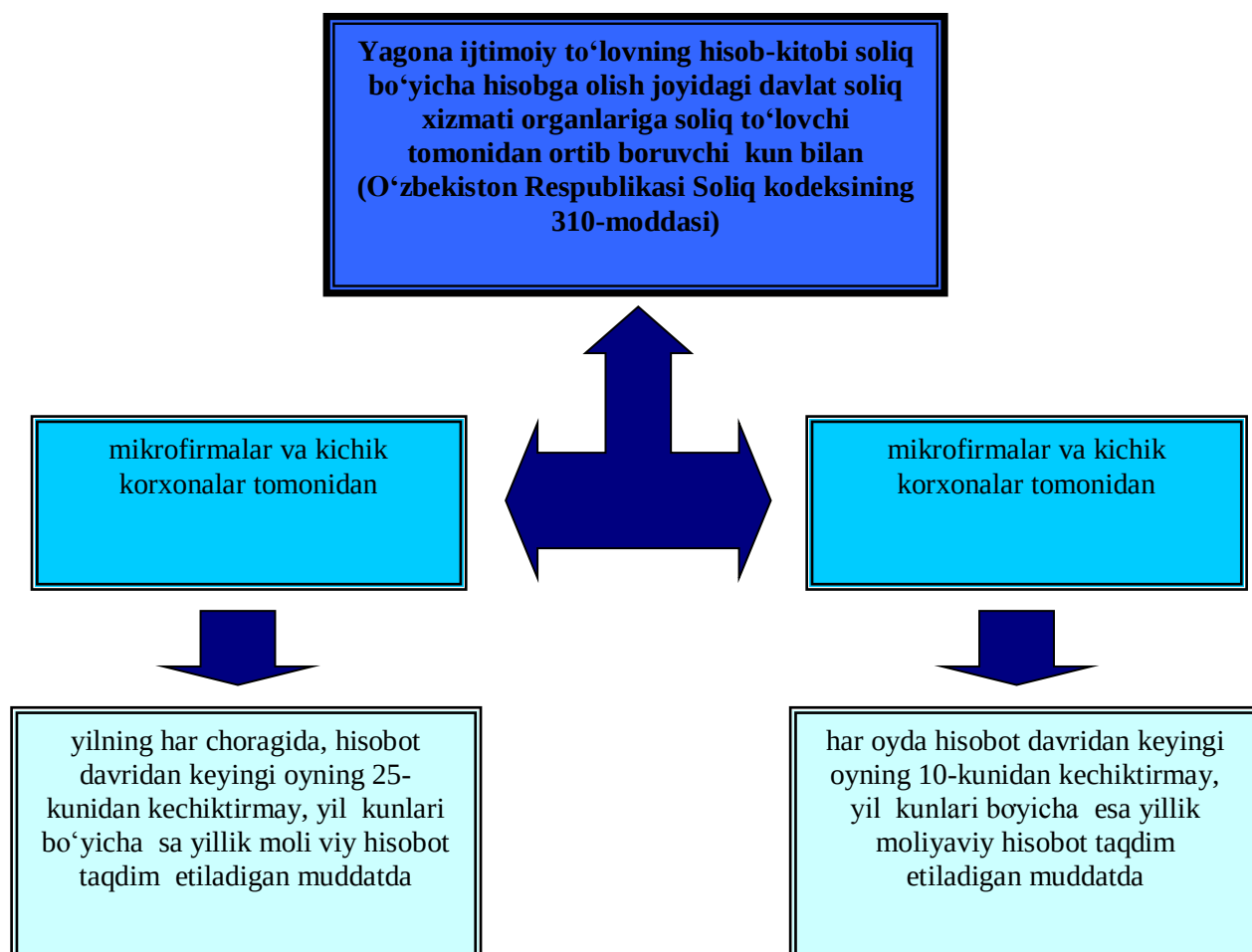

3.4-rasm. Yagona ijtimoiy to'lov va pensiya jamg'armasiga sug'urta badallari solinmaydi

O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksining 308-moddasiga muvofiq yagona ijtimoiy to'lov va pensiya jamg'armasiga sug'urta badallari quyidagi to'lovlarga solinmaydi

O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksining 310-moddasida yagona ijtimoiy to'lov va sug'urta badallarini hisoblab chiqarish hamda to'lash tartibi keltirib o'tilgan. Yagona ijtimoiy to'lov va sug'urta badallari har oyda soliq solinadigan bazadan hamda belgilangan stavkalardan kelib chiqqan holda hisoblab chiqariladi. Yagona ijtimoiy to'lov yuridik

shaxslarning mablagʻlari hisobidan toʻlanadi, sugʻurta badallari esa xodimlarning ish haqidan ushlab qolinadi va soliq agentlari tomonidan oʻtkaziladi

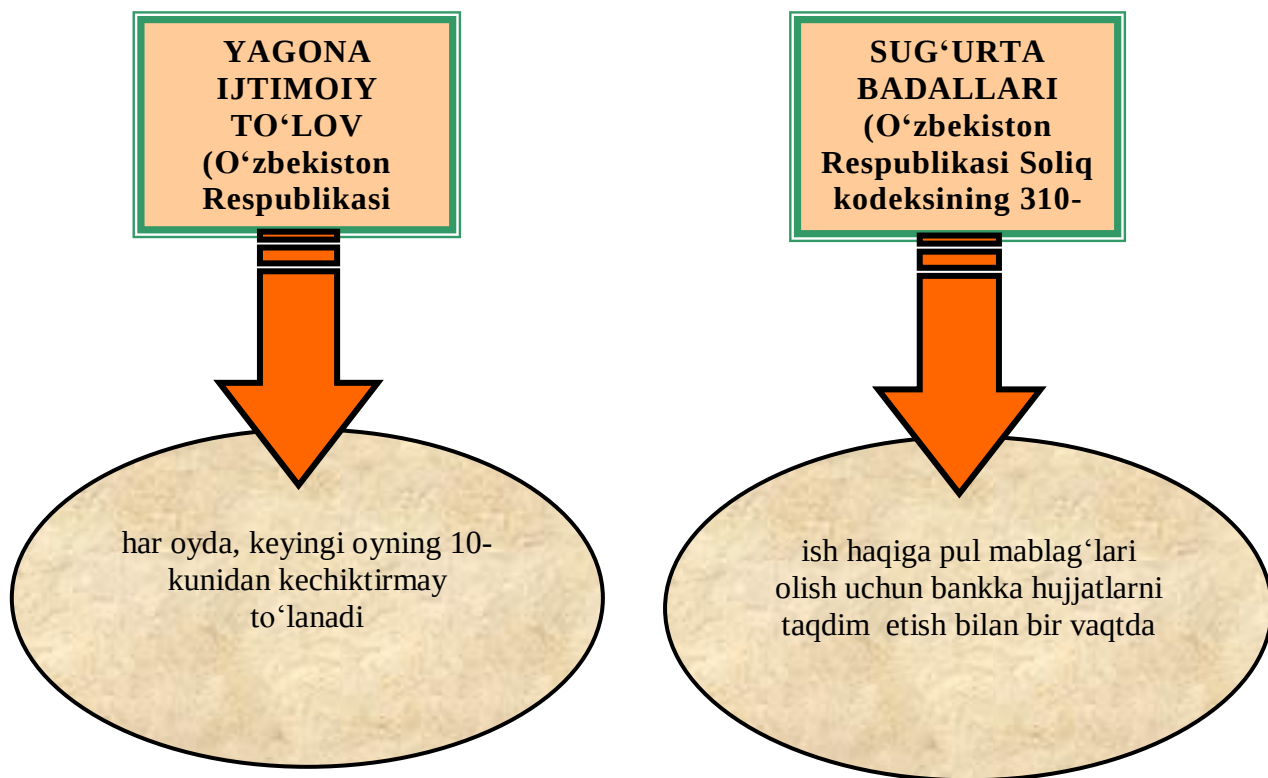
3.5-rasm. Yagona ijtimoiy toʻlovning hisob-kitobi

Amaldagi soliq qonunchiligiga ko'ra sug'urta badanlarining Hisob-kitobi ro'yxatdan o'tkazilgan joydagi davlat soliq xizmati organlariga soliq to'lo'vchi tomonidan ortib boruvchi yakun bilan quyidagi muddatlarda taqdim etiladi.

3.6-rasm. SUG'URTA BADALLARI

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 310-moddasi muvofiq yagona ijtimoiy to'lov va sug'urta badallarini to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi

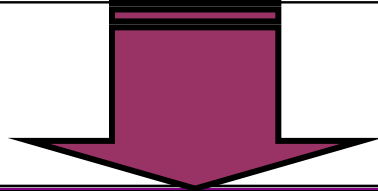

3.7-rasm. Yagona ijtimoiy to'lov

Byudjetdan tashqari pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalar

Pensiya ta'minoti tizimidagi boshqaruv tuzilmasini takomillashtirish davlat ijtimoiy sug'urtasi bo'yicha majburiy badallar to'liq yig'ilishini samarali tashkil qilish, amaldagi boshqaruv tuzilmalarini qisqartirish hamda pensiyalar va nafaqalar to'lashga yo'naltiriladigan mablag'lardan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 15 noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi pensiya ta'minotini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 444-sonli qarori bilan byudjetdan tashqari Pensi jamg'armasiga mablag' to'plash va mablag' to'liq tushishi ustidan nazorat qilish funksiyasi O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi zimmasiga klatildi va b djetdan tashqari Pensi jamg'armasiga majburiy to'lovlar soliqlarga tenglashtirildi.

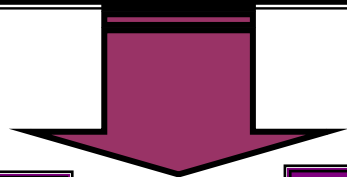
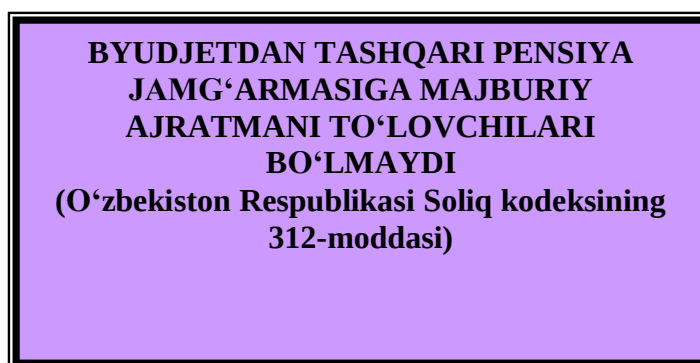
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 312-moddasiga asosan quyidagi yuridik shaxslar byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmani to'lovchilari hisoblanadi

Yuridik shaxslar – O'zbekiston Respublikasining rezidentlari

3.8-rasm. Byudjetdan tashqari pensiya

Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq, quyidagilar byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalarning to'lovchilari bo'lmaydi

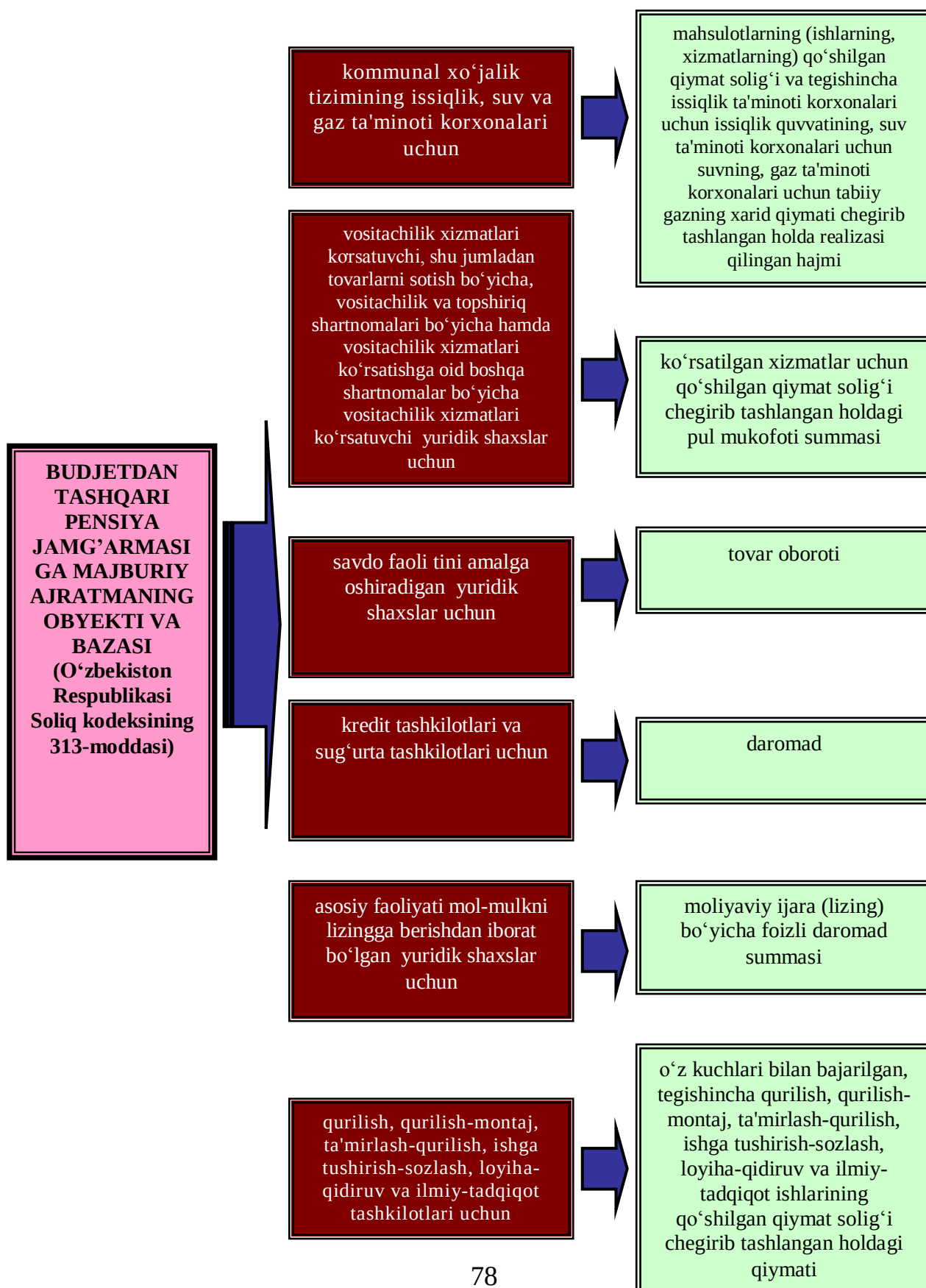

notijorat tashkilotlar, bundan ularning tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirishdan olgan daromadlari mustasno

yagona soliq to'lovini to'lovchi yuridik shaxslar

3.9-rasm. Byudjetdan tashqari pensiya jamg'armasiga majburiy ajratma

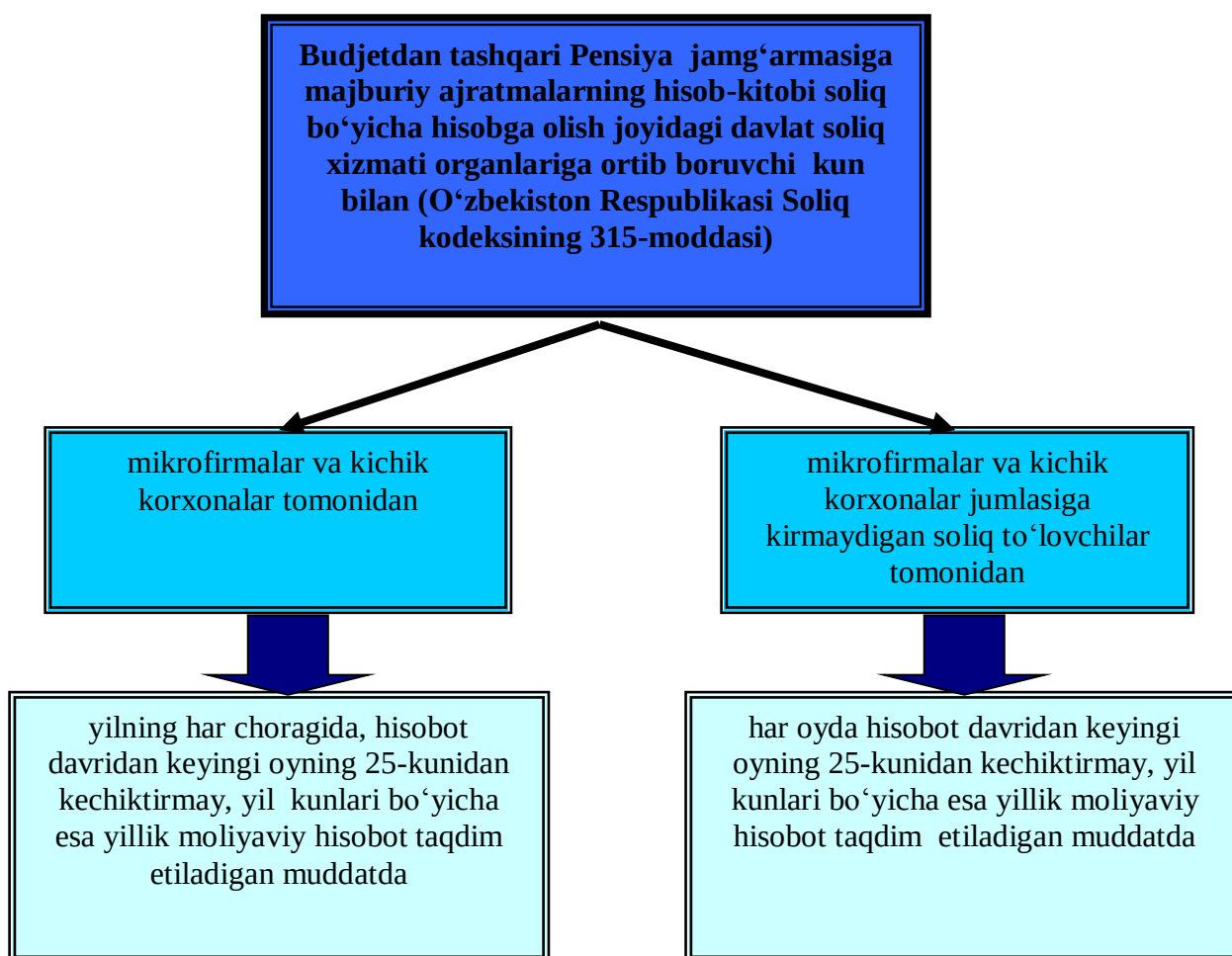
Soliq kodeksining 313-moddasiga asosan byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmaning obyekti va bazasi quyidagicha belgilanadi

3.10-rasm. Byudjetdan tashqari pensiya jamg'armasi

Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmaning stavkalari 2008 yil uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan tasdiqlangan. Mazkur qarorga muvofiq uning miqdori 1 foiz qilib belgilangan.

Soliq kodeksining 315-moddasiga muvofiq byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalar har oyda soliq solinadigan bazadan va belgilangan stavkadan kelib chiqqan holda hisoblab chiqariladi va hisob-kitoblar quyidagi muddatlarda taqdim tiladi:

3.11-rasm. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasi

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 315-moddasi muvofiq Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalarni to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi

**Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalarni to'lash
(O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 315-moddasi)**

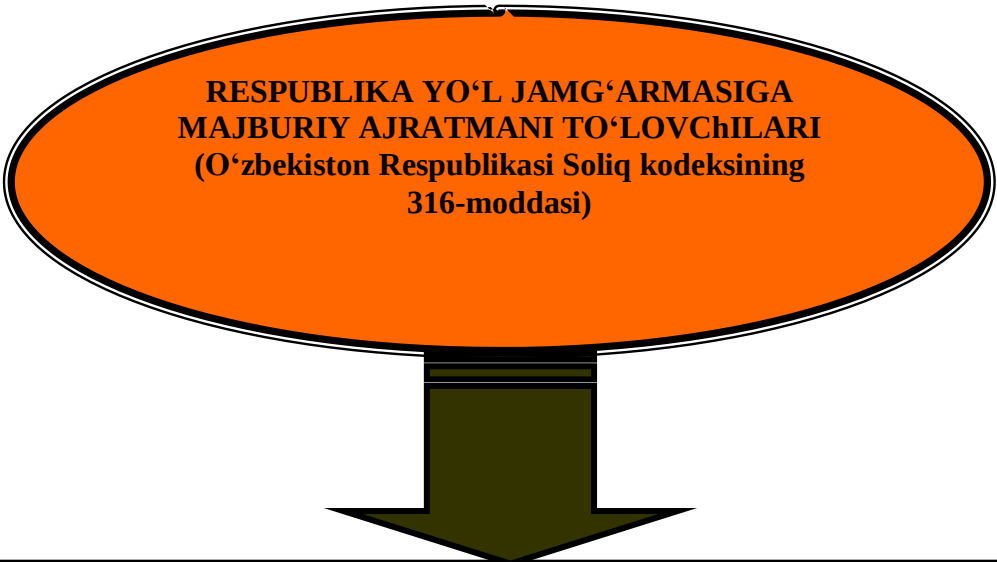
hisobot davridan keyingi oyning 25-kunidan kechiktirmay amalga oshiriladi.

3.12-rasm. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasi

Respublika yo'l jamg'armasiga majburiy ajratmalar

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2003 yil 19 avgustdagi PF-3292-sonli, Vazirlar Mahkamasining 2003 yil 21 avgustdagi 361-sonli "O'zavtoyo'l davlat aksiyadorlik kompaniyasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Respublika yo'l jamg'armasi faoliyatni tashkil etish masalalari to'g'risida" gi qaroriga asosan 2003 yil 1 oktyabridan boshlab yo'l xo'jaligini boshqarish tuzilmasidagi Respublika, viloyat va mahalliy yo'l jamg'armalari tugatildi va ularning o'rnida O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzurida Respublika yo'l jamg'armasi tuzildi. Ushbu jamg'armaga mablag'larni yig'ish va uni nazorat qilish vazifasi Davlat soliq qo'mitasi va Davlat bojxona qo'mitasi zimmalariga yuklatildi. Soliq kodeksining 316-moddasiga asosan respublika yo'l jamg'armasiga majburiy ajratmalarni to'lovchilari bo'lib quyidagilar hisoblanadi.

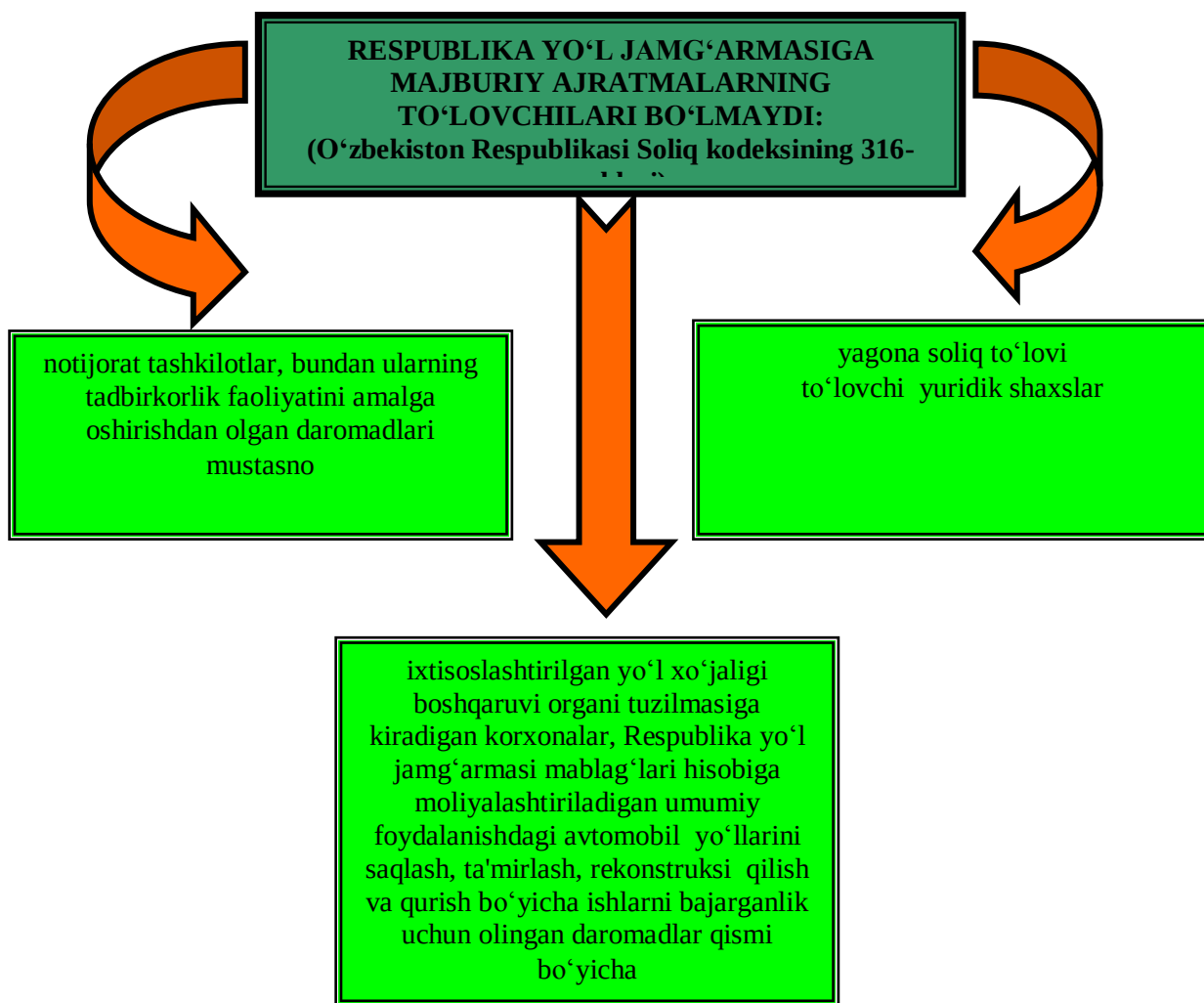
**RESPUBLIKA YO‘L JAMG‘ARMASIGA
MAJBURIY AJRATMANI TO‘LOVCHILARI
(O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining
316-moddasi)**

Yuridik shaxslar – O‘zbekiston Respublikasining rezidentlari

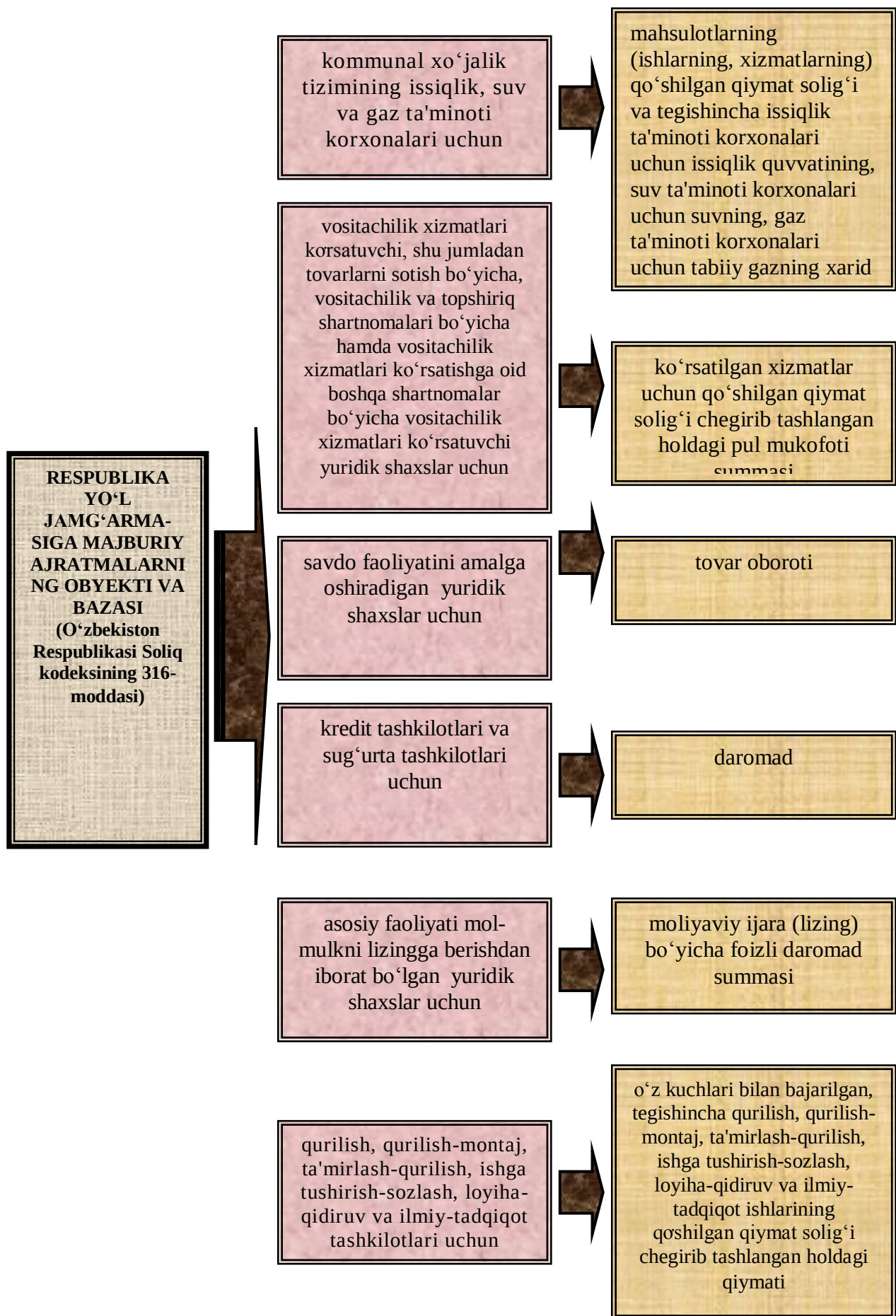
3.13-rasm. Respublika yo‘l jamg‘armasi

Amaldagi soliq qonunchiligiga muvofiq, quyidagilar esa Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalarning to‘lovchilari bo‘lmaydi

3.14-rasm. Respublika yo'l jamg'armasi

Soliq kodeksining 316-moddasiga muvofiq Respublika yo'l jamg'armasiga majburiy ajratmalarning obyekti va bazasi quyidagicha belgilanadi

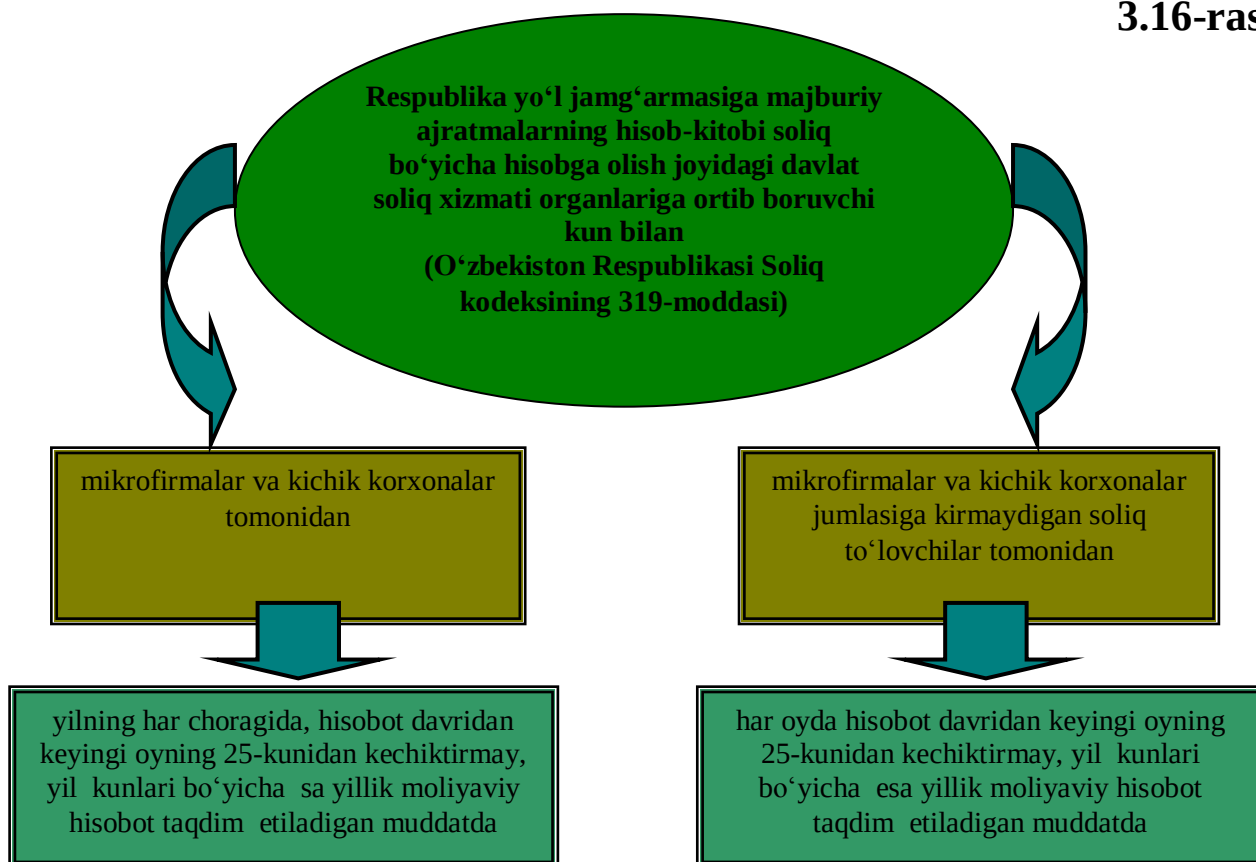

3.15-rasm. Respublika yo‘l jamg‘armasi

Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalarning miqdori 2012 yil uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan tasdiqlangan bo‘lib, u quyidagicha belgilangan

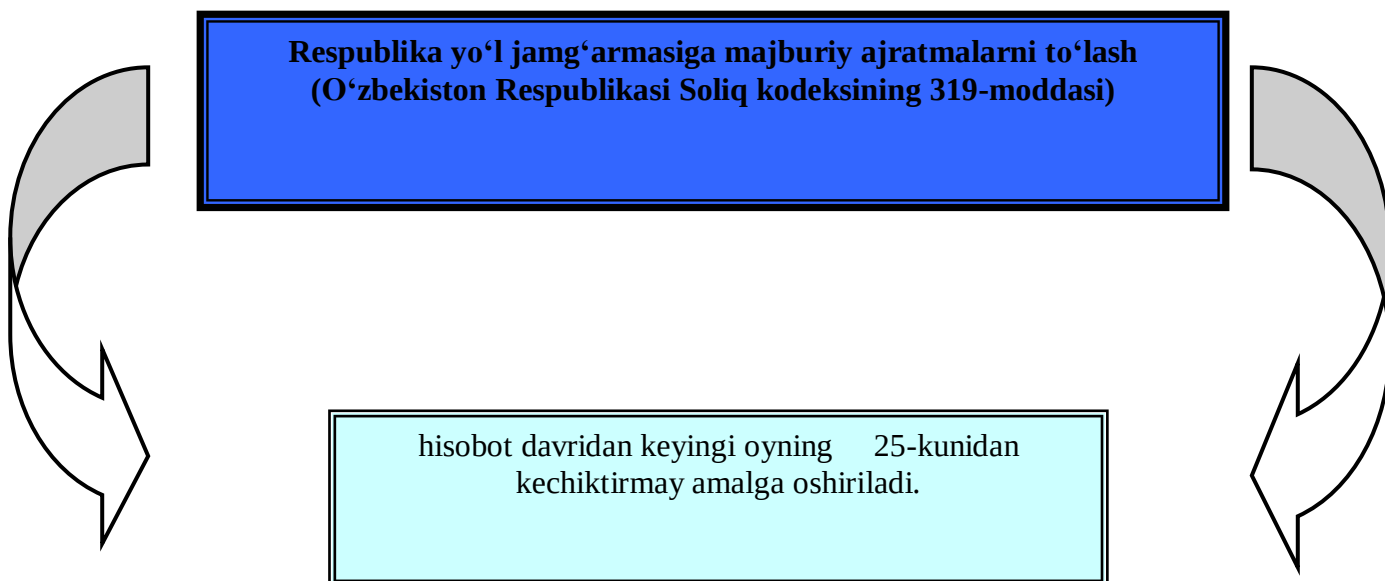
Soliq kodeksining 319-moddasiga muvofiq Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalar soliq solinadigan bazadan va tasdiqlangan stavkadan kelib chiqqan holda har oyda hisoblab chiqariladi va hisob-kitoblar quyidagi muddatlarda taqdim tiladi

3.16-rasm

3.16-rasm. Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalarning hisob-kitobi

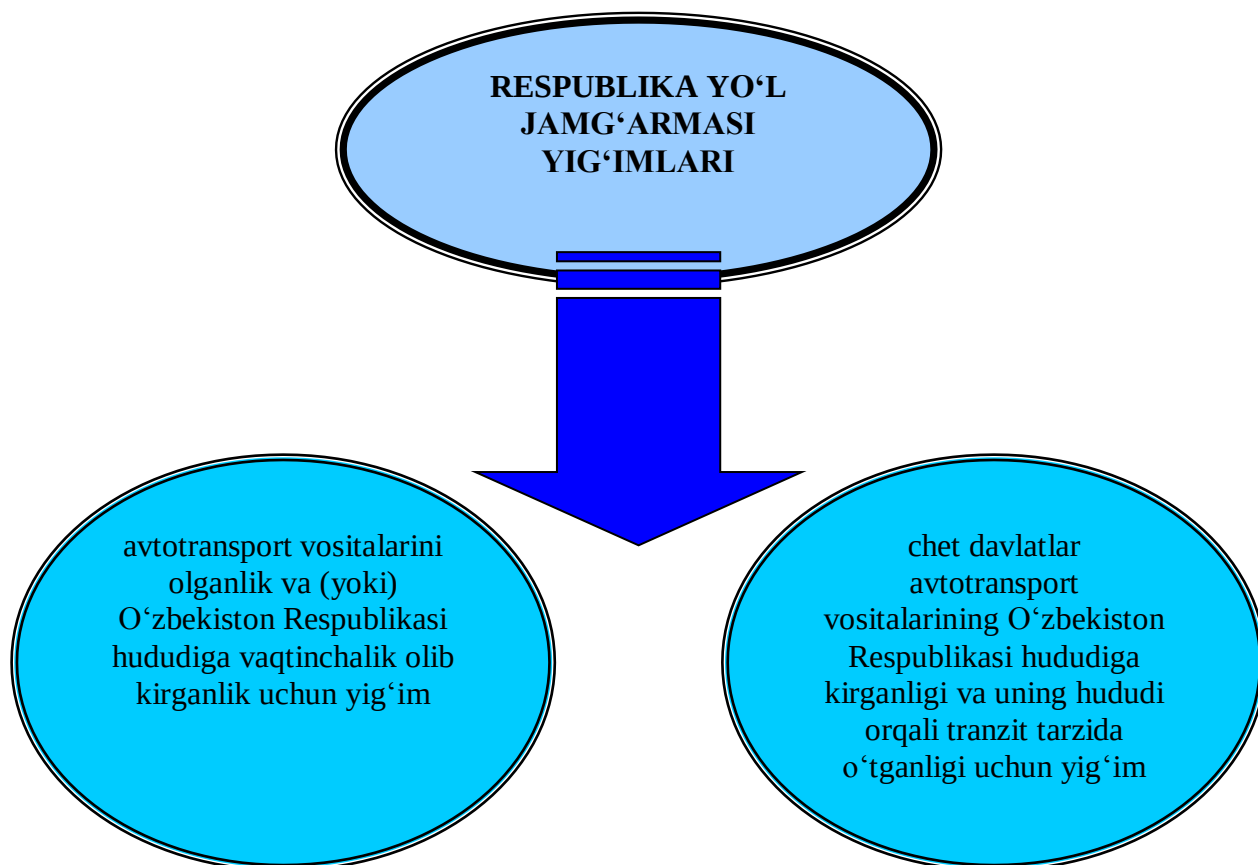
O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 319-moddasiga muvofiq Respublika yo‘l jamg‘armasiga majburiy ajratmalarni to‘lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi

3.17-rasm. Respublika yoʻl jamgʻarmasiga majburiy ajratmalar

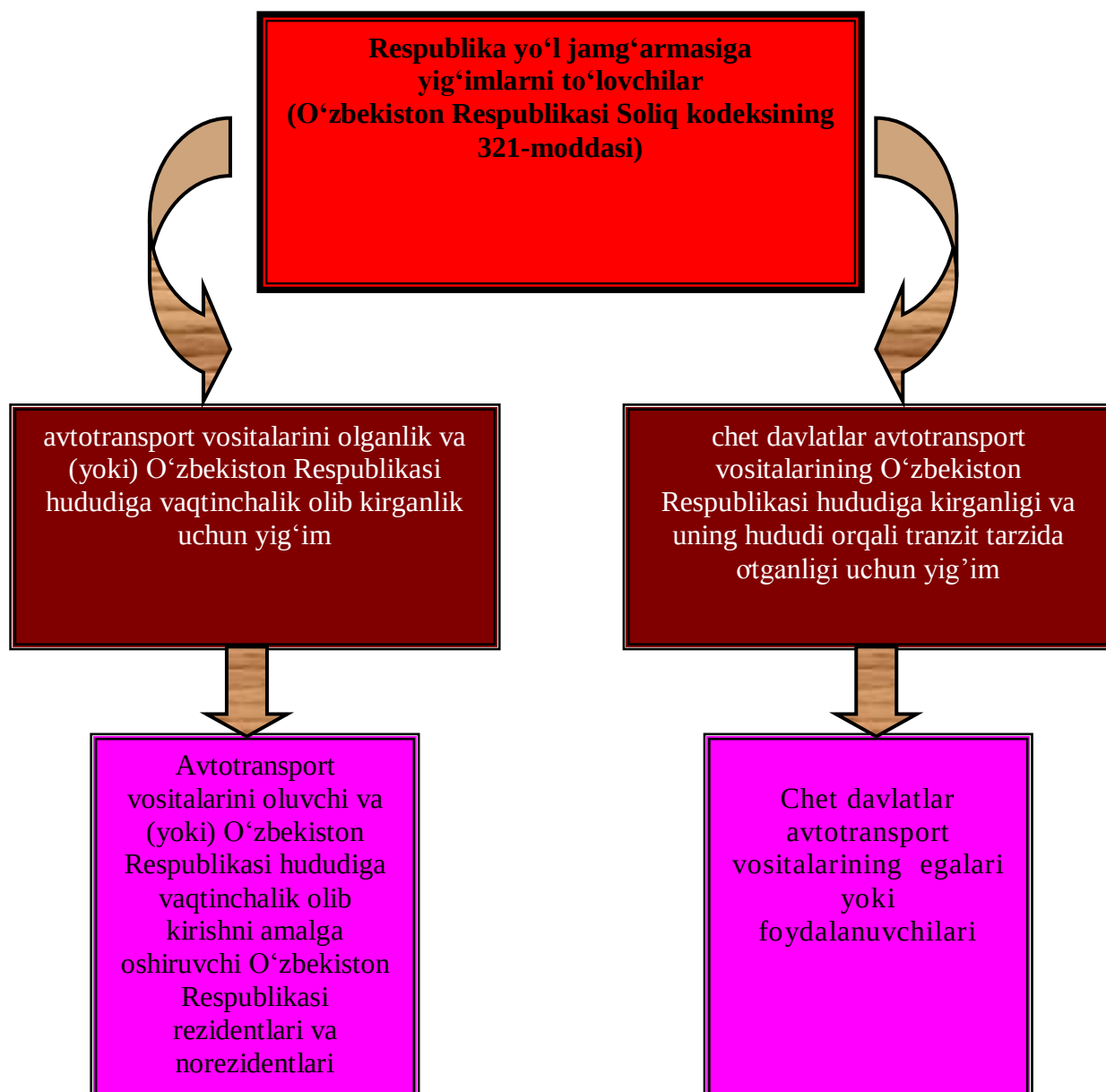
Respublika yoʻl jamgʻarmasiga majburiy yigʻimlar

Oʻzbekiston respublikasi soliq kodeksining 320-moddasiga muvofiq respublika yoʻl jamgʻarmasiga yigʻimlarning turlari quyidagilardir

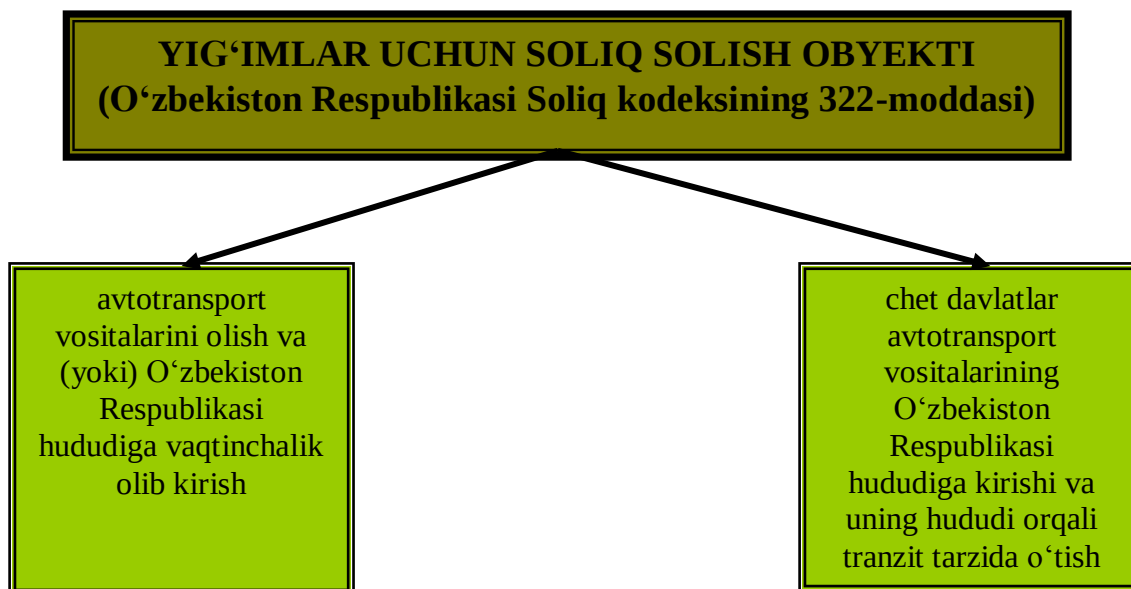
3.18-rasm. Respublika yo'l jamg'armasi yig'implari

Soliq kodeksining 321-moddasiga asosan respublika yo'l jamg'armasiga yig'implarni to'lovchilari bo'lib quyidagilar hisoblanadi

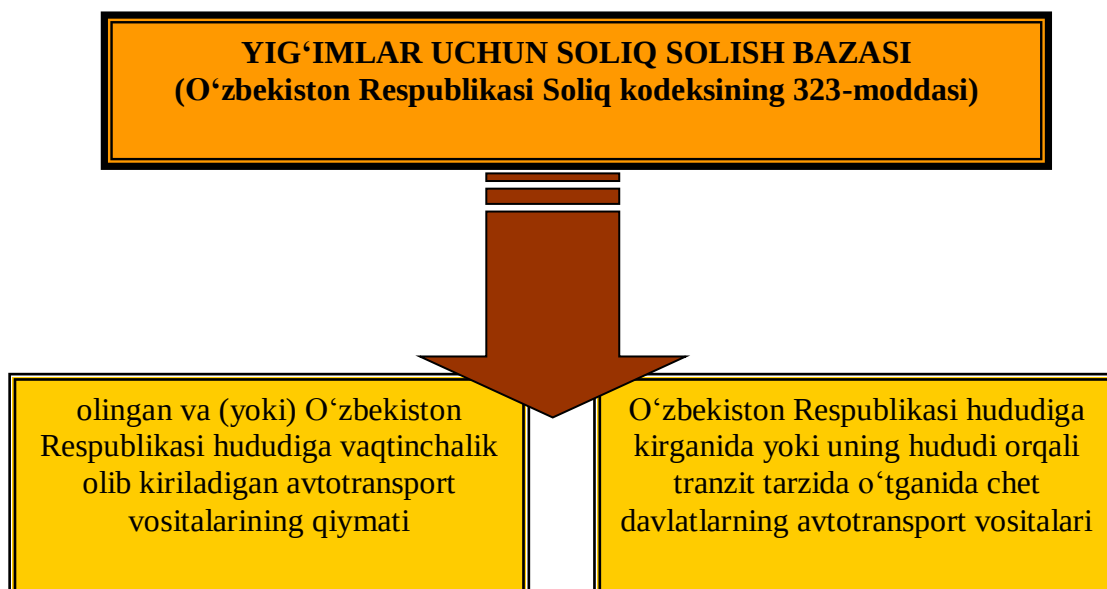
3.19-rasm. Respublika yo'l jamg'armasiga yig'implarni to'lovchilar

Soliq kodeksining 322-moddasiga asosan respublika yo'l jamg'armasiga yig'implarni solish obyekti bo'lib quyidagilar hisoblanadi

3.20-rasm. Yig'implar uchun soliq solish obyekti

Soliq kodeksining 323-moddasiga asosan respublika yo'l jamg'armasiga yig'implarni solish bazasi bo'lib quyidagilar hisoblanadi

3.21-rasm. Yig'implar uchun soliq solish bazasi

Respublika yo‘l jamg‘armasiga yig‘imlarning miqdori 2008 yil uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan tasdiqlangan bo‘lib, u quyidagicha belgilangan:

3.3-jadval

2012 yil uchun Respublika yo‘l jamg‘armasiga undiriladigan yig‘imlarning miqdorlari*

№	Yig‘imlar turlari	foizlar da
1.	Sotib olingan va vaqtinchalik olib kiriladigan avtotransport vositalari qiymatidan ushbu vositalarni sotib olganlar (foydalanuvchilar) tomonidan O‘zbekiston Respublikasi IIV organlarida ro‘yxatdan o‘tkazish chog‘ida to‘lanadigan yig‘imlar:	
1.1	- sotib olingan va vaqtinchalik olib kiriladigan avtotransport vositalari (shu jumladan maxsus avtomobillar) narxidan. Bundan 1.2- bandda ko‘rsatilganlari mustasno	6,0
1.2	- sotib olingan va vaqtinchalik olib kiriladigan avtotransport vositalari narxidan: qirqtagacha o‘tirish joylari bo‘lgan avtobuslar; 10 tonnagacha yuk ko‘taradigan yuk avtotransport vositalari	20,0

Izoh: O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori

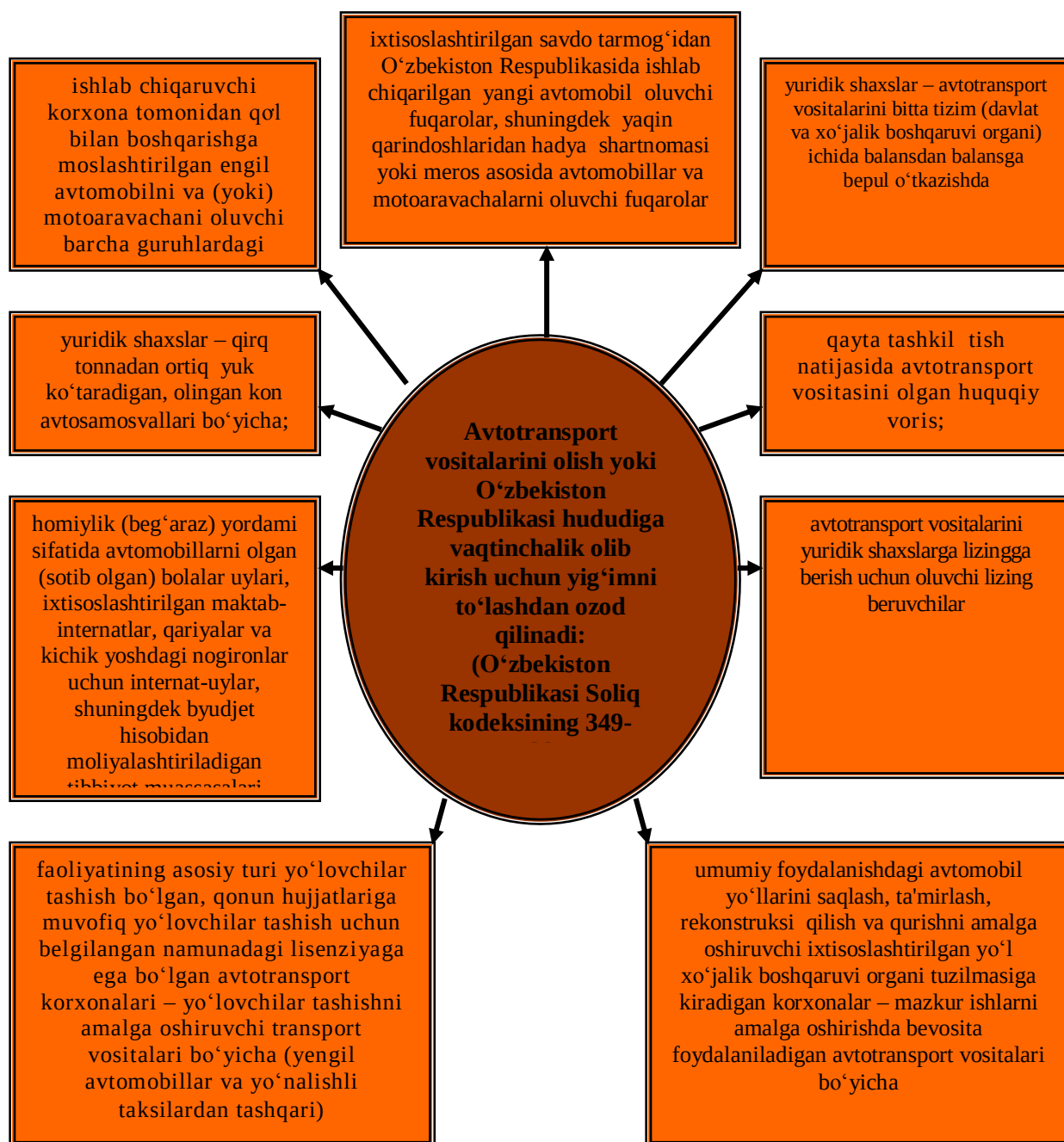
3.4-jadval

*O'zbekiston Respublikasi hududiga xorijiy va chegaradosh Davlatlardan avtotransport vositalarini olib kirish, olib chiqish va tranzit qilishdan yig'imlar stavkalari**

№	Yig'imlar turlari	Yig'imlar stavkalari (AQShdollarida)
1.	O'zbekiston Respublikasi hududiga chet el davlatlaridan avtotransport vositalarini olib kirganlik uchun to'lov, bir avtotashuvchini olib kirganlik uchun (2-5-bandlarda ko'rsatilgan mamlakatlar bundan mustasno)	400
2.	O'zbekiston Respublikasi hududi orqali Tojikiston Respublikasining har bir yuk avtotransport vositasi va avtobusini olib kirganlik va tranzit qilganlik uchun yig'im:	
	bitta yuk avtotransport vositasi va avtobusdan	130
	Yuk avtotransport vositasi va avtobus O'zbekiston Respublikasi hududida bo'lgan 8 sutkadan oshgan har bir kun uchun	50
	Yuk avtotransport vositalari va avtobuslarni O'zbekiston Respublikasi hududi orqali uchinchi mamlakatlarga (MDH mamlakatlaridan tashqari) tranzit olib o'tganlik uchun	90
3.	Qozog'iston Respublikasining yuk avtotransport vositalarini O'zbekiston Respublikasi hududiga olib kirganlik yoki olib chiqib ketganlik uchun yig'im, O'zbekiston Respublikasi hududiga tranzit qilish bundan mustasno, bitta yuk avtotransport vositasini olib kirganlik va olib chiqib ketganlik uchun yig'im	300
4.	O'zbekiston Respublikasi hududi orqali	300

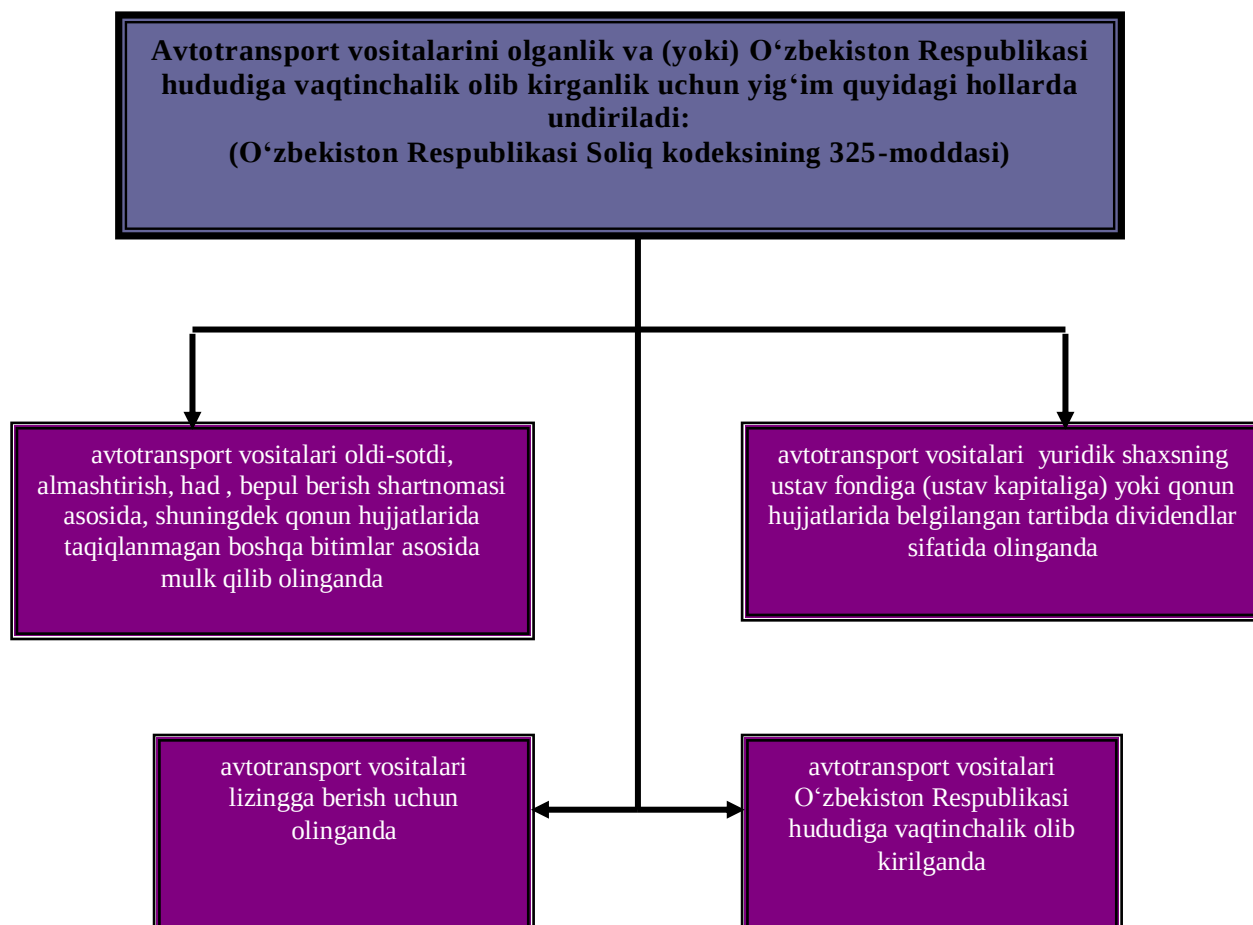
	Qirg'iziston Respublikasining yuk avtotransport vositalari va avtobuslarini olib kirish va tranzit qilish uchun yig'im	
5.	O'zbekiston Respublikasi hududi bo'ylab avtotransport vositalari turlari bo'yicha Turkmaniston Respublikasi avtotransport vositalarini olib kirish va tranzit qilish uchun yig'im:	
	- quyidagi hajmdagi yuklarni ko'taradigan yuk avtotransport vositalari:	
	10 tonnagacha	50
	10 tonnadan 20 tonnagacha	100
	20 tonnadan ko'p	150
	o'rindiqlar soni quyidagicha bo'lgan avtobuslar:	
	12 o'rindiqqacha	25
	13 o'rindiqdandan 30 o'rindiqqacha	50
	30 o'rindiqdandan ko'p	100
	tranzit yo'nalishli engil avtotransport vositalari	30
	tranzit yo'nalishli motosikllar	15

Avtotransport vositalarini olish va (yoki) O'zbekiston Respublikasi hududiga vaqtinchalik olib kirish uchun yig'imni to'lashdan quyidagilar ozod qilinadilar:

3.22-rasm. Avtotransport vositalarini olish

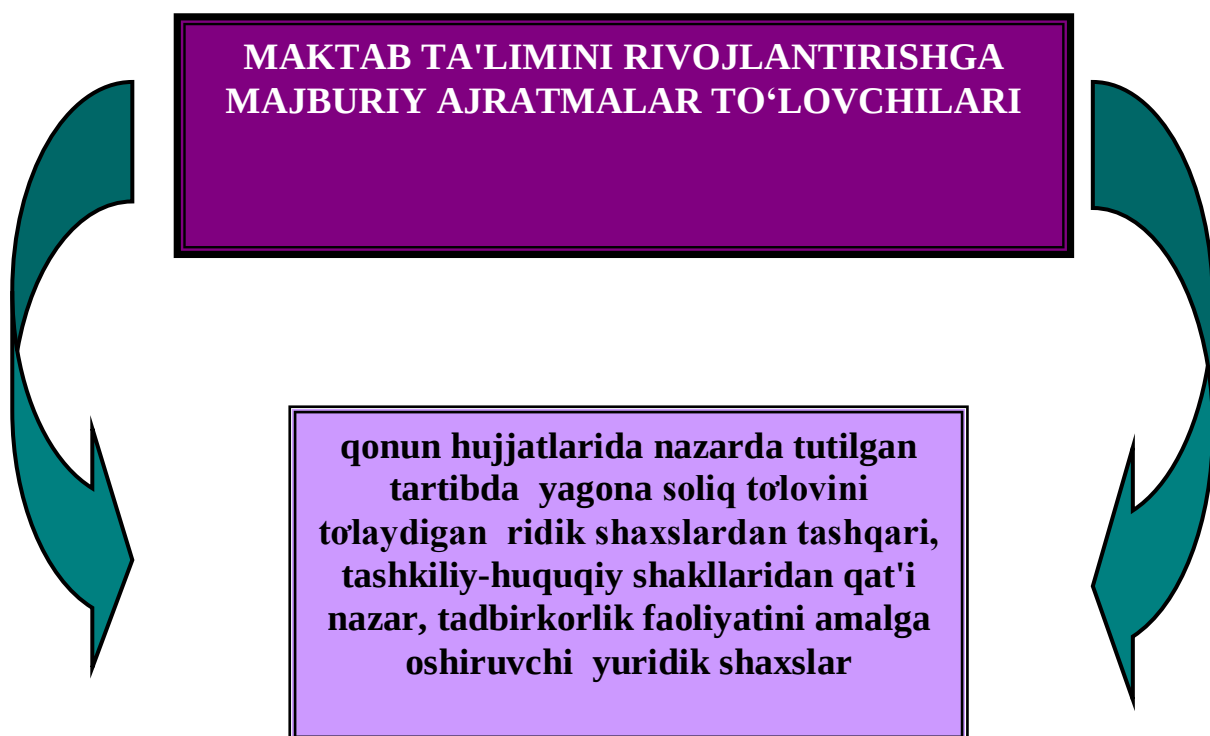
O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 325-moddasiga muvofiq avtotransport vositalarini olganlik va (yoki) O'zbekiston Respublikasi hududiga vaqtinchalik olib kirganlik uchun yig'im ular O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi organlarida davlat ro'yxatidan o'tkazilayotganda, qayta ro'yxatdan o'tkazilayotganda quyidagi hollarda undiriladi:

3.23-rasm. Avtotransport vositalari

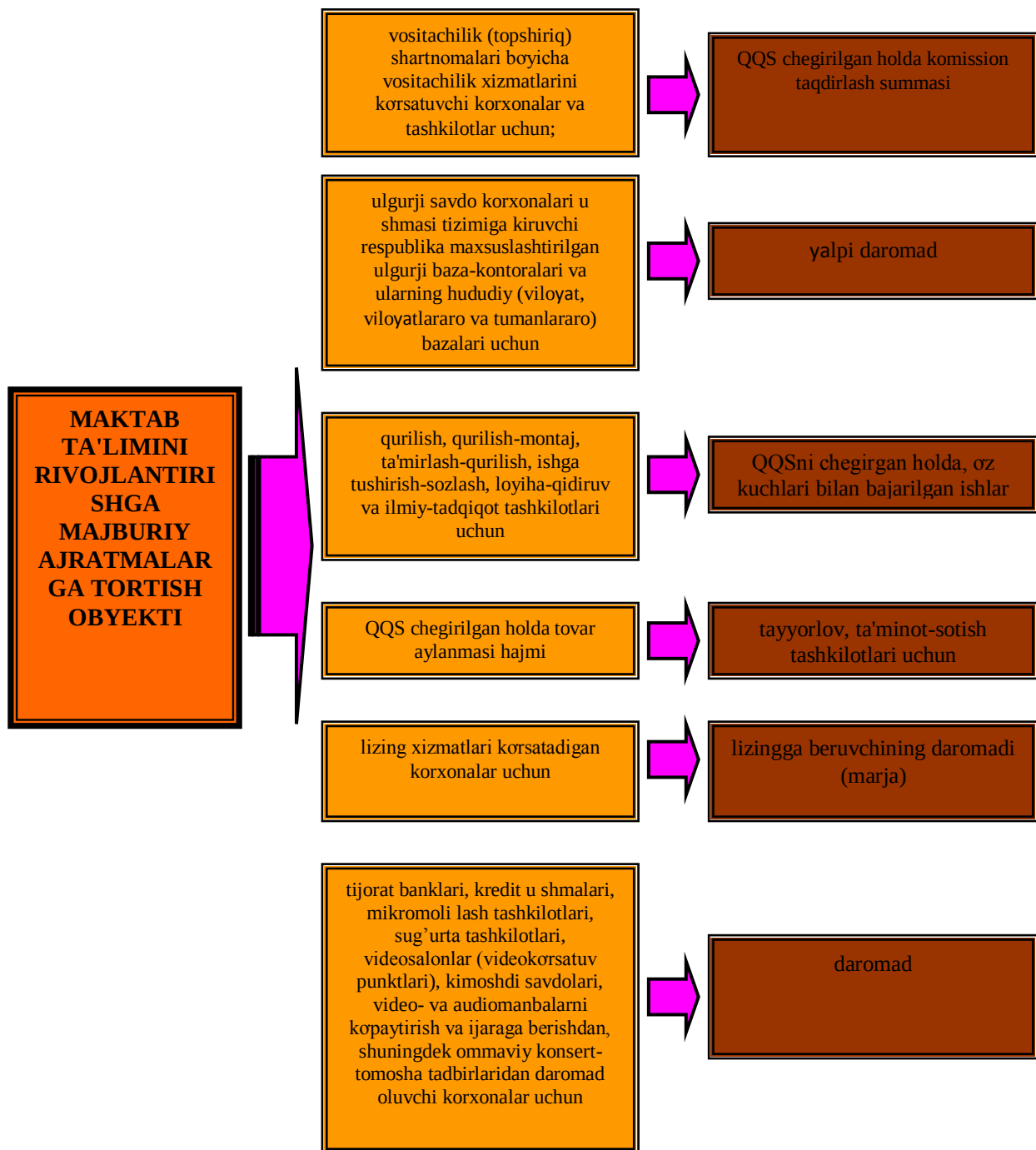
Maktab ta'limini rivojlantirish jamg'armasi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004 yil 21 maydagi Farmoniga muvofiq maktab ta'limini 2004-2009 yillar davomida rivojlantirish maqsadida b djetdan tashqari maktab ta'limi Jamg'armasi tashkil tildi. Maktab ta'limini rivojlantirish majburiy to'lovi maktab ta'limini rivojlantirish 2004-2009 yillar Davlat umummilliy dasturiga kiritildi va ular davlat soliqlari va yig'imlariga tenglashtirilgan. Amaldagi soliq qonunchiligiga ko'ra, maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalar to'lovchilari bo'lib quyidagilar hisoblanadi :

3.24-rasm. Maktab ta'limini rivojlantirish

maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalar obyekti bo'lib quyidagilar hisoblanadi :

3.25-rasm. Maktab ta'limini rivojlantirish

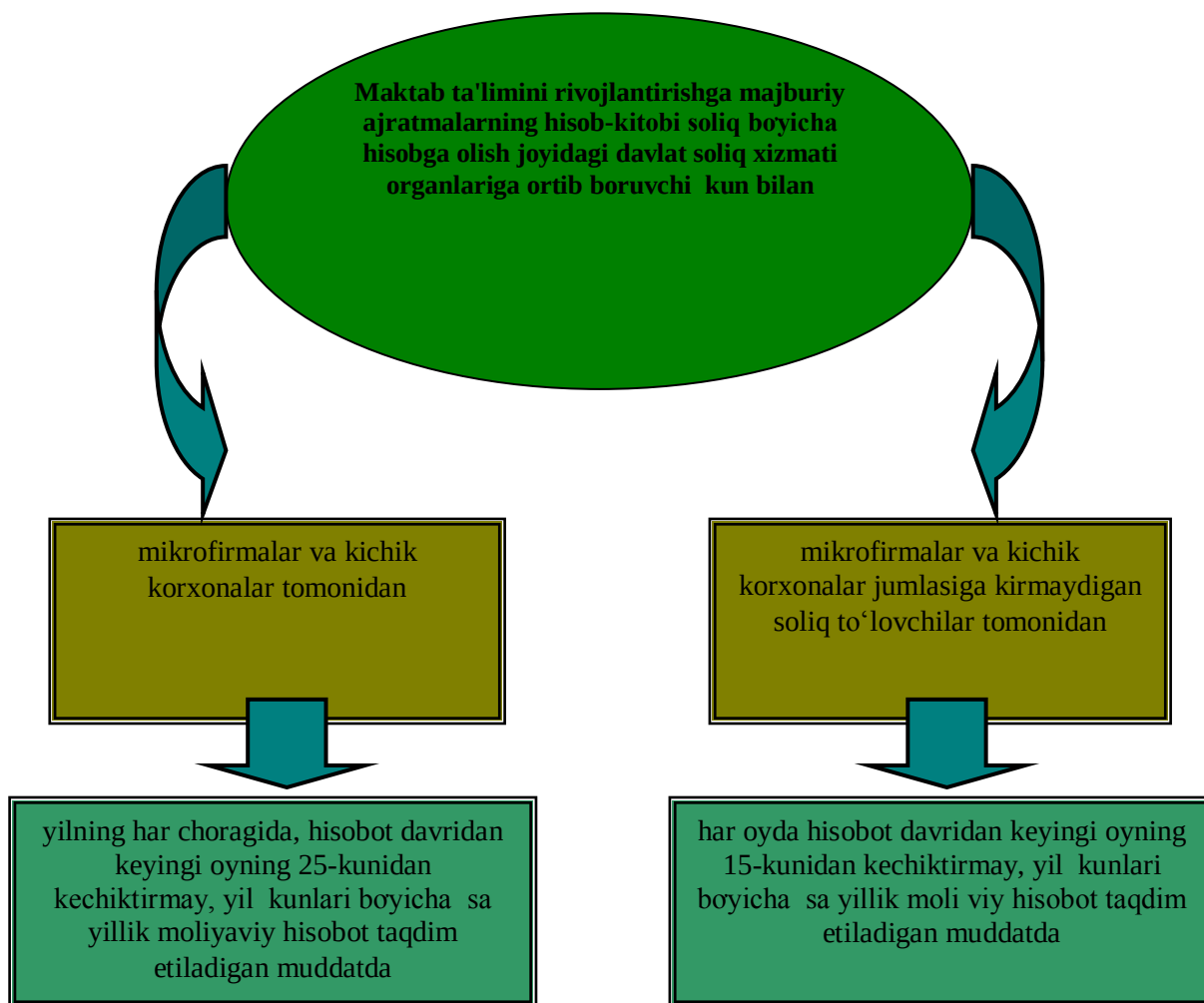
2008 yil uchun maktab ta'limi rivojlantirishga majburiy ajratmalar stavkasi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 12 dekabrda PQ-744-sonli qarori bilan 1 foiz miqdorida belgilangan.

Maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalar to'lashdan quyidagilar ozod etiladi.

3.26-rasm. Maktab ta'limini rivojlantirish

Jamg'armaga to'lanishi lozim bo'lgan maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalar summasi belgilangan majburiy ajratmalarga tortish obyekti va stavkasidan kelib chiqqan holda to'lovchilar tomonidan aniqlanadi. Maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalarning hisob-kitoblari ro'yxatdan o'tkazish joyidagi davlat soliq xizmati organlariga o'sib boruvchi kun bilan taqdim etiladi:

3.27-rasm. Maktab ta'limini rivojlantirish

Maktab ta'limini rivojlantirishga majburiy ajratmalarni to'lash quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi

**O‘QUV TA’LIMINI RIVOJLANTIRISHGA
MAJBURIY AJRATMALARNI TO‘LASH
TARTIBI**

har oyda, hisobot oyidan keyingi oyning 15-
kunidan kechiktirmay, yil kunlari boyicha sa -
yillik moliyaviy hisobotni taqdim etish
muddatida amalga oshiriladi.

3.28-rasm. O‘quv ta’limini rivojlantirish.

ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси. - Т.: Норма, МЖЧ.2008 й.-416 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2009 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида”ги ПҚ-1024-сонли Қарори (2008 йил 24 декабр).
3. Жўраев А., Аманов А. “Солиқлар ва солиққа тортиш” фанидан ўқув-услубий комплекс. ТМИ, 2007 йил. -526 б.

I. O‘zbekiston Respublikasi Qonunlari Prezident Farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari

- 4..O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011-yil 7-fevraldagi «Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili» davlat dasturi to‘g‘risida»gi 1474-sonli Qarori.
- 5.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011-yil 12-maydagi «Tadbirkorlik subyektlarini tashkil etish va davlat ro‘yxatidan o‘tkazish tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 1529-sonli Qarori.

II. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning 2011-yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2012-yilga mo‘ljallangan eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasidagi «2012-yil Vatanimiz taraqqiyotini yangi bosqichga ko‘taradigan yil bo‘ladi» mavzusidagi ma'ruzasi - T: «Xalq so‘zi». 2012-y. 20-yanvar, №4 (5434).

III. Asosiy darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar

- 8.Vahobov A. V., Jo 'rayev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik- T.; «Sharq», 2009. 448-b.
- 9.Гусков С. В. «Налоги в экономике предприятий». Учебное пособие. М.; изд. дом «Дашков и К0», 2005. С. 314.

- 10.Миляков Н.В. Налоги и налогообложение: Учебник. 7-е изд., перераб. и доп. М.; INFRA-M, 2008. С. 520.
- 11.Селезнева Н.Н. Налоговый менеджмент. Учебное пособие. М.; 2007.
- 12.Urazov K. Savdoda buxgalteriya hisobi va soliqqa tortish. O‘quv qo‘llanma. T.; «Iqtisodiyot va huquq dunyosi», 2004-y.

IV. Qo‘shimcha adabiyotlar

- 13.Toshmalov Sh.A. Korxonalarni rivojlantirishda soliqlar roli. Monografiya. - T.; «Fan va texnologiya». — 2008. 204-b.
- 14.E.Gadoyev, N.Kuziyeva “Jismoniy shaxslarni soliqqa tortish”Toshkent – “O‘zbekiston” – 2012 yil. O‘quv darslik.

V. Internet saytlari

<http://www.soliq.uz//>
<http://www.bir.uz//>
<http://www.finstst.ru//>
<http://www.norma.uz//>
<http://www.nalog.ru//>

MUNDARIJA

1 MAVZU. YURIDIK VA JISMONIY SHAXSLAR MOL-MULKIGA SOLINADIGAN SOLIQ. YURIDIK VA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN YER SOLIG'I.....	8
2 MAVZU. SOLIQ SOLISHNING SODDALASHTIRILGAN TARTIBI. MAHALLIY SOLIQLAR VA YEG'IMLAR.....	22
3 MAVZU. IJTIMOYIY JAMG'ARMALARGA MAJBURIY AJRATMALAR.....	71

Muharrir Sidikova K.A.